

Uvodnik

Jurij Paljk

Brez dobre volje in plodnega dogovarjanja ne bomo prišli nikamor!

V ponedeljek, 18. novembra, je bil ponoven dokaz, da brez pogovorov in dogovorov ne bomo prišli nikamor. Hladna prha, ki jo je slovensko predstavništvo doživelo na srečanju z ministrom za deželna vprašanja, je sledila predstavitvi posebne študije o tem, kako priti do zagotovljenega političnega predstavnika v rimskem parlamentu, ki jo je pravniku Giulianu Salberiniju naročila slovenska senatorka v Rimu Tatjana Rojc. Minister Francesco Boccia v bistvu ni rešil zapleta okrog paritetnega odbora, dejal je, da se sam nagiba k izbiri človeka, ki ni politik, dodal pa je še, da bo za predsednika paritetnega odbora izbral med štirimi imeni. Senatorka Tatjana Rojc je predstavila novo študijo o zajamčenem zastopstvu Slovencev v Rimu; študija je pokazala, da bo težko, če že nemogoče, do tega priti. Odzivi so bili zelo hladni. Dejstvo je, da je senatorka Tatjana Rojc v znani tržaški kavarni po dolgem času zbrala domala vse slovenske politične predstavnike in predstavnike javnega dela naše narodne manjšine. Da so nesoglasja v zraku, je bilo jasno že prej, sami namreč nismo verjeli pisanju drugih medijev, ki so zagotavljali, da je problem paritetnega odbora rešen. Senatorka Tatjana Rojc je ponovila, da je sama glede predsednika paritetnega odbora nevtralna; Maja Tenze, ki je pri Levih demokratih odgovorna za slovensko komponento, pa je povedala, da se krovni organizaciji SKGZ in SSO, ki sta predlagali za predsednika paritetnega odbora odvetnika Marka Jarca, nista posvetovali s politiko, se pravi z Levimi demokrati. Čez štirinajst dni naj bi bilo jasno, koga bodo drugi določili za predsednika paritetnega odbora, vlada torej. Da to ni v redu, je jasno vsem, ki nam gre za dobrobit naše narodne manjšine v Italiji.

POGOVOR Igor Gabrovec

Na vrsti so skupnosti

V sredo, 13., in četrtek, 14. novembra, je deželni svet FJK obravnaval in sprejel novo reformo krajevnih uprav, ki je tako postala zakon. Nastajale bodo skupnosti občin, ki bodo osnovane na prostovoljni podlagi in bodo nadomestile neuspešne in ne ravno posrečene medobčinske zveze, ki so stopile v veljavo po ukinitvi za nas zelo pomembnih in dragocenih pokrajin. Kako bodo delovale skupnosti, kakšne so pozitivne in negativne plati reforme in kateri učinek bodo imele na naše slovenske občine, smo se na kratko pogovorili z deželnim svetnikom stranke Slovenska skupnost Igorjem Gabrovcem.

/ str. 13
MČ

Zborovodja MoPZ Mirko Filej Zdravko Klanjšček je na odru Cecilijanke nastopil 117-krat!

61. Cecilijanka ob 60-letnici ZSKP

foto dd

V Padovi in na TV Slovenija Živ spomin na p. Placida Corteseja

Ob 75-letnici smrti p. Placida Corteseja se je minorita s Cresa, ki je med drugo svetovno vojno v Padovi veliko dobrodejal storil tudi Slovincem, internirancem v Chiesanuovi in upornikom proti trinoštvu, 14. novembra, na predvečer obletnice (domnevni dan smrti je sicer določilo sodišče), spomnila tudi Televizija Slovenija, ki je na drugem sporedu predvajala dokumentarec Paola Damossa

Foto PISAP

Pogum molka v slovenski sinhronizaciji Radijskega odra. Slovenski sporedi RAI so dokumentarec predvajali že 2. novembra, italijanski deželni sporedi RAI pa bodo izvirnik zavrteli 8. decembra. Svojega sobrata so se v soboto in nedeljo, 16. in 17. novembra, spomnili minoriti v samostanu in baziliki sv. Antona v Padovi.

/ str. 2

Omizje slovenskih županov v Italiji Sodelujmo!

Aktualnim družbeno-političnim temam, novi deželni reformi krajevnih uprav, težavam slovenskih občin in pogovoru o možnih oblikah sodelovanja je bilo namenjeno srečanje slovensko govorečih županov iz šestih občin na Goriškem in Tržaškem, ki je potekalo 12. novembra v občinski hiši v Števerjanu. Navzoči so bili Sandi Klun in Goran Čuk, župan in podžupan v Dolini, županji Zgonika Monica Hrovatin in Repentabra Tanja Kosmina, doberdobski župan Fabio Vizintin, sovojenjski podžupan Erik Figelj.

Pobudo je dala števerjanska uprava, nam je povedala županja Franca Padovan (*na sliki*). Lani se je namreč udeležila neke proslave na Tržaškem, kjer se je srečala z nekaterimi kolegi, ki so takoj podprli njeno zamisel. Ker v tem trenutku buri duhove reforma krajevnih uprav, so izkoristili priložnost in organizirali to prvo srečanje, s katerim so bili pobudniki in tudi udeleženci zadovoljni. "Bila sem zelo navdušena, da smo se srečali in poglobili nekatere vidike upravljanja naših občin". Med sabo so različni, politično tudi drugače "obarvani", "poleg slovenskega jezika pa nas seveda družijo še marsikaj". Vsakdo ima svoje težave, vendar tudi skupnih točk ne manjka.

/ str. 8
DD

Nov sprejemni center v Vatikanu Brezdomec sem bil ...

Dva dni pred svetovnim dnevom revnih je papež Francišek s svojim obiskom odprl nov dnevni in nočni sprejemni center za brezdomce nekaj metrov stran od stebrišča Trga sv. Petra. Gre za štirinadstropno stavbo (skoraj 2.000 m²) v vatikanski lasti, ki jo je do pred nekaj meseci uporabljala neka ženska redovna skupnost.

Trst

Slovenski verniki
so se v stolnici
sv. Justa
pri slovesni
sv. maši zahvalili
za vse prejete
darove

14

SSO prisoten na žrebu za Europeado 2020 SSO na 22. seminarju slovanskih manjšin

22. seminar slovanskih manjšin v sklopu FUEU (Federativne zveze evropskih narodnosti) je letos potekal v Pliберку na avstrijskem Koroškem od četrta, 14., do nedelje, 17. novembra. Seminarja so se udeležili Rusi v Estoniji in na Poljskem, Rusini v Ukrajini, Lužiški Srbi, Slovaki na Madžar-

nard Ziesch in pliberški župan Stefan Visotschnig. Pozdrave so prinesli še župan občine Suha Gerhard Visotschnig, predsednik SKS Bernard Sadovnik in glavni tajnik NSKS Marko Oraž. Program seminarja je koordiniral funkcionar pri FUEU Matic Ger-

skem, Čehi in Srbi na Hrvaškem, Hrvati v Srbiji, Pomaki v Bulgariji, Hrvati v deželi Molise, zastopnika zavoda Burja, ki je predstavljalo narodnosti iz nekdanje Jugoslavije, živče v Sloveniji, ter seveda Slovenci na avstrijskem Koroškem in v Furlaniji Julijski krajini. Te je zastopal predstavnik Sveta slovenskih organizacij Julijan Čavdek.

Glavna tema seminarja je bila obravnavna načinov udejanjanja in izvajanja dolgoročnega in mirnega "sobivanja" med manjšino in večino, naraščajoči razkorak med mestnimi in podeželskimi območji ter prednosti in priložnosti na mikroekonomski ravni (občine), ki so značilne za manjšinske skupnosti.

V četrtek zvečer je 22. seminar slovanskih manjšin, ki ga vsako leto prireja delovna skupina slovenskih manjšin (AGSM), sta odprla koordinatorske skupine in predstavniki Lužiških Srbov Ber-

Drugi seminarski dan se je začel z udeležbo na 30. mednarodnem kongresu evropskih narodnosti v Celovcu, ki ga je o temi "Spreminjanje perspektive: od konflikta, prek dialoga do konsenza" priredil Koroški deželni urad za manjšine. Na začetku je udeležence kongresa pozdravil deželni predsednik Peter Keiser, sledili so referati domačih in tujih izvedencev ter razprava. Popoldne so predstavniki slovenskih manjšin skupaj z županom Bernardom Sadovnikom obiskali občino Globasnica in se seznanili z delovanjem dvojezičnega vrtca in osnovne šole. Župan Sadovnik, ravnateljica Veronika Terbuch in vzgojiteljica Olga Greiner so spregovorili o strategiji sprejemanja in večjezičnosti na občinski ravni, in sicer v občinski upravi, v šoli, javnosti, športu, turizmu ter na večjezičnih mestnih napisih.

/str. 17

Deželni svetnik SSk Igor Gabrovec "Zanimiva študija, ki odkriva toplo vodo..."

Senatorka Tatjana Rojc je 18. novembra v Trstu uradno predstavila študijo o vprašanju parlamentarnega zastopstva slovenske narodne skupnosti, ki jo je naročila odvjetniku in raziskovalcu Gulianu Salberiniju. "Gre za zanimivo in

Foto JMP

gotovo tudi zelo koristno analitično študijo, ki široko zaobjema pravno in politično plat vprašanja zastopnosti Slovencev v rimskem parlamentu. Kot taka je vredna poglobljenega branja in ocene, že na prvi pogled pa imam vtis, da odv. Salberini premalo poudarja politični pomen 26. člena zaščitnega zakona, ki z navajanjem obvezne po olajšanih postopkih v volilni zakonodaji za izvolitev slovenskega zastopnika v obeh vejah italijanskega parlamenta dejansko utrjuje in pojašnjuje splošna ustavna določila v korist priznanih manjšin. Pisec študije omejuje pomen mednarodnih dogovorov, češ da niso izrecno obvezujoči, kar posledično zmanjšuje dejstvo, da je Slovenija to področje uredila na zglede način", je po predstavitveni tiskovni konferenci komentiral deželni svetnik in politični tajnik SSk Igor Gabrovec.

"Žal mi je predvsem, ker študija, ki nosi datum aprila 2019, kar natančno analizira problem, v svojih zaključkih pa dejansko ne ponuja nobene konkretne rešitve. To prenaša na dobro voljo in občutljivost zakonodajalcev, ki naj bi v prihodnjih tednih in mesecih sprejemali nov volilni zakon. Strinjam se z ugotovitvijo kolege tajnika Demokratske stranke Cristiana Shaurlija, ki je poudaril, da je leva sredina doslej vedno zagotovila izvolitev Slovence ali Slovence v parlament in da si nadeja, da se bo tako tudi nadaljevalo. Mi-

slim, da bi bil korak naprej, ko bi lahko nekega dne slovenska narodna skupnost samostojno, suvereno, demokratično in transparentno izbirala svojega zastopnika ali zastopnico v Rimu, tako kot je priznано Italijanom v Sloveniji. Res je, da smo

vse povojno obdobje vedno imeli nekoga v Rimu. Ni pa normalno, da zastopnika Slovencev izbirajo Italijani ali celo le vodstva vsedržavnih italijanskih strank. Pričakujem, da bodo ta danes pravljena, da vsaj v novo volilno zakonodajo zapišemo taka pravila, ki slovenski narodni skupnosti priznajo dostojanstvo, da sama izbira svoje zastopnike", pravi deželni tajnik SSk Igor Gabrovec.

Odziv odv. Damijana Terpina "Quod nullum est, nullum producit effectum"

Ta latinski rek, ki zelo poenostavljeno pomeni, da iz nič ne nastane nobena sprememba, je rad uporabljal kolega odv. Andrej Berdon, ko je pred petnajstimi leti na mučnih sestankih Illyjeve večine poslušal nasprotnike našega, evropskega volilnega modela za olajšano zastopstvo Slovencev, ki ga je zagovarjala tedanja pravniška ekipa SSk (odv. Berdon, odv. Močnik in podpisani, skupaj s tedanjim svetnikom dr. Mirkom Špacapanom). Pri tem smo bili uspešni, ker smo snov odlično obvladovali in smo pomoč poiskali tudi pri najboljših pravnih strokovnjakih v Italiji s tega področja. Naši tedanji nasprotniki, predhodniki današnje Demokratske stranke, pa so znali le nasprotovati našemu modelu, niso pa znali ponuditi nobene alternative, nobenega drugega modela ali rešitve, skrat-

ka nič.

Po petnajstih letih smo še vedno tam, kjer smo bili takrat. Slovenska skupnost predlaga evropski model tudi za parlament, saj se je že izkazalo, da je ta rešitev učinkovita in je doslej vzdržala vsakršno presojo o ustavni skladnosti. Demokratska stranka pa tudi tokrat ni predlagala nič. Vse, kar znajo, je to, da nasprotujejo t. i. "etnični stranki" in se sami hvallijo, da so doslej omogočili manjšini predstavnika v parlamentu (pri tem pa pozabljajo, da so na vsakih parlamentarnih volitvah kasirali tudi glasove SSk oz. tako rekoč cele manjšine, pa čeprav so kandidata vedno izbirali sami; po volitvah pa vsakokratni novi slovenski parlamentarec Slovenske skupnosti sploh ni niti več povohal in je v parlamentu moral plešati samo tako, kot so oni igrali).

/str. 17

S 1. strani Živ spomin na ...

V soboto je bilo v Dvorani teološkega študija srečanje *Spomin in sprava*, ki ga je vodil časnikiar Francesco Jori. Po nagovorih rektorja bazilike p. Oliviera Svanere in provincialovega namestnika p. Roberta Brandinellija je vicepostulator v postopku za Cortesejevo beatifikacijo p. Giorgio Laggioni predstavil Cortesejevo življenje in vrednote, ki jih je živel ter je zanje umrl. Glede beatifikacijskega postopka pa je posredoval novico, da se bodo teološki konzultorji 24. marca prihodnje leto izrekli o gradivu ("Positio"), ki naj dokaže Cortesejeve junaške kreposti. Če bo stališče ugodno, kot je bilo ugodno stališče zgodovinskih konzultorjev, bo potem za njegovo razglasitev za blaženega vsekakor treba dokazati še čudež

na Cortesejevo priprošnjo.

Pobudnik Razpršenega muzeja za zdravljenje posledic vojn v Pedescali (kraj leži med Vicenzo in Tridentom) arh. Domenico Molo je nato obsežno spregovoril o tragediji omenjenega kraja, uničenega tako v prvi kot v drugi svetovni vojni, ko so nacisti iz maščevanja za partizanski napad 30. aprila 1945 pomorili 82 moških, tudi župnika. Z vrsto pobud, znamenj, srečanj in pohodov domačini izražajo željo po spravi in miru.

Naslednjega dne je bilo pri glavnem oltarju v baziliki, ob katerem je bila slika božjega služabnika Placida Corteseja, slovesno somaševanje, ki ga je vodil koprski škof msgr. Jurij Bizjak. Ob njem so bili slovenski in hrvaški provincial minoritov, p. Igor Sal-

mič in p. Josip Blažević, ter številni drugi duhovniki, med njimi tudi rektor bazilike in pa gvardijan samostana sv. Frančiška na Cresu p. Vitomir Glavaš.

Škof Bizjak je v pridigi izrazil hvaležnost Slovencev za pomoč, ki jo je našim rojakom nudil p. Cortese. Nato se je z globokim razmišljanjem na podlagi stare in nove zaveze osredotočil na vrednote v zvezi s Cortesejevim mučeništvom, saj velja za mučenca zaradi molka, ker so ga krvniki mučili do smrti, a nikogar izmed sodelavcev ni izdal, da bi nikogar ne doletel podoben konec. Vrednote molka, zadržanosti, zaupanja, resničnosti, vztrajnosti še kako nagovarjajo prav današnjega človeka.

Ob koncu so se somaševalci in verniki v procesiji napotili do nekdanje Cortesejeve spovednice nasproti kapele s relikvijami. Že nekaj let je spremenjena v spomenik, ki mnoge nagovarja.

Gorica / Trgovski dom

Pomemben korak

Predsednika SKGZ in SSO, Ksenija Dobrila in Walter Bandelj, sta 14. novembra 2019 podpisala pogodbo skupno s predstavnicami Dežele FJK Laro Carol, na podlagi katere sta krovni organizaciji dobili v uporabo četrto nadstropje Trgovskega doma v Gorici. Trenutek, ko je funkcionar po uradnem podpisu izročila predsednikoma tudi ključ, je bil kratek, in vendar svečan. Šlo je namreč za pomemben korak na poti postopnega pridobivanja prostorov v ugledni Fabianijevi stavbi v mestnem središču, ki ima za vse goriške Slovence veliko simbolno vrednost.

Koordinator komisije za Trgovski dom Livio Semolič je v uvodnem pozdravu sicer povedal, da je četrto nadstropje v najslabšem, "tragičnem stanju", kot so lahko tudi sami preverili, ko so si nato prostore ogledali. In vendar trdno zaupajo v finančno podporo Dežele, da bi se lahko čim prej lotili obnovitvenih del, kot se je to zgodilo že s pritličnimi prostori. Novi korak je pomemben tudi zato, ker se postopek pridobivanja prostorov nadaljuje. V kratkem bodo namreč

drugo nadstropje namenili glasbenima šolama, Glasbeni matici in Slovenskemu centru za glasbeno vzgojo Emil Komel. Semolič se je za navzočnost izrecno zahvalil generalnemu konzulu RS

Walter Bandelj, Lara Carol in Ksenija Dobrila

Volku Volku in konzulki Tanji Mljač, saj njuna prisotnost kaže na "veliko pozornost Republike Slovenije do pridobivanja te stavbe in Narodnega doma v Trstu". Tudi Ksenija Dobrila je izrazila upanje, da bo deželna uprava s finančno podporo naredila potrebne korake, da bi krovni organizaciji in druga naša združenja lahko le uporabila prostore v

četrtem nadstropju. Na poseben način se je zahvalila Semoliču, ki zadevo zvesto in zavzeto spremlja že dolgo vrsto let. Vodstvu Dežele in vsem akterjem, ki so omogočili, da smo le dočakali ta trenutek, se je zahvalil tudi Walter Bandelj. Izrazil je željo, da bi Trgovski dom res postal "nas", saj veliko pomeni vsej slovenski narodni skupnosti. Na koncu

srečanja je funkcionarica Lara Carol osrečila vse prisotne z lepo novico, da bodo še pred koncem leta 2019 objavili razpis za obnovo Narodnega doma pri Svetem Ivanu v Trstu. "Proces je bil zapleten in težaven", je dejala, "a rezultat se nam zdi dober". "Blizamo se cilju", je komentiral Semolič.

DD

Povejmo na glas

Biti graditelji mirnega sožitja

Lahko da se ne motimo, če rečemo, da si človek v bistvu želi mirno življenje in mirno sožitje skupaj z drugimi, da si želi urejene in umirjene razmere z obetavnimi možnostmi za svojo prihodnost. Ekonomski kazalci naj bodo ugodni in naj zagotavljajo občutek napredovanja najprej v ožjem osebnem krogu pa tudi širše, naj torej uspevajo tudi drugi, saj to ustvarja prijetno družbeno počutje. Toda, kadar se splošni pogoji zaostrijo, kadar je omajano prepričanje o vsestranskem izboljšanju in zakrijejo obzorje pretežki problemi, tedaj ideal miru, umirjenosti in srečnega sporazumevanja v istem človeku vse bolj izgublja moč ali jo celo povsem izgubi. Prihodnost kot da se zapre in čez noč porodi nevzdržno stanje, sanje o lepem življenju se zdobijo v črepinje, tisoči in milijoni ljudi so potisnjeni v obup, strah in sunke zbežanosti ter mrzličnega iskanja potežitve. In iz tega izbruhne nestrpnost, okrepi se mržnja, obudi se vsakršno besedno in slednjič fizično nasilje, dokler ne spregovorita zloglasni rasizem in od mrtvega vstali antisemitizem. Tukaj pa že moramo biti skrajno pozorni, tukaj je že ogroženo mirno sožitje skupaj z drugimi, saj ni mogoče vedeti, do kod bo segla napadalna vznemirjenost ali dopuščanje te smeri, ki bi se lahko izmaknila vsakršnemu nadzoru. Ne nazadnje ni mogoče vedeti, do kakšne mere se bo krepil še kako močan vsesplošni, se pravi svetovni tok zastrovanja in priseganja na moč. Dovolj se je spomniti nedavne izjave predsednice Evropske

komisije Ursule von der Leyen, da mora v teh časih Evropa pričeti govoriti "jezik moči" in močnejše zaščititi svoje interese. "Mehka moč" ne zadostuje več, kot da pozabljamo, da je Evropska unija prostor in oaza miru, ki naj bi v interesu vsega sveta to tudi ostala, ne pa da se želi prilagajati toku vsesplošnega zaletavanja. Da ne omenjamo nedavne vzdržanosti ene od političnih polovic ob glasovanju v rimskem senatu za Komisijo proti pojavom nestrpnosti, rasizma, antisemitizma in spodbujanja k sovražstvu in nasilju. Lahko da je vzdržana stran bistvo glasovanja spregledala, v vsakem primeru je upravičeno spodbudila burne razprave, ki gotovo ne bodo tonile v pozabo - biti zadržan ob nasilju je pač pomenljivo. Vse to dokazuje, da gre pri soočenju dveh osrednjih političnih opredelitev v odnosu do izzivov današnjega časa skrajno zares, da so v igri resne stvari, ki vplivajo in bodo še močnejše vplivale na družbo ne samo tukajšnje države, ampak slej ko prej na svet v celoti. In zgodovina uči, da je bilo dobro za človeka in za vse ljudi, ko so kljub velikanskim problemom ohranili stik s temeljnimi vrednotami in jih niso odrinili v kot, in da je bilo slabo, kadar so verjeli, da je mogoče brez njih graditi lepo in srečno prihodnost. In te vrednote so mir, mirno dogovarjanje, strpnost, odmik od vsakršne mržnje, kaj šele nasilja, te vrednote so mirno sožitje, umirjenost in solidarnost, in to tem bolj, čim težji so časi.

Janez Povše

TRST Študijsko srečanje ob 30-letnici padca berlinskega zidu

Državni temelji Sovjetske zveze so se zamajali

“Razpad Sovjetske zveze je bil dolgotrajen proces. Berlinski zid se ni sesul čez noč. V končni fazi je padel zaradi odločitve Gorbačova, da komunizma nima smisla več izvažati”. Tako je v svojem predavanju izpostavil zgodovinar Alberto Basciani (Univerza Roma Tre) na zanimivem študijskem srečanju z naslovom *Ob 30. obletnici padca berlinskega zidu, med zgodovino in spominom*, ki ga je Oddelek za humanistične študije tržaške univerze v ponedeljek popoldne, 11. novembra, priredil v Trstu.

Kako to, da se je Sovjetska zveza (SZ) kot ideološka, politična in ekonomska velesila konec 80. let preteklega stoletja umaknila iz Vzhodne Evrope? Basciani je v svojem prispevku *Nemočni protagonist. SZ in konec socialističnih demokracij* navedel razloge, ki so botrovali umiku: ničelna ekonomska rast, neuspeh kmetijskega sektorja (SZ je iz tujine uvažala kar polovico notranje porabe žitaric, a tudi gospodinjstve stroje), slabšanje življenjskega standarda (rast alkoholizma, odprava socialne države, razkroj družin, nižanje povprečne življenjske dobe itd.).

Če je SZ zaradi kakovostne diplomacije in mogočne vojske “znala uspešno nastopati na mednarodni ravni, je bilo stanje doma porazno”, je ocenil. Dolgotrajno tek-

movanje z ZDA na vojaškem področju (Reagan si je zadal cilj odprave bipolarnega svetovnega reda) je SZ izčrpalo. Temelji, na katerih je bila država osnovana, so se močno majali: Moskva je trdila, da je SZ vzorno uredila nacionalno vprašanje, vendar sredi 80. let prejšnjega stoletja izbruhnejo konflikti v južnem Kavkazu, baltskih državah in Ukrajini. Sistem družbenih vrednot se je spreminjal: če je SZ doletela s komunizmom gradila alternativo Zahodu, je tega nato začela posnemati. Ljudje so bili zmedeni.

Gorbačov, ki je želel sistem reformirati, je bil priljubljen na Zahodu, ne pa doma, kjer je ljudstvo zaradi “glasnosti” in “perestrojke” trpelo pomanjkanje. Ob njegovi oceni, da se “družbeni poizkus iz leta 1917 ni obnesel”, je imela Vzhodna Evropa prosto pot. Moskva ni reagirala, ko je Vzhodna Nemčija krenila na pot svojega zatona in so na Poljskem razpisali demokratske volitve. Iz bojazni predvnočno združeno Nemčijo so se za počasnejši umik SZ iz Vzhodne Nemčije ogrevali Thatcher, Mitterand in Andreotti.

Kaj pa danes? V končni razpravi so se predavatelji zaustavili pri težavah vzhodnoevropskih družb. Po dokončni uveljavitvi

kapitalizma kaže, da edino alternativo temu sistemu predstavljajo nacionalizmi, ki so po mnenju razpravljavcev v Vzhodni Evropi v razmahu. Če so si nemške elite zadale nalogo gojenja zgodovinskega spomina, je, denimo, v državah za nekdanjo železno zaveso drugače. Na Madžarskem in Poljskem so stopile v ospredje “nove zgodovinske pripovedi, ki jih označujejo pozabe in potlačitve”. Madžari nimajo tako v muzejih priložnosti spoznati gorja, ki

klosti, kar pomeni, da hitro krene na pot iskanja grešnega kozla, ki naj bi bil kriv za vse težave”. V zvezi s tem je predavateljica Tullia Catalan opozorila, da tudi italijanska družba ni temeljito “pregledala” nekaterih svojih družbenih pojavov in zgodovinskih poglavljev. Ostali predavatelji so na srečanju obravnavali različna vprašanja, ki so tako ali drugače povezana z obletnico padca berlinskega zidu. Precejšnjega zanimanja je bilo de-

so ga v času druge svetovne vojne prizadejali židovskemu prebivalstvu. Tudi v Rusiji so vprašanja narodnih in etničnih manjšin še odprta. “Brez ureditve manjšinskih pravic in soočenja tudi z neprijetnimi zgodovinskimi poglavji sleherna družba tvega, da v kriznih trenutkih ponovi napake iz prete-

ležno predavanje Stefana Santora (*KPI in kriza komunističnih režimov v Vzhodni Evropi*), v katerem se je zaustavil pri analizi “dvojnosti” KPI, ki jo je označevala tako povezanost s SZ kot tudi od konca 60. let prejšnjega stoletja dalje iskanje bolj samostojne politične usmeritve (Berlinguer-

jev evrokomunizem in “zgodovinski kompromis” s katoliškim svetom). KPI je do padca zidu imela stike s partijskimi vodstvi držav Vzhodne Evrope in je bila skeptična glede gojenja stikov s tamkajšnjimi disidenti. Partija, pri kateri je zunanjo politiko vodil Giorgio Napolitano, si je prizadevala za postopno demokratizacijo komunističnih režimov. “Protislovna politika KPI je dosegla svoj višek v letih 1980 in 1981 na Poljskem, ko je obsodila vojaški udar Jaruzelskega, a hkrati skušala posredovati med političnimi nasprotniki”. Padec berlinskega zidu je KPI presenetil. V razmislek velja omeniti, da je Nilde Jotti leta 1988, medtem ko so v Romuniji ljudje trpeli mraz in bili lačni, vljudno napisala predgovor h knjigi Elene Ceasescu.

Tržaška zgodovinarica Tullia Catalan je v prispevku *Berlin, mesto spominov 20. stoletja* predstavila, kako v nemški prestolnici kritično in skrbno gojijo z nacističnim časom povezan zgodovinski spomin. Nemci od polovice 60. let minulega stoletja dalje redno obravnavajo svojo krivdo. Napori predstavnikov vlad, kulturnikov in intelektualcev so v to smer bili številni. Po letu 1989 so v prestolnici uredili nove kraje spomina in muzeje. Zaradi njihove zaznavne prisotnosti se celo pojavlja nevarnost spektakularizacije in komercializacije zgodovinskega spomina.

Veliko sredstev se vlaga v prikaz kompleksnih zgodovinskih odnosov med Nemci in Židi. O boleči zgodovini se torej razpravlja. V proces samoizpraševanja so vključeni umetniki.

Paolo Panizzo s tržaške univerze (*Wende – izgubljena priložnost? Razmišljanja o zadnjem romanu Inga Schulza*) je prek analize literarnega dela, ki govori o dogajanju v Vzhodni Nemčiji (VN) v času padca berlinskega zidu, ocenil, da je proces združevanja Nemčije rezultat “zmage Zahoda nad Vzhodom”. S porazom so se nekdanji državljani VN poistovetili, saj se mnogi imajo za drugorazredne skupne državljane. Pred 30 leti je bilo pa drugače: decembra 1989 je kar 71 % prebivalcev (VNR) bilo proti nastanku združene Nemčije. O dogajanju v Albaniji, Bolgariji in Romuniji (*Leto 1989 na jugovzhodu Evrope: kontinuiteta in diskontinuiteta*) je spregovorila Emanuela Costantini (Univerza v Perugia). V primerjavi s splošnim takratnim dogajanjem v Vzhodni Evropi je v teh državah prišlo do zapoznelih tranzicij, v katerih prevladujejo značilnosti kontinuitete z dotedanjimi komunističnimi režimi. Ob zatonu le-teh se ne pojavijo novi politični voditelji: na volitvah ne nastopijo dovčerašnji disidenti, opozicijske (desnosredinske) politične sile se s težavo strukturirajo. Politično agendo teh držav je določal pogled na Zahod (vključitev v NATO in EU) ter trd in torej boleč prehod v tržno gospodarstvo (brezposelnost, rast BTP-ja, padec številne prebivalcev).

Matej Caharija

Predavanje v središču Veritas v Trstu

Orban: despot v Evropi

“Zahod ni razumel ničesar. Orbana prikazuje zgolj kot politika, ki se zoperstavlja Bruslju in noče pribežnikov, a to je samo del resnice. Dejansko je Orban popularen, ker odklanja idejo, ki temelji na prepričanju, da ni alternative neoliberalnemu sistemu, zaradi katerega je veliko Madžarov obubožalo. Ima razvojno vizijo in strategijo, ki sta nam lahko všeč ali ne, a sta uspešni. Gre za pragmatičnega državnika, ki je pred drugimi razumel, da prinaša globalizacija s sabo neizprosno tekmovalnost”. Tako je v zanimivem in dobro obiskanem predavanju *Orban: despot v Evropi*, ki je v sredo, 13. novembra, na pobudo mestnega krožka revije Limes potekalo v kulturnem središču Veritas v Trstu, izpostavil zgodovinar Stefano Bottoni (Univerza v Firenci), ki je pred nedavnim o Orbanu napisal knjigo. Srečanje je potekalo ob analizi razmer, razvojnih perspektiv in kritiki dogajanja v podonavski državi z 10

milijoni prebivalcev. Na njem sta spregovorila tudi Marco Bresciani (Univerza v Firenci) in Simone Benazzo (Limes). Bottoni, ki je bil v preteklosti član madžarske akademije znanosti, v delu opisuje tamkajšnje kompleksno družbeno dogajanje. Madžarsko so po padcu berlinskega zidu malodane vsi hvallili, češ da bo v pičlih 10 letih dohitela Avstrijo. Budimpešta, ki se je odločila za “trdo tranzicijo”, naj bi se torej kmalu “povrnila” na Zahod. Da je ta ocena bila preveč optimistična, se je pokazalo, ko je na začetku 90. let prejšnjega stoletja izbruhnila kriza: država je v nekaj letih izgubila 30 % proizvodnje in brezposelnost se je zelo povečala. Velikim pričakovanjem in obljubam je sledilo razočaranje ljudi. Po vstopu leta 2004 v Evropsko unijo so bile madžarske vodilne elite brez razvojne vizije. Izbruh svetovne finančne krize leta 2008 je povzročil obubožanje enega milijona družin, ki so v bankah najele posojila v švicar-

skih frankih za nakup stanovanja. Proizvodnja je padla in brezposelnost je dosegla 12 %. Politične elite, tako na levi kot desnici, odpovejo. Orban zapolni nastalo praznino. Ljudem, ki si želijo več gotovosti in torej večjo vlogo države v družbi, prikimava. Prisluhne jim in izpostavlja pomen madžarske identitete. Leta 2010 zbere njegova stranka Fidesz na volitvah kar 52 % glasov. Orban sprejme novo ustavo o narodni kooperaciji. Mladim in torej šibkim demokratičnim institucijam odvzame pomen in vlogo. S svojimi možni zasede ključne položaje v raznih vejah oblasti. V državi vzpostavi novo kulturnopolitično hegemonijo. Prek neposrednega stika z ljudmi, z razdelitvijo denarnih sredstev, klientelizmom in korupcijo. Pri pridobivanju konsenza in koristi je zelo spreten. V svoj “sistem” vključi tako oligarhe kot razočarane osebe, tehnokrate in druge. Z voditelji multinacionalk se dogovarja pragmatično. Znotraj Višegrajske skupine in v prostoru, ki sega od Baltika do Balkanskega polotoka, igra Orban vlogo protagonista. S svojim

neliberalnim konsenzom in kritiko globalizaciji v bistvu dokazuje, da je vključen v atlantski sistem zavezništva, “vendar z drugačnim pogledom”. V Bruslju sedi ob mizah, ob katerih se odloča. S Salviniem in drugimi želi premakniti na desno politično usmeritev skupine evropskih ljudskih strank. Čeprav iz zgodovinskih razlogov Madžari niso naklonjeni Rusom, se je Orban pred desetletjem pragmatično zblížal s Putinom, s katerim ima marsikaj skupnega. Madžarski premier, ki je v mladih letih s Sorosovo štipendijo preučeval v Oxfordu politiko Thatcherjeve, prezira Bruselj, iz katerega prihajajo v Budimpešto evropska sredstva. Svoje zunanje politične odnose goji skoraj izključno z Berlinom, Ankarom in Moskvom. Kritikom odgovarja, da so Madžari v preteklih petsto letih tako ali drugače imeli opravka z nemškim in avstroogrskim svetom, z Osmani in ru-

sko-sovjetskim cesarstvom. Če rad vodi gonjo proti pribežnikom, z njimi tudi ravna pragmatično: v državo dopušča vstop prebivalcem z Vzhoda, saj Madžari nočejo več opravljati določenih poklicev. Prek madžarskega ozemlja so tudi pribežniki krenili v Nemčijo, za ka-

sistem dejansko spremenil v zunanjo fasado. Intelektualno in znanstveno srenjo je ponižal: univerzitetni profesorji prejema-jo plačo, ki je enakovredna plačam avtolicaarjev.

Orbana volijo ljudje vseh družbenih slojev. Če na podeželju prejema Fidesz 80 % glasov, jih v Budimpešti kar 37 %. V katerem milijonskem evropskem mestu ima kakršna desničarska stranka tolikšen uspeh, je komentiral predavatelj.

Za uspehom Fidesza je tridesetletno delo. Orban je kalvinist. Ob prenovi številnih nogometnih stadionov je veliko javnih sredstev dodelil vsem na Madžarskem delujočim veroizpovedim. Z obnovo pročelij cerkva je pridobil glasove vernikov, med katerimi je do njega kritičen le del katoličanov. Orban znatno financira tudi konfesionalne šole, ki jih obiskuje petina madžarskih višješolcev.

Mch

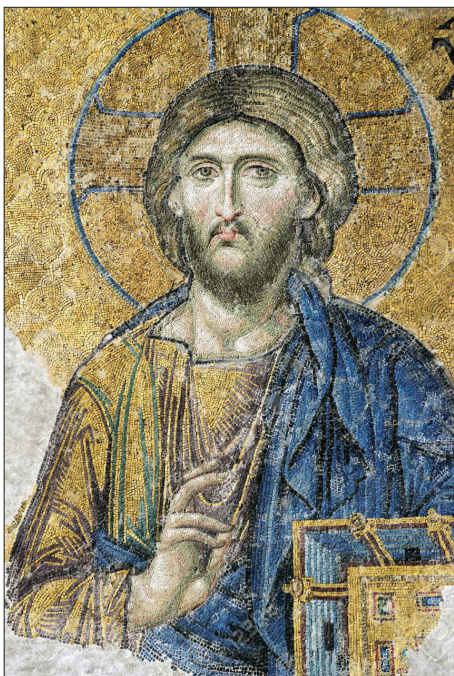

Foto Radio Capodistria

Misel za 34. nedeljo med letom

Kralj kraljev in Vladar vladarjev

Zadnjo nedeljo cerkvenega leta praznujemo Kristusa kot kralja. Že naslov cerkvenega praznika pravi, da je kralj "vesoljstva", kar je najbolje prevesti s tem, da je vladar vsega, kar je, vidnega in nevidnega, kakor izpovedujemo v veroizpovedi. Kakor upodabljajo vzhodni kristjani na ikonah, je torej "Vsevladar". Že v Stari zavezi so se zavedali, čeprav so tudi človeškim predstavnikom dajali naziv kraljev, da je pravi Kralj, torej z veliko začetnico, lahko samo Bog, tisti, ki kraljuje nad, kot smo dejali, vidnim in nevidnim, konec koncev je pri izbiri pravega kandidata za kralja, ko je bil David izbran, preroka Samuela Bog opozoril, kako je treba gledati v skladu z Božjo logiko, saj Bog ne gleda na zunanost, temveč na srce (1 Sam 16,7). Tako vidimo v 1. berilu, kako je ta izbranc tudi maziljen za kralja, vendar pa je ta maziljenec le z malo začetnico, ljudstvo pa je pričakovalo Maziljenca z veliko začetnico (Mesija pomeni Maziljenec, kakor Kristus), ki bi v sebi združeval vrhovno duhovništvo, preroštvo in kraljevanje. Kristus pa mora kraljevati vselej, če hočemo, da bo vse na pravem mestu. Kraljevati mora v družbi, čemur se pravi družbeno ali socialno Kristusovo kraljevanje, in kraljevati mora v dušah svojih učencev. Prvo je sicer težko

pričakovati v družbi, ki se je javno Kristusu odpovedala, vendar pa toliko bolj velja, da mora Gospod Jezus Kristus kraljevati ne samo v duhovnem življenju kristjana, temveč tudi v njegovem

siceršnjem življenju, tudi vse njegovo družbeno udejstvovanje naj bi bilo v Kristusovi luči, torej v pokorščini temu Vsevladarju. Seveda njegova rešitev ni ne materialna ne politična, kakršno so tedaj pričakovali Judje, temveč se izkaže najbolj prav v takšne vrste oblasti, kakršna je delati čudeže, kar je gospodovanje nad naravo, najbolj pa prav v dogodku, ki ga prebiramo v evangeliju – oblasti odpuščati grehe. Kristus pa gre-

hov ne more odpuščati ponosnemu in napuhnjenemu človeku, ki si resnično domišlja, kako bo "rešil samega sebe", temveč samo ponižnemu oz. celo skrušenemu človeku, ki priznava svojo majhnost in krhkost ter dejstvo, da brez Božje ljubezni ne bi bilo nič od tega, kar je. To se seveda kaže tudi v drugem razbojniku, kjer je popolnoma spoštovana človekova svobodna volja, po kateri lahko celo zavrne tistega, brez katerega ne bi bilo ne njega ne karkoli drugega. Zato sv. Avguštin tako čudovito opeva stvarjenje, kjer našteva, kako nikjer ne bere, da bi Bog počival, potem ko je nekaj ustvaril, ampak to naredi šele potem, ko je ustvaril človeka, ker ima končno nekoga, kateremu lahko izkazuje svojo usmiljeno ljubezen z odpuščanjem grehov. Ne, nihče ne more biti pravi vladar in kralj svojega življenja brez Boga, brez svojega Odrešenika. Vsi potrebujemo odrešenje, ki pa si ga ne moremo sami zagotoviti. Da bi to naredili, pa imamo darove Sv. Duha, kjer po prvem najprej tega Kralja priznavamo: "Priznanje Boga je začetek modrosti". (Ps 111,10; Prg 9,10; Sir 1,14). Zato velja tudi nam vprašanje skesanega razbojnika, če se ne bojimo Boga? Pravilno izkoriščeni strah in spoštovanje sta to, ne tista, ki človeka hromita, temveč tista, ki mu šele omogočata polnost življenja. Bolj v okrasile z rožami, nanjo so postavile plastenke s "sokom". V prazne plastenke so nalile vodo in jo pomešale z zemljo, travicami, rožami, tako da so bili sokovi res raznih vrst in barv. Prišla je tudi sestra Bisirat in potem sem morala sedeti in poslušati njen govor in potem sta prišli najmanjši deklici, Betania in Hijap, in v rokah sta imeli vsaka po en paketek, za-

Andrej Vončina

Ponovno v Etiopiji (8)

Med deklicami v sirotišnici v Kobbu

Moje počitnice v Kobbu se bližajo koncu. Deklice začnejo pripravljati "surprise", presenečenje. Kar izselijo me iz moje sobe in vanjo se lahko vračam le z zaprtimi očmi. Da bi si zagotovile, da ne bom ničesar videla, mi čez oči zavežejo ruto. Tako se s knjigo v roki vsak popoldan odpravljam v prisilni azil k sestram in se v predverju njihove hiše kratkočasim z branjem. Nekega dne mi Bajush, ki za ostalimi ponavlja vse, kar vidi, na uho prišepne "surprise" in zapoje "happy birthday". Potem me pelje do vrtno gredice in nedolžno pokaže na velikansko torto iz gline, ki so jo delale tri dni in skrivale pod cvetlične grme. Bajush, ki se zdaj najbrž zave, da je izdala skrivnost, položi prst na usta in tiho se odkradeva proč in tudi jaz se delam, kot da nisem nič videla. Potem me pridejo iskat. Res, kakšno presenečenje. Mizo so okrasile z rožami, nanjo so postavile plastenke s "sokom". V prazne plastenke so nalile vodo in jo pomešale z zemljo, travicami, rožami, tako da so bili sokovi res raznih vrst in barv. Prišla je tudi sestra Bisirat in potem sem morala sedeti in poslušati njen govor in potem sta prišli najmanjši deklici, Betania in Hijap, in v rokah sta imeli vsaka po en paketek, za-

vit v darilni papir. In sestra Bisirat mi je povedala, da so deklice zbrale ves svoj drobiž, ki so ga zbirale celo leto, in kupile en šal za

Slovo s torto, darili in bio sokovi

me in enega za mojo sestro Mojco. Spet so me obile solze. Potem so prinesle tisto čudovito torto iz gline, okrašeno z rumenimi rožami, in morala sem upihniti svečke in jo slovesno razrezati. Naslednje jutro, ko smo odhajali, so deklice še spale. Sestra Bisirat mi bo čez nekaj dni, ko bom že doma v Sloveniji, povedala, kako so jokale in kako še vedno hodijo gledat pred vrata, kdaj se bom zbudila in bo vse spet, kot je bilo prej. Rekla bo tudi: "Joj, Špela, kaj

si ti naredila iz Lidije! Čisto druga oseba je! Prej je nikoli nismo slišali govoriti. Vedno se je igrala sama. Zdaj govori, poje, se igra z drugimi in se zna tudi postaviti zase. Nov človek je!" "Pa nimam nobenih specialnih znanj in nobene šole za delo z otroki s posebnimi potrebami", se še sama čudim, ko to pripovedujem prijateljem. "Rada si jo imela in to je čutila", mi odgovarjajo. Res je, ljubezen dela čudeže!

Preden odidem, mi sestra Teresa da v roke nov projekt, ki ga je naredila. Čeprav ima že okrog osemdeset let, namreč še vedno dela projekte. Zdaj si želi zgraditi nov center neke na jugu. Obsegal bo vrtec, šolo, sirotišnico, internat, sobe za sestre, kapelo, kuhinjo in vse, kar je pač potrebno. Zdaj sestra Teresa zbira sredstva in računa tudi name. Ko prečunam, koliko bo to stalo v evrih, kar zavzdihnem. Ob visoki številki se mi skoraj zavrti v glavi. Saj to je nemogoče zbrati! Sestra Teresa reče, pa saj ne boš sama, saj ti bodo pomagali prijatelji. In ko skoraj zastokam, da so moji prijatelji vsi revni, me pogleda tako zelo začudeno ... Če prav pomislim, pa njen projekt stane ravno toliko kot malo boljša družinska hiška ali malo večje stanovanje na kaki prestižni lokaciji na obali ali v slovenski prestolnici ... S tem da bo dom ne le eni razvajeni družini, ampak najmanj petdesetim dekletom ...

/ dalje
Špela Pahor

Poslanica papeža Frančiška ob svetovnem dnevu ubogih

"Upanje, ki ga imajo ubogi, ne bo nikoli razočaralo" (2)

3. Psalm nam predstavi okoliščine, ki zaradi krivic, bridkosti in grenkobe zbujajo žalost. Kljub temu na lep način opiše uboge. To je tisti, ki "zaupa v Gospoda" (prim. Ps 9,11), saj ima gotovost, da ne bo nikoli zapuščen. Ubogi oz. stiskani je v Svetem pisnu človek zaupanja. Sveti pisec poda tudi razlog tega zaupanja: on "pozna svojega Gospoda" (prim. Ps 9,11), v biblični govorici pa poznati pomeni imeti oseben odnos, zaznavan z naklonjenostjo in ljubeznijo. Takšen opis je za nas docela nepričakovan in naredi močan vtis. Gre predvsem za izraz velikane Boga, ko stoji pred ubogim. Njegova stvariteljska moč presega sleherni človeško pričakovanje in postane konkretna v spominjanju te konkretne osebe (prim. Ps 9,13). Prav takšno zaupanje v Gospoda in gotovost, da On ne pozabi, odpira vrata upanju. Ubogi ve, da ga Bog ne more zapustiti, zato vedno živi v prisotnosti Boga, ki se ga spominja. Njegova pomoč presega trenutno situacijo trpljenja in zarisuje pot osvoboditve, saj podpira v globini in spreminja srce.

4. To je stalni refren Svetega pi-

sma, ko opisuje delovanje Boga v prid revnim in ubogim. On "poslušaj", "posreduje", "ščiti", "brani", "odkupi", "reši" ... Ubogi ne more imeti Boga, ki bi spričo njegove molitve ostal ravnodušen ali molčeč. Bog urešničuje pravičnost in ne pozablja (prim. Ps 40,18; 70,6); še več, je njegovo zatočišče in mu vedno

prihiti na pomoč (prim. Ps 10,14). Možno se je obdati z zidovi in zapreti vrhove, da bi imeli občutek gotovosti zaradi svojega bogastva, na škodo onih, ki so ostali zunaj. Ne bo pa tako za vedno. "Gospodov dan", kot ga opisujejo preroki (prim. Am 5,18; Iz 2-5; Jl 1-3), bo uničil pregrade med deželami in ošabnost maloštevilnih nadomestil s solidarnostjo mnogoštevilnih. Po-

ložaj odrinjenosti, ki ga trpijo milijoni, ne more več dolgo trajati. Njihovi klici se krepijo in objemajo celotno zemljo. Don Primo Mazzolari je zapisal: "Revež je stalen protest zoper naše krivice; revež je kot sod smodnika. Če mu daš iskro, se bo obrnil svet". 5. Nikoli ni mogoče spregledati moči sporočila, ki ga Sveto pismo pripisuje ubogim. Na vseh mestih Božja beseda označuje kot uboge tiste, ki nimajo nujnih stvari za življenje in so torej odvisni od drugih. To so stiskani, ponižani in pobiti na tla. Kljub temu Jezus ni imel zadružka, da se ne bi poistovetil z vsakomer iz te trume siromakov: "Kar koli ste storili enemu od teh mojih najmanjših bratov, ste meni storili". (Mt 25,40) Zbežati pred takšnim poistovetenjem bi pomenilo razvođeniti razodetje in evangelij oropati konkretnosti. Bog, ki ga je želel razodeti Jezus, je velikodušen Oče, usmiljen, neizčrpen v svoji dobroti in milosti in podarja upanje zlasti tistim, ki so razočarani in brez prihodnosti.

/ dalje

ZAKAJ PRAV JEZUS? (92)

PRIMOŽ KREČIČ

Jezus Ženin

Od začetka do konca Svetega pisma se vije rdeča nit poročnega odnosa med Bogom in ljudmi. Prva človeka sta bila ustvarjena po Božji podobi kot mož in žena, torej v poročnem odnosu. Še posebno je poročni odnos izpostavljen v Visoki pesmi. Tudi Božji Sin je vstopil v svet kot Ženin in sprejel človeško telo v Nevesti, ki ga je sprejela in podarila telo. V poročni zvezi ima telo pomembno vlogo, pomeni najglobljo podaritev in edinost. Tako je bilo Marijino telo kot zakonska postelja v osebni, kjer sta se povezala nebo in zemlja, človeško in božje. (Mazzanti) Jezus je Ženin, ki prinaša življenje Nevesti, človeštvu. Z učlovečenjem se je začelo stvarjenje Novega človeka in Nove žene. Pri prvem stvarjenju je prišla žena iz Adama, pri drugem se je iz Device rodil učlovečeni Božji Sin, Novi človek. Učlovečenje je tako nova poročna svatba med Bogom in človekom, temelj tega pa je življenje Svete Trojice, ki se razliva med ljudi iz Očeta po učlovečenem Sinu in postaja rodovitno v moči Svetega Duha. Zato telo Ženina nosi odrešenje sveta. Božji Sin je prevzel človeško telo, da bi v njem odrešil človeštvo in ga odprl za ljubezen. Iz Novega človeka je bila rojena Nova žena, Cerkev. Jezusovo življenje, zlasti njegovo javno delovanje, je bilo zaznamovano s to poročno ljubeznijo. Zato sta ga ob prihodu na svet pričakala Mati in Prijatelj. Evangelist Janez imenuje Janca Krstnika "Ženinov prijatelj", ker mu je pripravi pot med ljudi in se je že vnaprej veselil njegovega prihoda. (sv. Avguštin) Poročne prilike sinoptikov kažejo, kako raste poročna razsežnost Božjega kraljevanja na svetu. Različne gostije, na katerih je bil prisoten Jezus, odkrivajo globoke stike in srečanja, ki jih je imel z ljudmi: pri Lazarju, Simonu, Zaheju, Mateju. Ti obedi so bili nekakšna priprava na zadnjo večerjo. V Jezusovem evangeliju je izpostavljen dogodek svatbe v Kani, kjer je bil Jezus med povabljenimi in je posredoval na Marijino

prošnjo. V pripovedi nimata osrednje vloge ženin in nevesta iz vasi Kana, ampak Žena in Jezus, Nevesta in Ženin nove ure in novega človeštva. Oba proslavljata začetek te 'ure', v kateri se je začela vzpostavljati nova zaveza med Bogom in človeštvom. Pri zadnji večerji je vse usmerjeno v rojstvo nove skupnosti okrog Jezusa. Odnos med njimi je intimen in zaupen. Jezus nepričakovano naredi gesto spremenitve kruha v njegovo telo in vina v žrtevno kri. V 'zgornji sobi' moremo prepoznati poročno sobo, ker spominja na dar življenja in podarjenega telesa. Jezus sedi za mizo kot Ženin, ki z novo skupnostjo, Nevesto, sklepa novo zavezo v svojem telesu in krvi. Poročno obzorje postane srce svatbe. Jezus podari vso svojo človeškost Cerkvi in človeštvu. Po zadnji večerji se je zgodil še en pomenljiv dogodek. Jezus umije učencem noge, da bi s tem očistil svojo skupnost, Nevesto, da bi ostala zvesta v trenutkih preizkušnje. Umil jim je noge, da bi mogli imeti delež z njim, (Jn 13,8) v njegovi velikonočni žrtvi. Nevesta ima tako svoj temelj in izvor v žrtvenem dejanju Ženina, ki je Jagnje Božje. Poročna razsežnost je prisotna po vstajenju v odnosu med Jezusom in Marijo Magdaleno. Jezus se ji prikaže v jutru, ko ga išče, in jo pokliče: Marija! Jezus kot Ženin nagovarja v Mariji Magdaleni vso Cerkev, (sv. Efreim) ki ga išče in ga navdušeno pozdravi. Jezus pove Magdaleni, da mora njun poročni odnos preiti tudi na raven zastonske Božje ljubezni. Naredi jo za prvo apostolko, ki teče učencem sporočiti velikonočno poročno novico. Tudi na binkošti vstali Gospod potrdi zavezo in poroko z Nevesto Cerkvijo. Marija in apostoli so zbrani v zgornji sobi, ki je poročna soba in soba evharistije. V tej sobi se začne svatba, ki se bo vila skozi vse čase, dokler ne bosta Duh in Nevesta enoglasno poklicala Ženina: Pridi! (Raz 21) Apokalipsa je spev zmagoslavja na svatbi Kristusa, ki je premagal hudobijo in slavi poroko z odrešenim človeštvom.

BOŽJI MOŽJE V SLUŽBI VSEH, VSAK DAN

V službi škofij je 34.000 duhovnikov. Kjerkoli opravljajo svoje poslanstvo, so **oporna točka za skupnost, v kateri živijo**: oznanjajo evangelij, delijo zakramente in se posvečajo ljudem, ki jim prinašajo ljubezen, tolažbo in upanje. Vsak dan stojijo ob strani družinam v stiski, bolnim, osamljenim ostarelim, revnim in na rob potisnjenim, nudijo duhovno

podporo in pogosto tudi konkretno pomoč. Mlade vzgajajo tako, da spodbujajo mir, ljubezen in bratstvo, uresničujejo projekte solidarnosti, ki **delajo vso skupnost bolj živo in dejavno**. Da lahko nadaljujejo svoja vsakdanja prizadevanja, je prav, da lahko računajo na dostojanstveno življenje. **Zato so pomembni Darovi (Offerte)!**

NJIOVE ZGODBE SO NAŠE ZGODBE

Z močjo vere, z evangelijskimi besedami, s sposobnostjo poslušanja nas spremljajo na poti. Tu so tri zgodbe, ki bolje ponazarjajo zavzemanje naših duhovnikov.

G. FRANCO TASSONI

"Trdno verjamem v pedagoško vlogo dela. V svojem duhovniškem življenju sem videl veliko mladih, ki so zaživel, ko so kot delavci spet prišli do dostojanstva".

To so besede g. Franca Tassonija, **župnika v Pavii in odgovornega za škofijsko pastoralno delo**. Ekonomska kriza je ustvarila ogromne stiske in hudo brezposelnost, a g. Franco, skupno s številnimi sodelavci, je postavil na noge **projekt Amico lavoro** (Priatelj delo), da bi pomagal tistim, ki iščejo

zaposlenost, je spletel **mrežo pomoči za formacijo mladih**, tako da je pritegnil k sodelovanju tudi krajevna podjetja. Po njegovi zaslugi so mnogi danes spet našli upanje in dostojanstvo.

G. RENATO MUSATTI

V krajih okrog Brescie so že leta odlagali, tudi na nezakonit način, radioaktivne odpadke, druge odpadke in odpadke iz jeklarske industrije, za čiščenje pa bodo potrebna leta.

G. Renato Musatti, **župnik v kraju Ospitaletto, se je boril za obrambo družin in okolja**, in celotna skupnost se je zagnala, da bi se postavila proti temu iznakaženju. "**Zdravje je Božje dobro in pravica vseh**", pravi g. Renato. "Ne morem se pretvarjati spriču uradnih

podatkov in naraščajočega števila pogrebov, tudi mladi, ki umirajo za rakom". Ta župnik si prizadeva, da bi prinesel malo luči v kraje, ki so že preveč časa v senci.

G. ERNESTO PIRAINO

Ernesto Piraino je pri 20 letih postal policist, da bi služil ljudem. Briljantna kariera, dekle ... a v do-

ločenem trenutku se je v njem zgodilo nekaj globljega, slišal je glas, ki je bil premočan, da bi ga prezrl. "Podariti življenje Njemu pomeni biti srečni, imeti polno srce, **biti duhovnik je lepo in napolni srce s srečo**".

G. Ernesto je danes župnikov pomočnik v cerkvi sv. Petra apostola v kraju Roggiano Gravina (Cosenza) in v življenju je še vedno v službi drugim, sicer v drugačni uniformi.

G. Franca, g. Renata, g. Ernesta in veliko drugih duhovnikov lahko bolje spoznaš na portalu insiemeaisacerdoti.it

KAKO DELUJE SISTEM VZDRŽEVANJA DUHOVNIKOV

Polno odgovornost za ekonomsko vzdrževanje svojih duhovnikov imajo danes verniki. Vse od leta 1984 je konkordat med državo in katoliško Cerkvijo določil to načelo.

Darovi (Offerte) za duhovnike, namenjeni izključno vzdrževanju 32.000 škofijskih duhovnikov, vključno z ostarelimi in bolnimi, so sredstvo, ki ga imajo na razpolago vsi verniki, da podprejo vsakdanja prizadevanja naših pastirjev.

V LETU 2018 SO BILI VIRI FINANCIRANJA:

(v milijonih evrov)

• kvota osem tisočink	344,1
• lastni prihodki duhovnikov	90,7
• prihodki škofijskih inštitutov	45,8
• župnije in cerkvene ustanove	39,7
• Darovi za vzdrževanje	9,6

Darovi torej krijejo manj kot 2% potrebnega, zaradi česar je izjemno pomembno, da se nabirka okrepi.

KAKO NAMENITI DAROVE

- s **poštnim tekočim računom** št. 57803009, naslovljenim na "Istituto centrale sostentamento clero - via Aurelia 79600165 Roma"
- z **enim izmed bančnih tekočih računov**, namenjenih Darovom, ki se najdejo na portalu www.insiemeaisacerdoti.it z navedbo "**Erogazioni liberali**"
- z **neposrednim prispevkom ustanovi Istituto sostentamento clero lastne škofije**. Seznam IDSC najdete na portalu www.insiemeaisacerdoti.it
- s **kreditno kartico Nexi**   in s klicem na brezplačno telefonsko številko Nexi 800-825000 ali z darom na spletnem portalu www.insiemeaisacerdoti.it

ZAPOMNI SI, DA SO DAROVI ODTEGLJIVI

Darove osrednjemu inštitutu za vzdrževanje duhovnikov, ki jih boš prispeval v letu, lahko odbiješ od zneska svojih prihodkov, in sicer največ do 1032,91 evra letno. Za tistega, ki hoče izkoristiti to možnost, je odtegljivost torej priložnost več, da prispeva in hkrati potrdi pomembnost delovanja duhovnikov.

Če vključiš Darove v davčno prijavo, bodo ti prispevali k znižanju tvojega davka IRPEF in povezanih dodatkov. Ne pozabi, da moraš shraniti potrdilo o Darovih.

POMAGAJMO, DA SE ZVIŠAJO DAROVI, S POMOČJO VSEH. TUDI S TVOJO!

ZSKP 61. revija pevskih zborov Cecilijanka 2019

Žlahtno pretakanje zborovskega petja

Slovenci v Gorici, ki se prepoznavamo v krščanskih vrednotah, si ne moremo predstavljati godovnega dne sv. Cecilije, zavetnice cerkvenega petja, brez zborovske revije Cecilijanka, katere čvrste korenine segajo v l. 1958, ko si jo je zamislil vestranski kulturnik in glasbenik, duhovnik prof. Mirko Filej (1912-1962) in je bila prvič izvedena v dvorani Brezmadežne na Placuti. Letošnja Cecilijanka, katere prireditelj je Zveza slovenske katoliške prosvete iz Gorice (ZSKP), je bila 61. in je bila posvečena prav ZSKP, ki praznuje 60-letnico delovanja. Kot znano, je to "ena izmed osrednjih kulturnih organizacij Slovencev v Italiji in opravlja zelo pomembno nalogo, saj povezuje kulturna društva v skupnen prizadevanju za razvoj kulture in slovenskega jezika". Odigrava tudi dragoceno vzgojno vlogo. Prav zato ji je Javni sklad Republike Slovenije za kulturne dejavnosti podelil zlato jubilejno priznanje, ki ga je predsednica ZSKP Franca Padovan na nedeljskem koncertu prejela iz rok Silve Seljak, koordinatorke Severne Primorske in vodje izpostave Tolmin. Padovanova je ob zahvali pojasnila, da je to priznanje za vse članice ZSKP. Silva Seljak je zlato jubilejno priznanje JSKD RS za kulturne dejavnosti izročila tudi vidno ganjenemu zborovodji Zdravku Klanjščku za več kot 50-letno delovanje na področju glasbene dejavnosti.

Ob svojem visokem jubileju je ZSKP želela podeliti priznanje tistim zborovodjem, ki so v dolgi zgodovini Cecilijanke največkrat nastopali na njej. Tako so priznanje iz rok predsednice France Padovan in podpredsednika ZSKP Miloša Čotarja prejeli priznanje Nadja Kovic (24 nastopov), Hilarij Lavrenčič (32) in Zdravko Klanjšček ("rekorder" s 117 nastopov!). Naj strnemo utemeljitev priznanj. Nadja Kovic je glasbo vzbujala v družinskem krogu; že kot otrok je pela na domačem koru, učila se je klavir in se izpopolnjevala na raznih seminarjih. Od l. 1996 vodi MoPZ Štmaver, ki je reden gost Cecilijanke. Za uspešno in dolgoletno delo v ljubiteljski kulturi je prejela tudi srebrno Gallusovo priznanje. Tudi Hilarij Lavrenčič, zborovodja, dirigent, pedagog, skladatelj in kulturnik, je glasbeno pot začel v družinskem krogu, kjer se je seznanil z zborovodstvom in ogrlan-

v gledališču Verdi v Trstu. L. 1985 je prevzel od očeta vodstvo MePZ Hrast in z njim dosegel marsikateri zavidljiv uspeh in nagrade. Za ZSKP je dirigiral tri kantate in šest

jetno presenetil občinstvo z novim, svežim pevskim zagonom in izbiro skladb (ena je bila *To the Mothers in Brazil*, ki jo je spremljal tolkalist Alex Kuret). Za njim

čisto, izrazito čustveno zapela pod vodstvom Mateje Černic (Schumanovo *Waldmädchen* je spremljal na klavir Matjaž Zobec), MePZ Štandrež pod vodstvom

jo pa Franca Padovan, predsednica ZSKP.

Padovanova je poudarila pomembnost revije, ki je mnogo več kot samo srečanje z zborov-

goceno zlasti pri manjšinskih skupnostih. Pri nas so zbori prava narodna jedra, preko katerih je naša prisotnost najbolj videna in občutena, predvsem na takih območjih, kjer je asimilacija največja. "Cecilijanka je pravi seizmograf petja na Goriškem". Opozoril je na razcvet mladinskih zborov, ki dosegajo velike uspe-

Priznanje Nadji Kovic

Priznanje Hilariju Lavrenčiču

Priznanje Zdravku Klanjščku

izjemno uspešnih glasbeno gledaliških predstav. L. 2004 je prejel srebrno plaketo JSKD RS za kulturne dejavnosti. Zdravko Klanjšček ima za seboj zelo dolgo glasbeno pot, ki se je začela na orglarski šoli na Placuti, katere ustanovitelj je bil prof. Mirko Filej l. 1953. Že takoj je začel peti pri MePZ Lojze Bratuž in ustanovil kar nekaj zborov, med temi MoPZ Mirko Filej (l. 1966), ki ga vodi še danes. Bil je tudi zborovodja MePZ Rupa-Peč (1962-2006) in med ustanoviteljji Združenja cerkvenih pevskih zborov iz Gorice. Za posebne zasluge na zborovskem področju je l. 2007 prejel priznanje Kazimir Humar. Zelo je še dejaven, kljub svojemu okroglemu, 80., življenjskemu jubileju.

Vsi trije pevovodje so bili s svojimi zbori prisotni na letošnji Cecilijanki, ki je potekala v soboto, 16., in nedeljo, 17. novembra, na s cvetjem jesenskih barv lepo odetem odru velike dvorane Kulturnega centra Lojze Bratuž v Gorici. Na njej se je zvrstilo petnajst zborov iz Goriške, Tržaške, Koroške in Slovenije. Oba večera sta priklicala kar lepo število ljubiteljev zborovskega petja, ki so se lahko prepričali o tem, kako kakovostno je petje naših zborov, ki v nekaterih sestavih že presega meje ljubiteljstva.

Vsak zbor je zapel tri pesmi. Oglašile so se domače ljudske in umetne pesmi, pa tudi tiste iz svetovne glasbene literature iz različnih obdobij.

Sobotni večer je uvedel MePZ Loj-

so si sledili ŽeVS Jezero – Doberdob, ki je pod vodstvom Daria Bertinazzija zapela tri ljudske, eno iz Goriške (*Po lojtrcah je hodil* v priredbi Hilarija Lavrenčiča). Iz Solkana je prišel MePZ Slavec, ki bo leta 2020 praznoval 40-letnico delovanja in navdušeno poje pod vodstvom Mirana Rustje. Za njim je na oder stopil MoPZ Štmaver, ki letos praznuje 60-letnico ustanovitve in je s pevovodkinjo Nadjo Kovic zapel tudi melanholično pesem *Solinar* (ob nežni spremljavi kitare Martine Gereon) v priredbi Patricka Quaggiata. Italijanski gost iz zveze USCI je bil VS Vocal Cocktail iz Štarancana, katere vodja je Maria Chiara Carpenetti, ki je za nastop izbrala tudi iz Verdijeve Aide kar dolgo koračnico (Marcia trionfale); pevci so jo izvajali posnema-joč glasbila. Iz Koroške, iz Velikovec, je prišla MeVS Lipa, ki je s pesmimi z otožnim nadihom, pod vodstvom Dominika Hudla, pričarala duha te lepe dežele. Sobotni večer je sklenil MeMIPZ Emil Komel – Gorica, ki je pod taktirko Davida Bandlja letos avgusta na slovitom tekmovanju Guido d'Arezzo prejel več nagrad in med drugim bil edini zbor iz Italije, ki se je uvrstil med pet najboljših za Grand Prix. S svojimi izbrušenim glasovi, natančnostjo izvajanja in pronicljivim interpretacijskim izrazom je popolnoma očaral poslušalce. Dolgotrajno ploskanje je izzvalo še datek. Upati je, da bo vsaj kdo od teh mladih pevcev okrepil kak naš "odrasel" zbor. Na nedeljskem koncertu je "uverturo" odpel zbor MePZ Hrast - Doberdob, ki se je s pesmijo *Dolžnost* na besedilo Pinka Tomažiča hotel pokloniti tržaškemu glasbeniku Aleksandru Vodopivcu ob njegovem 85. življenjskem jubileju, s pesmijo *Nazaj v planinski raj* pa Simonu Gregorčiču ob 175-letnici njegovega rojstva; *O magnum mysterium* norveškega skladatelja Ola Gjeila je pospremil zvok čela, na katerega je "meško" zaigral Jurij Lavrenčič. Ploskanju je sledil še datek. Nato so si sledili zbori MoPZ Provox – Renče (zborovodja Matej Petejan), ki je zapel dve nabožni, DVS Bodeča Neža Vrh Sv. Mihaela, ki je kot vselej zelo tankočutno in kristalno

Zulejke Devetak (prijetno je bilo poslušati priredbo H. Lavrenčiča ljudske *Regiment po cesti gre*), ki je vodila tudi ŽeVS Rupa Peč (pevke so zapele tudi dve skladbi Stanke Jerčija o pomladi), MoPZ Fantje izpod Grmade - Devin, ki so tokrat prvič peli z novim zborovodjo Bogdanom Kraljem in izbrali tri slovenske pesmi, tudi že ponarodelo *Na trgu* V. Mirka na Ketjevo besedilo. MoPZ Mirko Filej se je s pesmijo vzhodne liturgije *Tebe pojem* (Dimitrij Bortnjanski) spomnil na duhovnika Jožeta Markužo, ki nas je zapustil v letošnjem aprilu. Zdravko Klanjšček je v dodatku solistično čvrsto zapel še pesem *Od radosti srca*, ki jo je prav njemu kot dečku

skim petjem, saj tudi povezuje vse, ki ljubijo glasbo. "Cecilijanka ostaja verna podoba zborovskega ustvarjanja v širšem prostoru dežele FJK. Pesem nas združuje

he, žal pa se redčijo in starajo vrste pri ostalih naših zborih. Morda zaradi tega, ker tradicionalni zbori niso več privlačni za naše mlade, nastopi na naših prireditvah pa očitno ne dajejo več zaščite mladim. Sami verjetno ne čutijo narodnega in narodnoobrambnega elementa, ki je včasih "gнал pevce-člane naše skupnosti k sodelovanju pri zborih s ciljem ohranjanja našega petja". Prepričan je, da je še zmeraj treba utrjevati narodno zavest. Med poslušalci letošnje Cecilijanke so

Silva Seljak podeljuje priznanje JSKD Franci Padovan

ob lepi, plemeniti dejavnosti, ki ima predvsem za nas Slovence, ki živimo v Italiji, še pomembno dodano vrednost. Prižge nam lahko plamen, da vztrajamo pri vrednotah, ki se nam zdijo v našem prostoru še vedno potrebne, pomembne in dragocene, da ohranimo in vrednotimo slovenski jezik in kulturo. To so vrednote, ki zaznamujejo od vsega začetka tudi revijo Cecilijanka". Franca Padovan se je tudi spomnila v maju umrle prof. Lojze Bratuž, literarne zgodovinarke, jezikoslovke, vsestranske kulturne delavke, predane slovenskemu jeziku, a tudi zavezane glasbi. Pri Goriški Marijini družbi je vodila zbor in poučevala klavir, orgla, dolga leta v goriški stolnici, po smrti brata Andreja pa še na Travniku. Bila je zvesta obiskovalka Cecilijanke.

V soboto je v malce drugačnem slogu svoje misli o petju in reviji izkregel David Grinovero, tokrat prvič v tej vlogi, potem ko je na Cecilijanki trideset let nastopal kot pevec. V nagovoru je načel marsikatero tematiko, ki bi jo bilo vredno poglobiti. Tudi zanj je petje zelo pomembno, ker družijo, prenašajo kulturno dediščino, kar je zelo dra-

bili tudi gostje. V soboto so v dvorani sedeli med drugimi senatorka Tatjana Rojc, Silvan Primožič, predsednik pokrajinskega sveta SSK Gorica, Alessandra Schettino, ravnateljica SCGV Emil Komel, Franca Žgavec, predsednica KCLB, Marilka Koršič, svetnica SSK na goriški občini, Stefano Cerrera, podžupan Občine Gorica, Hadrijan Corsi, predsednik Katoliškega tiskovnega društva. Pozdrave so poslali dr. Klemen Miklavčič, župan Mestne občine Nova Gorica, Igor Gabrovec, deželni svetnik in tajnik SSK, Massimiliano Fedriga, predsednik dežele FJK, in Massimo Marchesiello, goriški prefekt. Pokroviteljstvo so reviji dali Občina Gorica, podpora pa Javni sklad za kulturne dejavnosti Republike Slovenije, Zadruga kraška banka Trst Gorica in Občina Gorica. Sodeloval je tudi Svet slovenskih organizacij. Na reviji so napovedovali Patrik Cingerli, Alessandro Pasi in Kea Vogrič, člani gledaliških ljubiteljskih skupin O'Klapa iz Gorice in Mladinske gledališke skupine M+ iz Števerjana. Vezni tekst je napisala in pomenljive verze izbrala Sanja Vogrič, ki je tudi vsečeno zrezirala celoto.

Iva Koršič

V soboto je bila navzoča tudi sen. Tatjana Rojc (ob Marilki Koršič)

jem. Po diplomi iz klavirja je diplomiral še iz kompozicije in dirigiranja. Od l. 1986 je korepetitor

ze Bratuž, ki se je tokrat prvič predstavil pod vodstvom nove pevovodkinje Mire Fabjan in pri-

dve nabožni, DVS Bodeča Neža Vrh Sv. Mihaela, ki je kot vselej zelo tankočutno in kristalno

David Grinovero

na besedilo Milke Hartman zložil Mirko Filej. Letošnja Cecilijanka je sklenil zelo številni in glasovno soliden MePZ F. B. Sedej pod vodstvom Patricka Quaggiata. Kot je v navadi, sta bila na Cecilijanki tudi dva govora. V soboto je spregovoril David Grinovero, predsednik PD Podgora, v nedel-

ŠTANDREŽ Dva lepa dogodka

Veselo martinovanje in zahvalna nedelja

V soboto, 9. novembra 2019, so se v organizaciji Prosvednega društva Štandrež v spodnjih prostorih župnijskega doma Anton Gregorčič v Štandrežu zbrali številni društveni člani, prijatelji in zunanji sodelavci. Tudi mladi so se izkazali in z ansamblom Ta mladi vaški fantje popestrili večer z lepimi slovenskimi narodnimi pesmi. Ob glasbi so nekateri tudi zaplesali. Marko Brajnik je predvajal lepe posnetke, ki jih je s fotoaparatom pred leti posnel neki

Pakistanc ob srečanju različnih narodov, ki so na pobudo Karitas prišli v Štandrež in prikazali svoje značilne obleke, plese, pesmi

Foto DP

v župnijskem parku in ponudili obiskovalcem okusne jedače in pijače. Tudi na martinovem večeru ni manjkalo prijetnega razpoloženja in nenadomestljiva ajdova polenta, za katero imajo domači kuharji poseben recept.

Zahvalna nedelja se je začela s slovesno sveto mašo, ki jo je daroval domači župnik Karel Bolčina in se je v homiliji zahvalil Stvarniku za dar življenja in zemeljskih dobrot ter vsem, ki ljubijo domačo zemljo, ki jo še vedno skrbno obdelujejo in nam omogočajo, da uživamo pristno domačo hrano. Zahvalil se je vsem sodelavcem, ki skrbijo, da je cerkev vedno

in tudi kulinarčne dobrote. Po sprevedu po vasi so dan preživeli

lepo okrašena. Za to priložnost so na oltarju in v prezbitoriju iz-

stopale lepe jesenske barve, tako v cvetličnih kompozicijah kot tudi v sadju in zelenjavi. Še posebej se je spomnil tistih, ki potrebujejo pomoči in hrane. Na koru je mogočno zadonela zahvalna pesem, ki se je nadaljevala tudi pred cerkvijo, kjer je cerkveni zbor pod vodstvom Tiziane Zavadlav uvedel blagoslov poljskih pridelkov na lepo okrašenem vozu in kmetijskih strojev, ki so bili razporejeni na trgu. Na vozu, ki ga nekateri domačini vsako leto skrbno pripravljajo in bogatijo s pridelki, za katere poskrbijo razni pridelovalci, so kraljevali puran in vržoti, ki so simbol Štandreža. Župnik je blagoslovil tudi vino in koruzni kruh, s katerim so si številni prisotni postregli. Blagoslova je bila deležna tudi skulptura v obliki masivnega kamnitega stebla, ki je postavljena na gredici pred župniščem in predstavlja razna kmečka dela. Kip nosi naslov Kmečke korenine in je delo kiparja Bojana Puklavca; umetnik ga je izdelal na kiparskem srečanju v Jeremitišču.

DP

Kulturni dom / Predstavitev nove publikacije

Pogled izza meje

V Kulturnem domu so v torek, 12. novembra, predstavili zadnjo knjigo novinarja in politologa Bojana Brezigarja Pogled izza meje, ki je krstno predstavitev doživela konec oktobra v Trstu. Gre za obsežno publikacijo, ki vsebuje kar 800 kolumn, ki jih je v letih izvedenec manjšinskih narodnih skupnosti napisal za Večer. Za mariborski dnevnik je začel pisati, ko je bil glavni urednik Primorskega dnevnika in kot tak si ni mogel privoščiti napisati vse, kar bi si želel. Moral je biti previden in se izogibati kritik na račun politike, kar ne pomeni zamolčati, ampak jih "odeti v svilen jopič". Na večeru se je Bojan Brezi-

gar pogovarjal s predsednikom Kulturnega doma Igorjem Komelom in pobudnikom večera Rudijem Pavšičem. Pavšič je ugotavljal, kako so te kolumne v letih še vedno zelo aktualne, na kar je Brezigar povedal, da si je želel to knjigo predvsem zato, da bi obudil nekatere tematike in zgodbe, na katere so ljudje mogoče pozabili. Dodal pa je, da mu je res veliko ljudi povedalo, da so še zmeraj aktualne, kar ni pozitivno, kajti pomeni, da v vseh teh letih se nismo nič naučili in nič rešili. Prijetna predstavitev v družbi novinarja se je prepletala z aktualnostjo. Predavatelj je s prisotnimi delil zanimive življenjske in delovne anekdote, ki so podrobno

Foto MC

opisane v knjigi. Ni manjkalo pa diskusij o španskih volitvah in današnjem stanju Katalonije, za katero je Bojan Brezigar največji slovenski izvedenec. Kritične besede je imel tudi do Slovenske politike, tako naše kot v domovini. Slovenci nimamo srednje-dolgoročne politične vizije. V Sloveniji nastajajo stranke en mesec pred volitvami, ki poberejo glasove, zmagajo in po nekaj mesecih ne obstajajo več. Taka politika škoduje državi in ji ne daje nobene

kontinuitete. Pri nas pa nas zapuščajo mladi in sami se ne zmedimo, kako naprej z našo narodno skupnostjo. Kot primer je navedel Narodni dom, ki ga pravično hočemo nazaj, toda za zdaj nimamo nobene vizije, katera društva oz. dejavnosti bi imeli tam. Narodni dom je velika in pomembna stavba, ki mora biti živa in v kateri se mora stalno nekaj dogajati, drugače izgubi pomen, je ob koncu povedal Brezigar.

MČ

Sovodnje ob Soči / Tradicionalni župnijski praznik

Naj sv. Martin blagoslovi Sovino!

V nedeljo, 17. novembra, je bilo v Sovodnjah zelo lepo, domače in živahno. Župnijska skupnost je obhajala zahvalno nedeljo in obenem praznovala župnijskega zavetnika sv. Martina škofa. Sveto mašo je daroval sovodnjski župnik msgr. Renato Podbersič, ki se je po obredu pridružil sovodnjskim vernikom v domačem Kulturnem domu Jožefa Češčuta, kjer je blagoslovil pridelke, kmečke stroje in vozila. Letos je prireditve zaradi slabega vremena potekala v notranjih prostorih, kjer je v imenu KD Sovodnje pozdravila Alida Passon, otroški zborček društva pa je pod vodstvom Valentine Nanut prisrčno zapel tri ljudske pesmi. Sovodnjski malčki, osnovnošolčki in otroci iz vrta so na delavnici, ki je potekala v Kulturnem domu 14. novembra, tudi izdelali pisana ročna dela, ki so v nedeljo krasila razstavljeno staro kmečko orodje. Sovodnjski župan Luca Pisk je spregovoril o pomembnih javnih delih, ki že več mesecev potekajo v vasi, in obenem napovedal začetek

novih del januarja 2020. Pisk je prisotne povabil na parkirišče ob osnovni šoli, kjer bodo v soboto, 30. novembra, ob 11.30 po zaslužnem Sovodnjem Vilku Fajtu svečano poimenovali novo ulico, ki povezuje Prvomajsko ulico s Štradalto. Nedeljska prireditve je bila odlična priložnost tudi za predstavitev in pokušnjo novega sovodnjskega vina Sovina, ki ga je skupina prizadevnih mladih vaščanov letos prvič pridelala. Projekt za pridelavo Sovina je podprl Denis Galliussi, ki je prisotnim povedal, da so se pred letom dni sovodnjski fantje zbrali in se odločili, da bodo "obudili tradicijo sv. Martina, saj je pride-

lovalcev vina v občini vedno

manj, in združili 'klapo' iz vasi". Prvo steklenico Sovina je odprl Mauro Gulin, ki je za projekt dal na razpolago svoje znanje, orodje in klet, nastajanje vina pa je s fotografijami, ki so razstavljene v Kulturnem domu, zabeležil mlad fotograf Dejan Baccicchi. Novo vino je msgr. Renato Podbersič blagoslovil, spregovoril je tudi o "našem čudovitem svetniku Martinu" in voščil lepo praznovanje vsem Martinam in Martinom. Praznovanje se je nadaljevalo ob kozarcu domače kapljice, golažu in odličnih sladicah, ki so jih pripravile pridne sovodnjske gospe ter starši otrok, ki obiskujejo vaško šolo in vrtec.

Kat

KATOLIŠKA KNJIGARNA in
GORIŠKA MOHORJEVA DRUŽBA

vabita na predstavitev

**KNJIŽNE ZBIRKE GMD
ZA LETO 2020**

**v ponedeljek, 25. novembra 2019, ob 17. uri
v galeriji Ars na Travniku 25 v Gorici**

Dogodek je del kulturnega programa
knjigarnice, ki ga financira Javna
agencija za knjigo Republike Slovenije

JAK
JAVNA
AGENCIJA ZA
KNJIGO RS

Obvestila

Dekanija Štandrež vabi na dekanjske duhovne vaje v Štandrež od 25. do 27. novembra 2019. Vodil jih bo p. Ivan Bresciani DJ. Ob 19.30 sv. maša za vse župnije, govor med mašo, pogovor v dvorani, češčenje SRT v cerkvi, konec ob 21.30.

SKD Hrast prireja v soboto, 30. novembra, obisk 35. Slovenskega knjižnega sejma v Ljubljani. Odhod z avtobusom bo v jutranjih urah iz Dobrodo, kamor se bodo udeleženci vrnili pod večer. Popoldne je predviden spremljevalni program po centru Ljubljane. Cena celodnevne obiska je 25 evrov in vključuje prevoz in kosilo (brez pijače). Podrobnosti in vpisi: Cristian (+39 339 2952796) in Andrej (+39 335 6141061). Rok za vpis je 20. november.

Slovensko planinsko društvo Gorica vabi v petek, 29. novembra, na srečanje z Luiso Battistig, urednico in soavtorico knjige Živiet na planinah - Vivere sui pascoli, ki je pred kratkim izšla pri zadrugi Most. Srečanje o knjigi, ki na zanimiv in svojstven način pripoveduje o (nekdanjem) življenju na travnikih in pašnikih Velike Babe (Matajurja), bo ob 18. uri v Trgovskem domu. Vstop prost. **Iščemo gospo**, usposobljeno za

socialno zdravstveno oskrbo starejših oseb za polovični urnik za zaposlitev v Gorici. Zaželeno je znanje slovenskega in italijanskega jezika. Tel. št. 0039335 1395483.

Akademski kipar Herko Saksida, rojen 10. 4. 1953 v Postojni, živič na Dobrovem, Grajska 7, se pripravlja na svojo prvo razstavo, ki bo na gradu Dobrovo I. 2021. Zato vljudno prosi imetnike svojih del (kipi, risbe, vaze, broške), da mu pošljejo fotografijo umetniških izdelkov, ki jih posedujejo, zaradi morebitne posoje na razstavi. Tel: 051345322 elektronska pošta: heribert.saksida@gmail.com. Za poslane fotografije se že vnaprej zahvaljuje.

Prispevke za SCGV Emil Komel v spomin na ravnatelja prof. Silvana Kersevana lahko nakazete na bančni tekoči račun: Banca di Cividale - IBAN IT 97 M 054 841 240 TCC 003 003 6225; SWIFT CIVIT2C s pripisom: za SKLAD SILVANA KERSEVANA. Informacije na tajništvo SCGV Emil Komel, tel. št. 0481 532163 ali 0481 547569.

"Male oglase" najdete na našem portalu www.noviglas.eu.

Darovi

Ob 13. obletnici smrti predragga brata inž. Janeza Kacina darujeta Marija in Metka 100 evrov za Kulturni center Lojze Bratuž.

RADIO SPAZIO
vrata proti vzhodu

(od 22. 11. 2019 do 28. 11. 2019)

Radijska postaja iz Vidma oddaja na ultrakratkem valu s frekvencami za Goriško 97.5, 91.9 Mhz; za Furlanijo 103.7, 103.9 Mhz; za Kanalsko dolino 95.7, 99.5 Mhz; za spodnjo dolino Bele 98.2 Mhz; za Kamijo 97.4, 91, 103.6 Mhz; na internetu www.radiospazio103.it. Slovenske oddaje so na sporedu vsak dan od 20.00 do 21.00. Spored:

Petek, 22. novembra (v studiu Niko Klanjšček): Zvočni zapis: posnetki z naših kulturnih prireditev - Glasba iz studia 2.

Sobota, 23. novembra (vodi Ezio Gosgnach): Okno v Benečiji: oddaja v benečanskem, terskem, rezijanskem in zilijskem narečju.

Nedelja, 24. novembra, ponovitev oddaje Okno v Benečiji.

Ponedeljek, 25. novembra (v studiu Ilaria Bergnath, Miha Kovac in Jakob Leopoli): Mihec in Jakec show.

Torek, 26. novembra (v studiu Matjaž Pintar): Utrinki v našem prostoru - Glasbena oddaja z Matjažem.

Sreda, 27. novembra (v studiu Danilo Čotar): Samotni pastir: 27. febr. 1944 operacija Bober. - Izbor melodij.

Četrtek, 28. novembra (v studiu Andrej Bavcon): Četrtkov večer z glasbo - Zanimivosti, obvestila in humor.

Javni razpis / 16. Priznanje Kazimir Humar

Zveza slovenske katoliške posvete, Kulturni center Lojze Bratuž in Združenje cerkvenih pevskih zborov Gorica podeljujejo priznanje društvom in organizacijam ali posameznikom na osnovi utemeljitve predlagateljev in po presoji organizacij, ki priznanje podeljujejo. Predloge za priznanje zbira Zveza slovenske katoliške prosvete na podlagi javnega razpisa. Priznanje se praviloma podeli za ustvarjalne dosežke, za pomemben prispevek k razvoju ljubiteljskih kulturnih dejavnosti, za publicistično delo in za izjemne dosežke pri organizacijskem delu na kulturnem področju. Priznanje lahko prejmejo tisti, ki delujejo v goriškem prostoru. Predloge za priznanje je treba oddati **do 31. decembra 2019** na naslov: Zveza slovenske katoliške prosvete - 34170 Gorica-Gorizia, Drevored 20. septembra 85, s pripisom na ovojnic: "Predlog za priznanje".

**SREČANJA
pod lipami**

**ODRINIMO NA
GLOBOKO**

**DOBRODELNOST V NAŠEM
PROSTORU**

Sodelujejo Jožica Ličen, Karlo Bolčina,
Anamarija Stibilj Šajn ter Azad in Silva Karim

Večer bo vodil Jurij Paljk

ČETRTEK, 28. NOVEMBER 2019, OB 20.30
Kulturni center Lojze Bratuž - Gorica

Informativni dan o Mreži za slovenski jezik v javni upravi

Normiranje terminologije in izboljšanje kakovosti jezika

Dežela Furlanija Julijska krajina je v sredo, 13. novembra, priredila informativni dan o Mreži za slovenski jezik v javni upravi. Srečanje je potekalo v Avditoriju furlanske kulture, bilo pa je priložnost za pregled dela deželnega Centralnega urada za slovenski jezik na področju prevajanja, tolmačenja, jezikovnega normiranja in izboljšanja rabe slovenskega jezika v odnosih med javno upravo in državljanji leto dni po ustanovitvi Mreže.

Pred začetkom srečanja nam je Erika Hrovatin, vodja urada, spregovorila o njegovem delovanju: "Centralni urad za slovenski jezik je nastal pred dvema letoma. Na jezikovnem področju je operativen od junija 2018, ko so stopile v službo prevajalke in tolmačke. Urad nudi jezikovne usluge vsem uradom deželne uprave in vodi delovanje Mreže za slovenski jezik v javni upravi FJK. Nudi jezikovno svetovanje in subjektom, ki so vključeni v Mrežo, dovoli dostop do programa za podprto prevajanje, tečaje slovenščine za deželne uslužbenke in tečaje za uporabo programa za referente, ki so na okencih v mreži". V Mrežo za slovenski jezik se lokalne uprave in koncesionari storitev javnega interesa pokrajini Trst, Gorica in Videm vključijo s sklenitvijo posebnega sporazuma. Hrovatinova je o njenem delovanju dodala: "V Mrežo je pristopilo 36 javnih subjektov, to se pravi 30 občin z območja naselitve slovenske skupnosti, 4 javne zdravstvene enote, Trgovinska zbornica Julijske krajine in deželna agencija za okolje Arpa. Poleg tega sodelujemo tudi s SLORI-jem, z Univerzo in s Prefekturo v Trstu, z Deželnim šolskim uradom in z drugimi institucijami. Upam, da nas bodo institucije in privatniki še bolje spoznali, da se bodo vse občine začele posluževati naših stori-

tev. Za to bo potrebno nekaj časa, a nedvomno smo na pravi poti".

Posvet je potekal v Gorici, ker se mesto, tako kot je razložila prevajalka in tolmačka Laura Sgubin, nahaja v središču Mreže in ima dolgoletno izkušnjo v čezmejnem sodelovanju italijanskih in slovenskih javnih uprav. Množično občinstvo je na začetku informativnega dne najprej nagovoril podžupan Občine Gorica Stefano Ceretta, ki je povedal, da se je zadnja leta okrepila zaščita jezikovnih manjšin in izboljšalo sodelovanje med javno upravo in slovensko skupnostjo. Dežel-

govorila o vlogi Centralnega urada in dejavnosti Mreže. Mreža je nastala na pobudo paritetnega odbora, za njeno triletno delovanje so bila iz državnega proračuna namenjena sredstva v višini 3.240.000 evrov za prevajanje in tolmačenje, za uporabo računalniškega programa Trados, ki prevajalcem olajša delo, ter za zaposlitev osebja za slovensko jezikovno okence. Urad je poskrbel tudi za izobraževanje 35 prevajalcev in referentov jezikovnih služb, da lahko učinkovito uporabljajo pro-

slovenskem jeziku, da zahtevajo obrazce, dokumente, napise v slovenščini. Gre navsezadnje za vprašanje pravice do rabe jezika, ki ga predvidevajo državni in deželni zakoni. Na nas pa je, da to pravico dosledno uveljavljamo".

Prevajalka Laura Sgubin je predstavila jezikovne aktivnosti urada, ki je nastal kot prevajal-

Erika Hrovatin

Erika Hrovatin, Pierpaolo Olla, Tanja Sternad in Laura Sgubin

ska in tolmaška služba za potrebe organov deželne uprave in drugih služb, nato pa se je razvil kot jezikovna, svetovalska in koordinacijska enota za potrebe prevajalcev v Mreži, referentov jezikovnih okenc

ni odbornik Sebastiano Callari je opozoril na težave, s katerimi se soočata deželna in občinska uprava pri zadovoljevanju potreb slovenskih občanov, še posebej pri zapisovanju slovenskih črk in uporabi spleta v materinščini. Direktor službe za manjšinske jezike in deželne rojake v tujini, Pierpaolo Olla, je opisal okvir, znotraj katerega na deželni ravni deluje Centralni urad, in poudaril njegovo vlogo pri uspešnem delovanju občinskih jezikovnih služb: "Naša dežela je lahko zgled na evropski ravni, s svojimi tremi manjšinskimi jeziki – slovenščino, nemščino in furlanščino ... V naši raznolikosti moramo biti povezani in manjšine podpirati". Besedo je nato prevzela Erika Hrovatin, ki je udeležencem predavanja poglobljeno spre-

gram. Pri terminoloških in jezikovnih projektih je zelo pomembno sodelovanje s SLORI-jem, z Lektorskim društvom Slovenije in Univerzo v Ljubljani. Da bi prevajalcem olajšali delo, so na uradu sestavili tudi zvezek normiranih terminov, kjer so zbrani izrazi z upravnega področja, namen urada pa je izpopolnitev zvezka še z izrazi s književnega in šolskega področja. Ob tem je centralni urad organiziral tudi 26 tečajev slovenskega jezika za deželne uslužbenke in 5 tečajev za slovensko govoreče zaposlene. Hrovatinova je še dodala: "Potenciale Mreže lahko skupaj razvijemo, da bomo vsi subjekti in sogovorniki vključeni in proaktivno sodelovali. Pripadnike naše skupnosti je treba seznaniti z možnostjo, da se na javne subjekte lahko obrnejo v

ter širšo javnost. Sgubinova je povedala: "Pred nastankom urada so bili prevajalci pogosto prepuščeni sami sebi, delovali so nekoordinirano. Uveljavljala se je terminologija, ki ni bila rezultat strokovnega razmisleka, pač pa sad dobesednega prevajanja. Čutili je bilo potrebo po poenotenju upravno-pravne terminologije, izboljšanju jezikovne kakovosti besedil in po smiselnem usklajevanju z rabo v Sloveniji". Zato so se na uradu ob rednem tolmaškem in prevajalskem delu lotili z normiranjem terminologije, jezikovno standardizacijo besedil in uvajanje programa za računalniško podprto predavanje. Tako sta nastala Zvezek normiranih terminov, ki je dostopen na spletni strani Centralnega urada, in Slogovni priročnik, v katerem bo prisotna zbirka termi-

noloških rešitev z dodatnimi pojasnili. Priročnik bo namenjen vsem, ki uporabljajo slovenščino na uradnih položajih. Na posvetu smo prisluhnili tudi dobrim praksam prevajalcev, zaposlenih pri subjektih, ki sodelujejo v mreži in uporabljajo programsko opremo za podprto prevajanje. S prevajalko Tanjo Sternad so se namreč pogovarjali Elisabetta Fisher in Mitja Košuta z Občine Devin-

Nabrežina, Michela Predan z Občine Čedad in Fabio Vizintin z goriške Občine. Vsi prevajalci so povedali, da se je delo po nastopu prevajalskega programa izredno olajšalo. Sledila je pripoved gostov iz Evropske komisije in Pokrajine Bocen, popoldanski del pa je bil izrazito praktičen ter namenjen prevajalcem in referentom slovenskih jezikovnih okenc.

Kat

Kratke

In memoriam / Hilarij Cotič

Mirno je odšel po plačilo k Bogu 21. oktobra 2019 g. Hilarij Cotič. Bil je zelo povezan z našimi kraji, pa tudi s slovenskimi bolniki in invalidi, saj jim je vsako leto pomagal na počitnikovanju v Lignanu, kjer je živel z družino. Pošten in dober ter strog in razumevajoč oče ni nobenemu škodil, če je le mogel, je vsakemu pomagal. Živel je s svojo globoko vero in s svojim zgledom vodil družino. Vere ni nikoli nikomur vsiljeval. Družini je dal izredno veliko in mu je hvaležna, da ga je Bog ohranil tako dolgo v njihovi sredini. Zadnje čase je bil zelo utrujen in si je želel miru, podobno kot starček Simeon: "Gospod, pusti, naj Tvoj utrujeni služabnik živi v miru". Umril je doma, v krogu svojih dragih. Znanci in prijatelji izrekamo ge. Mileni, otrokom in vnukom iskreno sožalje in jim zagotavljamo našo molitev. / A. K.

Kraški večer v spomin na prednike

"Dragi Avguštin, to ti pošiljam v spomin tvojemu godu in obenem ti priželim vse najboljše. Daj Bog h letu voščiti osebno z ljubečimi pozdravi v mislih do tebe s Bogom". Tako se je glasilo voščilo, ki ga je napisala Terezija (Žuta) Devetak v begunstvu, leta 1916 v Brucku an der Leithu, in poslala Avguštinu (Uštiju) Devetaku, ki je bil mornar v Puli. Poročila sta se 8. novembra leta 1919 in na to lepo ljubezensko zgodbo so se spomnili ob 100. obletnici na 18. kraškem večeru v Lokandi Devetak. Na posebnem večeru je goste pozdravila Tatjana Devetak, ki je povedala, kako so si v družini želeli zabeležiti obletnico in počastiti prednika ter vse, kar predstavljata in kar se je iz njiju rodilo. Večerja je bila pravi skok v preteklost, v težke, zapletene čase,

čase vojne in lakote. Zgodovinski pregled je dal lokalni raziskovalec Mitja Juren, ki je obrazložil, kako je bilo napeto leto 1919 in kako ni zabeležilo konca prve svetovne vojne, ampak v bistvu začetek druge. Vesna Guštin Grilanc, prava izvedenka v kraških jedeh in navadah, je pa obrazložila, kaj bodo gostje lahko pokusili. To so na prvi pogled enostavne in tradicionalne jedi za naše čase, a takrat so bile prave redkosti, ponavadi ob praznikih. Na meniju so bili ajdovi žganci s salamo kmetije Sara Devetak, živca, prežgana juha, njokci gresovi s piščančjimi jetrci, žvarcet v čebulovi košarici na vijoličastem pireju in seveda kuhani štruklji.

Svetniško vprašanje g. županu dr. Rodolfu Ziberni: podvoz za pešce in kolesarje pri krožišču ob izhodu avtoceste

Občinska svetnica iz vrst Slovenske skupnosti dr. Marilka Koršič je goriškemu županu dr. Rodolfu Ziberni postavila svetniško vprašanje glede podvoza za pešce in kolesarje pri krožišču ob izhodu avtoceste. Takole je napisala: "V roke mi je prišla stara stran slovenskega dnevnika z naslovom Štandrež bo dobil podvoz za pešce in kolesarje, v katerem tedanji odbornik za promet in podkomisar za avtocesto A4 Riccardo Riccardi zagotavlja ob svojem obisku v Gorici takratnemu županu Romoliju, da je komisarska uprava preučila zahteve, ki jih je v pismu iz leta 2008 goriški župan Ettore Romoli naslovil na predsednika dežele in komisarja Renza Tonda' (citat Riccarda Riccardija) in dve zahtevi tudi sprejela. Gre za problematiko, na katere so takrat opozarjali predstavniki rajonskega sveta za Štandrež in deželni svetnik Igor Gabrovec, in sicer za potrebe po ureditvi podvoza pri štandreškem krožišču in po nastavitvi posebnih protihrupnih pregrad na odseku avtoceste, ki teče mimo Štandreža. Kam je šlo to zagotovilo in predvsem uresničitev? Še vedno ni podvoza za pešce in kolesarje, kljub dani besedi.

Zahvalna nedelja v Pevmi

Podgora, Štmaver in Oslavje bodo letos imeli zahvalno nedeljo 24. novembra v Pevmi. V cerkvi sv. Silvestra bo ob 9. uri maša z blagoslovom kruha in vina, sledi blagoslov vozov in traktorjev, ki se bodo tam zbrali že ob 8.30. Če bo vreme primerno, bodo traktorji obiskali vse tri vasi. Opoldne bo skupno kosilo v športno-kulturnem središču v Pevmi, sledilo bo tekmovanje v briškoli z bogatimi gastronomskimi nagradami.

S 1. STRANI Omizje slovenskih županov v Italiji

Sodelujmo!

Županja nam je še enkrat potrdila, da je zadovoljna, ker njena občina ni pristopila v medobčinsko zvezo in ker se bo ta "zgodba" v kratkem končala. "Vedno smo bili vajeni delati brez denarja. Kdor je stopil v zvezo, je denar prejel". Za sodelovanje med občinami, ki ga predvideva reforma, tudi ne bo sredstev, "zato se zame v bistvu nič ne bo spremenilo". Zadovoljni so, da že sodelujejo z briškimi občinami. "Čim več skušamo sodelovati na vseh ravneh". Kar se tiče slovenskih občin v Italiji, bodo po zamisli

Sandija Kluna skušali izdelati enako prvo stran spletnega portala občine. "Idejo smo vsi podprli". Da bi sedem občin sodelovalo tudi na ravni povezovanja služb, bi bilo že zaradi zemljepisne razdalje med občinami neizvedljivo. V Števerjanu se bolj zavzemajo, da

bi npr. pristopili h gorski skupnosti, da bi ustanovili briško gorsko skupnost ali se vključili v kakšno drugo, "treba bo še premisliti". Katere oblike sodelovanja bi bile torej možne?

Županja je omenila razpise za uslužbenke, možnost srečevanja oz. skupnega omizja uslužbencev, ki bi si lahko izmenjali poglede na težave in dobre prakse. Druge predloge o tem, kaj lahko še naredijo skupnega in konkretnega, bodo iznesli na naslednjem srečanju, saj so se zmenili, da se bodo občasno še srečevali. Male občine nimajo posebnih virov za pridobivanje sredstev. Števerjan ima v glavnem kmetije, ne

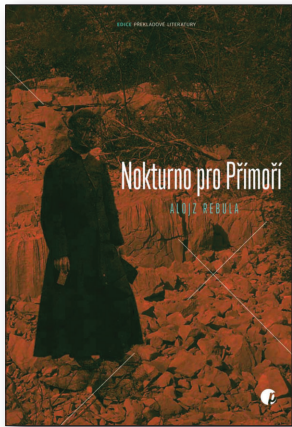
pa industrijskih obratov, ki bi občini kaj prinesli. "Skušamo narediti, kar se da. Upamo, da nam bo deželna uprava prisluhnila. Zdi se, da so odprti za dialog, sicer pa bomo videli".

Na drugi del srečanja so prišli tudi nekateri župani iz občin na slovenski strani meje. V Števerjanu so se zbrali župan Šempetra-Vrtoja be Milan Turk, vodja kabineta župana Mestne občine Nova Gorica Gorazd Božič in prvi občan občine Brda Franc Mužič. "Lepo je, da so se nam pridružili, da bi se med sabo bolje spoznali". Povedali so, da se v Sloveniji ustanovljajo pokrajine, da tudi slovenske občine imajo svoje težave, sicer pa imajo lažji dostop do evropskih projektov, "za nas je težje". Spoznavno srečanje je bilo krajše od prvega. Da bi še kaj bolj sproščeno in neformalno pokramljali, so - kot se spodobi v družbi gostoljubnih Bricev - pogovor nadaljevali v gostilni. "Vesela sem, da so bili gostje navdušeni in da je bilo vzdušje prijetno", nam je še povedala Franca Padovan.

Novost na knjižnih policah Alojz Rebula prvič v češkem jeziku

Pred nekaj dnevi je izšla prva knjiga Alojza Rebule (1924–2018) v češkem jeziku - *Nokturno za Prímorí/Nokturno za Primorsko*. Prevedel jo je Aleš Kozár, izdala pa Založba Protimluc iz Ostrave. Marsikdo se bo začudil, kako to, da nobeno Rebulovo delo ni izšlo že prej... Mimogrede – Boris Pahor nima v češkem jeziku še nobenega knjižnega prevoda. Naj to ne zveni kot očitek češkim založnikom, saj so enako pragmatični, v določeni meri celo manj zamudniški kot slovenski. Pot slovenske literature na Češko

je namreč zelo različna, ovinkasta, pravzaprav brez vnaprej znanega, kaj šele zagotovitve uspeha. Največkrat temelji na osebni pobudi prevajalcev in razgledanosti, naklonjenosti založnikov, ki so pripravljeni tvegati z izdajo knjige slovenskega avtorja. Pesnik Jiří Macháček, glavni urednik literarnega mesečnika in založbe Protimluc, v tem pogledu sodi med vodilne založnike, saj je zadnja leta izdal že več sloven-

(2004, Mohorjeva Celje/Trst), in skoraj toliko let je minilo, odkar je Alojz Rebula dobil zanj nagrado kresnik (2005).

Če brskam po motivih, zakaj je Rebulov češki prvenec prav *Nokturno za Primorsko*, si upam sklepati, da deloma tudi zaradi nagrade, kresnika, ki je dobra,

čeprav zunajliterarna referenca. Rebula se je "ujel" zaradi tematike, ki je lahko češkemu bralcu in založbi blizu. Založnik namreč Rebulovo delo takole predstavlja: "Možno ga je dojemati kot zgodovinski roman o neki dobi, mogoče ga je brati kot tragični zapis neke človeške usode, prav tako pa je mogoče v delu iskati tudi sporočilo temeljnih vrednot v destabiliziranem svetu. Alojz Rebula, zdaj že klasik slovenske literature, v romanu zaznava ideološke pritiske, represijo, ki jo posamezni režimi izvajajo, in posledično nastajanje ideoloških barier med običajnimi ljudmi".

Kakor da bi Rebula pripovedoval o atmosferi, protislovjih in dilemah, ki prav zdaj, ob tridesetletnici žametne revolucije pretresa jo sodobno Češko.

Peter Kuhar, Praga

38-letnica goriškega Kulturnega doma Na slovesnosti bo gost trio Eroika Aromatika

Kot vsako leto bo tudi letos v novembru goriški Kulturni dom slovesno obeležil obletnico ustanovitve. Kot je bilo poudarjeno na tiskovni konferenci v sredo, 13. novembra 2019, je ta slovenski kulturni hram ob svoji dejavnosti vedno odprt za vse narodne skupnosti, prisotne v našem obsoškem mestu. Bogat program ob letošnji 38. obletnici Kulturnega doma – odprtje je bilo l. 1981- je predstavil predsednik KD Igor Komel, ki je ob sebi imel sodelavca Mašo Brani in Jana Komela pa še gosta Fabrizia Oretija, odbornika za kulturo na goriški občini, in Roberto

De Martin, predsednico fundacije Carigo. Oba sta naglasila pomembno vlogo te dvorane, v kateri se vedno kaj dogaja in je odprta tudi za šole ter je dragocena realnost za celotno pokrajino, saj prispeva k pestrosti kulturne ponudbe v mestu. Komel je opozoril, da v letošnjem letu praznuje telovadnica Kulturnega doma 40-letnico delovanja. Primerno jo bodo obeležili s športno akademijo SZ Dom in košarskarskim turnirjem v letošnjem decembru. V samem Kulturnem domu pa se bo v novembru zvrstilo kar nekaj prireditev. Osrednja slovesnost bo **v sredo, 27. novembra 2019,**

ob 20.30, ko bo v veliki dvorani koncert **Eroika Aromatika** priznane slovenskega terceta iz Ljubljane, v katerem pojejo Miha Zabret, Mihael Strniša in Gašper Banovec.

Eroika Aromatika je glasbeni projekt, ki sta ga zasnovala producenta Eroike Patrik Greblo in Urša Mravljec. Repertoar tria obsega priredbe znanih skladb iz različnih obdobij, različnih zvrsti in tudi z različnih glasbenih scen, sicer vselej s poudarkom na slovenski glasbi. To je pravo "spogledovanje klasike s sproščenim popom". Koncert bo v organizaciji Kulturnega doma, v sodelovanju s kulturno zadrugo Maja (v okviru glasbenega festivala Across the border), s Kulturnim domom iz Nove Gorice in pod pokroviteljstvom SKGZ, občine Gorica, Mestne občine Nova Gorica, Urada Republike Slovenije za Slovence v zamejstvu in po svetu, Dežele

FJK in združenja kulturnih domov Slovenije Kudas. Na slovesnem večeru bo govornik časniki Igor Devetak, odgovorni urednik Primorskega dnevnika. K prazničnemu dogajanju spadajo še razstavi, in sicer **Stroji Leonarda da Vincija**, ki bo na ogled do 2. decembra, pa še **Izumi Petra Floriančiča** iz Ljubljane, katere odprtje bo 17. 12., odprta pa bo do 10. januarja 2019. Na srečanju z avtorji bo v soboto, 23. 11., ob 17.30 predstavitev knjige **Prekmurje v vrtincu pariške mirovne konference 1919**. Gosta bosta Uroš Lipušček in Milan Kučan. Organizatorji niso pozabili niti na najmlajše. Zanje bo v nedeljo 24. 11., ob 11. uri na sporedu gledališka predstava **Dino in Čarobni Toni**, v sklopu Komigo baby 2019. Izšla bo tudi posebna številka informativnega biltena Kulturnega doma.

IK

DROBCI DOMAČE ZGODOVINE (88)

Dimitri Tabaj

Škof Anton Mahnič in Gabriele D'Annunzio (8)

Slovenska pisateljica Zofka Kveder je leta 1922 pod psevdonimom Dimitrije Gvozdanović napisala v srbohrvaščini, obogatena s slovenizmi, narodni igrokaz v štirih slikah *Arditi na otoku Krku*. Tako se glasi odlomek tega izredno domoljubnega dela, ki priča o grozotah D'Annunzijeve okupacije, o kateri smo pisali v prejšnjih objavah: "Vi, koji čitate tu knjigu, znajte, da su Ardit i Baški 1920. godine zbilja prekinuli misu u crkvi i na sam Božić prolili krv žene, starca i mladiča baščanskog, znajte, da su u istinu Ardit na Košljunu zlostavljali naše frate in oskrvnili grob Katarine Frankopanske, znajte, da je ogorčeni narod zbilja obesio jednog izmedju sebe, koji ni je bio dostojan velikog momenta, kad se je spremao na žrtvu za ideju nacionalne slobode i jedinstva. I znajte, da još danas živi u Aleksandrovi udova herojkinja, majka šestero dece, koja nije proplakala, kad joj donesoše palog muža, jer je pao kao junak, kad su Puntari-Aleksandrovci oterali Ardit

ispred svoga praga".

Italijanska država je že dve leti vodila do Slovencev in Hrvatov zelo agresivno politiko. Obmejni incidenti in provokacije so se vrstili kot po tekočem traku. 13. julija 1920 so požgali Narodni dom v Trstu. Po celi vrsti obmejnih incidentov, provokacij in nasilnih dejanj je mednarodna skupnost pritisnila na Italijo in od nje zahtevala, naj vsaj prekine D'Annunzijevo diktaturo na Reki. Čeprav je Italija že oblikovala novo, za naš narod še nevarnejšo obliko nacionalnega totalitarizma - tj. fašizem, je konec decembra 1920 morala torej s silo zatreti D'Annunzijevo državo. Ta je pred svojim klavrnim koncem še dodatno zaostila gonjo in strahovladu proti našim ljudem. Časopisje je poročalo, da se je reško prebivalstvo upiralo D'Annunzijeve arditom, ker ni več prenašalo njihovih zločinov. Kot odgovor so ardit zadušili protest v krvi. Tako Edinost 28. decembra 1920: "Najprej je D'Annunzio brez milosti izgnal in zapodil v svet vsakega 'sumljivega', sedaj pa preganjajo njegovi legijonarji kruto vse, kar je še ostalo. S krvjo se maščujejo nad prebivalstvom, ker bi hotelo, da bodi konec temu blazenju in

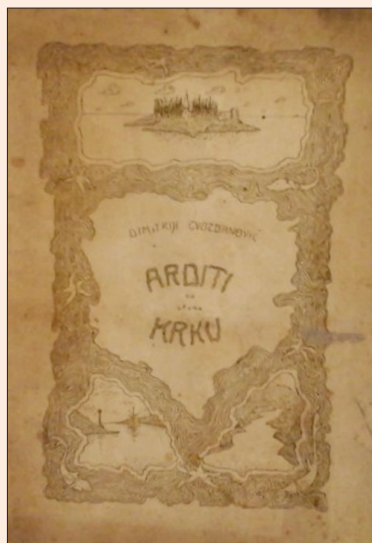

Vrhnika na Krku (vir slike: krk.hr). Decembra 1919 so vedno pogostejše prihajale prošnje za pomoč z območja med Baško in Vrbnikom zaradi nasilja arditov.

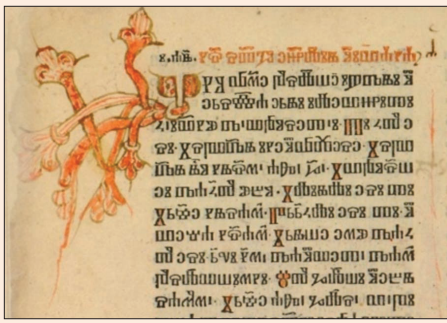
neizmernemu trpljenju. Doživelo je svojo Golgoto in Kalvarijo in sedaj ne more več in kliče po odrešitvi. Sedaj je zrušena velika laž, ki jo je D'Annunzio ves čas trobil v svet, da je on glasniki volje Rečanov. Vbogo mesto, ki že davno ne sme izražati več svoje volje, ker bi bil to zločin proti njegovemu veličanstvu - Gabrijelu! /.../ Okoli sto reških legijonarjev, ki so se bili izkrkali na dalmatinsko obalo blizu Zadra pod

vodstvom stotnika Aurelia (ki je bil že ulovljen s 6 pomočniki), so udrli v Zader ter so se utrdili v vojašnici Rismondo".

Poročanje Jutra z dne 28. decembra je dalo razumeti, da je D'Annunzijeva vladavina terorja šla s hitrimi koraki proti koncu: "Kotarski predstavnik iz Cerkevne javlja, da so ardit pobegnili z otoka Krka. V nedeljo zjutraj je prebivalstvo občine Dobrinj z otoka Krka prispelo v Cerkevno z zastavo in priredilo veliko manifestacijo povodom osvoboditve izpod ardiškega jarma". 29. decembra je isti časopis poročal o eskalaciji nasilja: "Velike množice prebivalstva so se zbrale pred vladno palačo (na Reki, op. p.) in zahtevale odstop D'Annunzia. Ta pa je nad neoborožene ljudi poslal pijane ardit, ki so streljali. Nastala je velika panika, narod je bežal, a ardit so streljali v množico". Z območja med Baško in Vrbnikom so vedno pogostejše prihajale prošnje za pomoč.

Slovenska pisateljica Zofka Kveder je leta 1922 s psevdonimom Dimitrije Gvozdanović napisala v srbohrvaščini, obogatena s slovenizmi, Ardit na otoku Krku, narodni igrokaz v štirih slikah o grozodejstvih, ki so jih povzročili D'Annunzijeve ardit.

Italijani so 27. decembra 1920 onečastili grob Katarine Frankopanske. Frankopani so zelo podpirali kulturo, umetnost, vero, staroslovensko bogoslužje in pisavo glagolico. Katarinin oče Ivan VII. je povezan z izdajo prve hrvaške tiskane knjige (na sliki: glagolski Misal po zakonu rimskog dvora iz leta 1483, last Narodne in univerzitetne knjižnice v Zagrebu).

Po celi vrsti obmejnih incidentov, provokacij in nasilnih dejanj je mednarodna skupnost pritisnila na Italijo in od nje zahtevala, naj vsaj prekine D'Annunzijevo diktaturo na Reki, čeprav je Italija že oblikovala novo, za naš narod še nevarnejšo obliko nacionalnega totalitarizma: fašizem. Na sliki posledice italijanske intervencije na Reki

Založba Mladika

V letošnjem knjižnem programu založbe Mladika

Knjižni program Mladike zaznamuje pozornost do bralcev vseh starosti in z njema leposlovna dela in publikacije na zgodovinsko ter domoznansko tematiko. Ob prvi obletnici smrti pisatelja Alojza Rebule, dolgoletnega sodelavca založbe, se je Mladika želela pokloniti njegovemu spominu s posebnim dokumentarnim delom, v katerem je v besedi

Tavčar. Posebna pozornost je bila v tem letu usmerjena v našo polpreteklo zgodovino. **Spomini in misli** je naslov postumnih avtobiografskih zapisov zdmskega pesnika Branka Rebozova. V tem delu avtor obravnava svoja doživetja iz vojnih let in iz prvega povojnega časa (takrat je bil star od 17 do 19 let) ter kritično razmišlja o revoluciji, partizan-

pobiralci ostalin, kovinskih ostankov, predvsem neeksplodiranega orožja in granat, da bi s prodajo teh ostankov prišli do zaslužka. Med njimi se je širila legenda o mitraljezi, ki so se pregrešili zoper avstro-ogrsko vojaško avtoriteto in so zato morali ostati v prvi bojni liniji, privezani na mitraljez, ter z rafali zadržati italijanski naval. Spremenno besedo v delo je napisal Re-

sestram sv. Frančiška Kristusa Kralja tržaške province zaradi dolgoletne pomoči, ki so jo nudile aleksandrinkam. Z bližnjo tržaško preteklostjo se spogleduje knjiga izbranih spominskih zapisov Aleksandra Furlana **Bilo je nekoč**. V delu zaživijo Barkovlje in tamkajšnji ljudje, kot jih je avtor doživljal v svojih otroških in mladostnih letih. Gre za izbor kratkih zgodb, critic in razmišljanj, v katerih privre- ta na dan vsa Furlanova pripovedna žila in smisel za anekdotičnost. Uvodno besedo v knjigo je napisal Ladi Vodopivec.

Monografija **Potovanje po neznanih poteh tržaškosti in Gradnikove poezije** je nastala kot rezultat skoraj dveh desetletij raziskovalnega dela predavateljice in raz-

svtu in domobranstvu. Kar je okusil kot prisilno mobilizirani partizan in kot domobranski prostovoljec – gre zlasti za komunistično nasilnost, britansko prevaro v Vetrinju in povojne poboje – ga je tako zaznamovalo, da se je s tem ukvarjal do smrti tudi v svojih zapisih in poeziji v argentinskih zdomstvu.

V čas prve svetovne vojne sega **Legenda o priklenjenih mitraljezi**, ki je izšla izpod peresa priznanega goriškega raziskovalca dogodkov iz časa prve svetovne vojne Mitje Jurna. Knjiga je preplet zgodovine in domisljije, resničnih dogodkov, ki so se pri- petili na območju soške fronte, in legende, ki so jo ti dogodki porodili. Po končani prvi svetovni morijo so se namreč pojavili

nato Podbersič ml. Darinka Kozinc se že dolgo posveča razkrivanju usod aleksandr-ink, slovenskih deklet iz Vipavske doline in drugod, ki so odšle v Egipt po delo in zaslužek. Tudi v najnovejši knjigi **Les Slovenes** obravnava različne zgodbe žena in deklet, ki zapustijo domoča vas, starše, komaj rojene otroke, može ali zarotčence, da s trdim delom v oddaljeni Aleksandriji pripomorejo k izboljšanju gmo-tnega stanja družine. S tem pa dekleta stopijo v stik z novo, drugačno kulturo, razvijejo posebno medsebojno solidarnost in se v drugačnem, meščanskem svetu spremenijo. Knjigo, v katero sta spremeni besedi napisala Migi Rožič in Jernej Vidmar, avtorica Darinka Kozinc posveča šolskim

skovalke na Univerzi v Novi Gorici Ane Toroš. Rdeča nit prispevkov je literarna večkulturnost in večjezičnost na Tržaškem in Goriškem, s poudarkom na prvi polovici 20. stoletja, in ponuja nekatere nove smernice za raziskovanje literature v danem prostoru. Prvi del prispevkov se osredotoča na primerjalno analizo slovenske in italijanske poezije o Trstu in Tržaškem prve polovice 20. stoletja, drugi del pa ponuja nove literarnozgodovinske uvide v delo Alojza Gradnika, ki so po eni strani zunaj evropskega prostora, v kulturno in zemljepisno zelo oddaljenih območjih, v Argentini in Indiji, po drugi strani pa pod drobnogled jemljejo do zdaj manj znane literarnozgodovinske procese na Goriškem in

Tržaškem. Za najmlajše bralce je izšla nova pustolovščina piratskih bratov Vida in Ama, ki v pravljici z naslovom **Brata Pirata in zaklad ladje roparice** ulovita v morju steklenico s pismom, v kateri je prošnja na pomoč. Napisali so ga ribiči iz afriškega roga, kjer velike tuje ladje z ogromnimi mrežami lovijo in plenijo vse, kar plava. Avtor Robert Šabec v zgodbi mlade bralce opozarja na družbene in gospodarske krivice, ki se dogajajo po svetu, in natančneje s prstom pokaže na dogajanje na Somalskem polotoku. Piratsko zgodbo je tudi tokrat ilustriral akademski slikar Staš Klein-

dienst. Mladim ljubiteljem gledališkega nastopanja in mentorjem otroških in mladinskih gledaliških skupin je namenjen priročnik **Luč na odru**. V njem je avtorica Manica Maver uporabila svoje dolgoletno pridobljeno teoretično in praktično znanje o glasu, govoru, specifikah slovenskega govornega jezika, o zakonomnostih gledališča, amaterskem gledališču in gledališki pedagogiki ter jih stihnila v priročnik. Knjiga vsebuje tudi dve dramski besedili, primerni za otroško ali mladinsko skupino. Priročnik skuša zapolniti vrzel v specifični slovenski gledališki literaturi, namenjeni mladim (tako mentorjem kot igralcem), saj ponuja mnogo uporabnih napotkov in praktičnih vaj. Spremenno besedo je napisala Katarina Podbevšek. Tudi v tem letu je Mladika izdala zbornik Študijskih dnevor Draga, ki nosi naslov **Pluralizem po slovensko** in vsebuje predavanja Erike Jazbar, Aleša Stegerja, Imreta Jerebiča in Lojzeta Peterleta ter Bernarda Nežmaha.

Skupaj z Krožkom za družbena vprašanja Virgil Šček je Mladika izdala 41. zvezek z naslovom **Županovi iz Lonjerja**, posvečen lonjerski rodbini Županovih, ki je dala tri znane narodne delavce: duhovnika Antona Čoka, ravnatelja Andreja Čoka in politika Iva Marija Čoka. Delo, ki prinaša prispevke različnih avtorjev, je

uredil Ivo Jevnikar. Ob beri knjig je treba omeniti še revijo Mladika, ki spremlja sodobno kulturno in družbeno dogajanje v zamejstvu in zdomstvu ter se loteva perečih tem naše sodobnosti. V reviji se objavljajo tudi prozna in pesniška besedila, ocene knjižnih del, članki o zgodovini umetnosti, odmevi na dogajanje v zamejstvu in matici, zgodovinska in spomska pričevanja, razmišljanja o ekologiji in še veliko druge.

Dogodki založbe Mladika na knjižnem sejmu

V sredo, 27. novembra, ob 11. uri v dvorani M1 (Prvo predverje)

Tiskovno konferenca slovenskih založb v Italiji: Mladika, Založništvo tržaškega tiska in Goriška Mohorjeva družba

V četrtek, 28. novembra, ob 11. uri v Forumu za obiskovalce (Drugo predverje)

Brata Pirata in zaklad ladje roparice

V petek, 29. novembra, ob 17. uri v Debatni kavarni (Prvo predverje)

Prihodi. Odhodi. Vztrajanje

Ob knjigi spominskih pričevanj Begunc nekdar in romanu Prah bodo avtorja Bojana Daneu Don in Marij Čuk ter odgovinar Stefan Čok spregovorili o premikih, ki so v 20. stoletju zaznamovali prostor Slovencev v Italiji. Ne gre samo za fizične, gospodarske in politične relacije, temveč tudi za jezikovne in identitetne.

Sodelujejo: Stefan Čok, Marij Čuk, Bojana Daneu Don

Goriška Mohorjeva družba

Knjižne izdaje v letu 2019

Knjižna zbirka za leto 2020 KOLENDAR GORIŠKE MOHORJEVE DRUŽBE ZA LETO 2020 Kalendar Goriške Mohorjeve družbe je z vrsto prispevkov, ki govorijo o naši stvarnosti ter naši bogati družbeno-kulturni dejavnosti, ter vrsto strokovnih člankov verske, kulturnozgodovinske, naravoslovne vsebine tudi za leto 2020 zvest svojemu

dogodki. Kalendar je uredila Erika Jazbar. **Kristina Martelanc: VZPONI IZ BREZNA STISKE** Knjižno delo Kristine Martelanc Vzponi iz brezna stiske v sklopu devetih zgodb razgrinja široko paletu problemov družbeno zastopanih posameznikov, obremenjenih s psihološkimi težavami, ki jih povzročajo

hovski zvezo je izšel tudi tradicionalni stenski kalendar za leto 2020. S fotografijami korškega fotografa in urednika tednika Nedelja Vincenca Gotthardta se tudi ta kalendar navezuje na stoletnico korškega plebscista. Ob navedbi praznovanj po naših župnijah prinaša tudi izbor stihov slovenskih pesnikov, ki opjevajo korško zemljo, navade in ljudi.

Izven redne zbirke Ivo Kerže: MAHNIČEVA ESETIKA IN LITERARNA KRITIKA Avtor Ivo Kerže, doma iz Trsta, doktor filozofije in profesor na škofijski gimnaziji v Mariboru, analizira filozofske osnove estetike katoškega misleca in krškega škofa Antona Mahniča (1850-1920) v luči njegovega spoznavoslovja in njegove kritike novoveške misli ter prikaže, kaj je omenjena miselnja izhodišča Mahnič apliciral pri vrednotenju literarnih del sodobnih slovenskih pesnikov in pisateljev, zlasti Prešerna, Stritarja in Gregorčiča, obrobno pa tudi

zličnih krajih slovenske in hrvaške Istre. Rojen je bil v Brkinih leta 1913, bogoslovne študije pa je opravil v goriškem semenišču in bil leta 1937 posvečen. Leta 1947 je bil nameščen v Lanišću, kjer je po srečnem naključju ušel napadu komunistične oblasti ob birmi 24. avgusta, med katero je bil pretepen msgr. Ukmar, njegov spremljevalec

Štefan Ček: **SPOMINI NA ISTRO**

Srečka Černe Artač: **Drobtinice življenja**

Miroslav Bulešić pa umorjen. Veliko let svojega nadaljnega službovanja je Ček preživel med hrvaškimi verniki. Svoje spomine je v strnjeni obliki pisal v hrvaščini. Za to izdajo jih je v slovenščino prevedel msgr. Renato Podbersič. Knjižno izdajo je uredil Tomaž Simčič in predstavlja 28. zvezek zbirke Naše korenine. **Mira Susić: ZAJČJE DOGODIVČINE** Glavni junak petih zgodbic, ki jih je tržaška avtorica Mira Susić napisala za mlade bralce, je mali zajček, ki s pomočjo drugih prebivalcev gozda, z ježki, s srncami,

zličnih krajih slovenske in hrvaške Istre. Rojen je bil v Brkinih leta 1913, bogoslovne študije pa je opravil v goriškem semenišču in bil leta 1937 posvečen. Leta 1947 je bil nameščen v Lanišću, kjer je po srečnem naključju ušel napadu komunistične oblasti ob birmi 24. avgusta, med katero je bil pretepen msgr. Ukmar, njegov spremljevalec

Štefan Ček: **SPOMINI NA ISTRO**

Srečka Černe Artač: **Drobtinice življenja**

Miroslav Bulešić pa umorjen. Veliko let svojega nadaljnega službovanja je Ček preživel med hrvaškimi verniki. Svoje spomine je v strnjeni obliki pisal v hrvaščini. Za to izdajo jih je v slovenščino prevedel msgr. Renato Podbersič. Knjižno izdajo je uredil Tomaž Simčič in predstavlja 28. zvezek zbirke Naše korenine. **Mira Susić: ZAJČJE DOGODIVČINE** Glavni junak petih zgodbic, ki jih je tržaška avtorica Mira Susić napisala za mlade bralce, je mali zajček, ki s pomočjo drugih prebivalcev gozda, z ježki, s srncami,

čebelicami, polčki in še z marsikatero drugo, odkriva svet okrog sebe. Ta svet je lep in poln zanimivosti, a včasih skriva tudi nevarne zanke. V tem sobivanju pa se mali zajček uči pomembnih življenjskih pravil, kako si morajo vsi med seboj pomagati, da se izognejo nevarnostim, ki nanje pretijo, pa tudi ne vedno najbolj prijaznim sosedom, kot so medved ali hude mravljice. Knjigo je s prikupnimi živalskimi liki ilustrirala in jo tudi oblikovala Danila Komjanc. **NAŠ KOLENDAR 2020** V sodelovanju s Tržaško du-

hovski zvezo je izšel tudi tradicionalni stenski kalendar za leto 2020. S fotografijami korškega fotografa in urednika tednika Nedelja Vincenca Gotthardta se tudi ta kalendar navezuje na stoletnico korškega plebscista. Ob navedbi praznovanj po naših župnijah prinaša tudi izbor stihov slovenskih pesnikov, ki opjevajo korško zemljo, navade in ljudi.

Izven redne zbirke Ivo Kerže: MAHNIČEVA ESETIKA IN LITERARNA KRITIKA Avtor Ivo Kerže, doma iz Trsta, doktor filozofije in profesor na škofijski gimnaziji v Mariboru, analizira filozofske osnove estetike katoškega misleca in krškega škofa Antona Mahniča (1850-1920) v luči njegovega spoznavoslovja in njegove kritike novoveške misli ter prikaže, kaj je omenjena miselnja izhodišča Mahnič apliciral pri vrednotenju literarnih del sodobnih slovenskih pesnikov in pisateljev, zlasti Prešerna, Stritarja in Gregorčiča, obrobno pa tudi

zličnih krajih slovenske in hrvaške Istre. Rojen je bil v Brkinih leta 1913, bogoslovne študije pa je opravil v goriškem semenišču in bil leta 1937 posvečen. Leta 1947 je bil nameščen v Lanišću, kjer je po srečnem naključju ušel napadu komunistične oblasti ob birmi 24. avgusta, med katero je bil pretepen msgr. Ukmar, njegov spremljevalec

Tavčarja, Aškercja, Jurčiča, Kersnika, Vošnjaka, Trdine, Levstika, Scheinigga in Cankarja. Zanimiv in na Slovenskem manj znan je tudi pristop do sodobne hrvaške literature, ki je Mahniča zapo- slovala v njegovem krškem obdobju.

Vlado Klemš: MED BIRŠO, VRBAČNO IN PREVALO V publikaciji s področja toponomastike v Brdih s podnaslovom Krajevna, ledinska, vodna, hišna in gorska imena v Gornjem in Dolnjem Cerovem in v sosesčini avtor zelo natančno prikazuje prostor, ki ga že vrsto let raziskuje. Začetna poglavja prinašajo podatke o prebivalstvu, političnoupravni porazdelitvi ter strokovno študijo o cerovskem govoru, izpod peresa dr. Danile Zuljan, ki je knjigo tudi uredila. V slovarsko urejenem delu so objavljena ledinska, hišna, vodna in gorska imena, tista aktualna, kakor tudi imena, ki so navedena samo v arhivskih virih. Dopolnilo zgodovinskemu pregledu predstavlja toponomastična karta v merilu 1:7500, ki jo je izdelal Matjaž Klemš. Knjiga je opremljena s približno 60 fotografijami. Poteg arhivskih, ki so jih posredovali krajani, jih je večino posnel fotograf Silvan Pittoli. Delo je izšlo s podporo občin Brda in Števerjan.

Srečka Černe Artač: DROBTINICE ŽIVLJENJA Avtorica, kulturna delavka in učiteljica v pokouju, je svoje pesniško ustvarjanje znala oplemenititi iz izrednim čutom za lepoto jezika in slovenske pisane besede. Njene drobtinice življenjskih opažanj in modrosti, ki se vsebinsko razpenjajo od domovinske do življenjsko izpovedne in religiozne lirike, ki so kot bežni utrinki, ki ostanejo "na mizi, pogrnjeni s prtom besedne vezene". Oblikovna izbira slovenskih narodnih vezenin, ki knjigo krasijo, so še dodatna vez z izročilom, kateremu Srečka Černe Artač ostaja zvesta in ga posreduje tudi prihodnjim rodovom. Naslov knjige prkljuje v spomin

Slomškove Drobtinice, ki so tedanje bralce s preprostimi pesmimi in zgodbami nahanjale z zvočnostjo slovenske besede in ohranjale ljubezen do slovenskega jezika. Zbirko je uredila in napisala uvodni sestavek z naslovom Nasititi se s kruhom poezije avtoričina hčerka in literarna ustvarjalca Majda Artač Sturm.

Jasna Reščič: MRZLICA Mrzlica je knjižni prvenec dvajsetletne avtorice Jasne Reščič, doma iz Solkana. Gre za mladinski fantastični roman, ki ga je avtorica napisala že v zgodnjih gimnazijskih letih. V napeti pripovedi se spletajo vezi med fantastičnim svetom vil in resničnostjo. Ko se z obojelihi lastovk po Goriškem prične širiti Nilova mrzlica, morajo junakinje pripovedi, vile Vrtnica, Vijolica, Melisa in Potonika, premagati odpor do ljudi ter z njimi združiti moči pri preprečitvi epidemije. Ob iskanju zdravila se v Ljubljani med mikrobiologi, ornitologi, infektologi in vilami pletejo tudi ljubezenske nitke.

Bralca presenetijo avtoričino poznavanje živalskega in rastlinskega sveta ter bogato besedišče in zelo lepi opisi narave. Knjigo je z barvnimi ilustracijami opremila avtorica vrstnica Valentina Lazar.

Jože Možina: SLOVENSKI RAZKOL Monografija Slovenski razkol je po mnenju poznavalcev "knjiga na katero smo čakali desetletja". Gre za temeljno zgodovinsko delo, ki razkriva usodno in pogosto prikrito dogajanje med drugo svetovno vojno, ki je privedlo do narodnega razkola. Strokovno in znanstveno neoporečnost povečuje objava izjemno zanimivih, tudi prvič videnih dokumentov, pričevanj in pa grafični prikazi poteka vojne z vidika žrtev, kar to delo posebej odlikuje in prilagaja potrebam sodobnega bralca. V ta namen se je avtor poglabil tudi v šokantno psihološko plat ostalin vojne, ki tlijo in bremenijo številne družine in narod v celoti.

Knjižni sejem v Ljubljani

Naslovi knjig, ki jih predstavlja Založništvo tržaškega tiska

Naslovi, ki jih bo Založništvo tržaškega tiska predstavilo na knjižnem sejmu v Ljubljani, so tudi letos zelo raznoliki in namenjeni širokemu spektru bralcev. Med prozo se uvrščajo tri knjige: **Tigrica in akrobat**, uspešnica Susanne Tamaro, ki jo je italijanščine prevedel pisatelj Marko Sosič, je neke vrste razvojna romana, v katerem avtorica raziskuje svet narave in naravo človeka, išče stične točke med njima in skozi metaforo doraščanja živalskega mladiča razmišlja o sodobni družbi. Zbirka povesti **Tržaške prikazni** Dušana Jelinčiča je umetniško dovršen mozaik podob drugačnega Trsta. Gre za zgodbe iz preteklosti mesta, v nekaterih je avtor prevzel vlogo raziskovalnega novinarja, v drugih so protagonisti osebe in dogodki ter danes manj znane

mestne četrti, ki se spajajo s prizori iz Jelinčičevih mladostnih spominov. Devet pripovedi, ki nam razkrivajo zanimivo in raznoliko sliko Trsta. V knjigi **Od Glinščice do Triglava**, spomini na prehojene poti se je avtor Vojko Slavec izkazal kot tankočuten in spreten pisec. V njegovih opisih gorskih pohodov se prepletajo podobe narave, srečanja z zanimivimi ljudmi ter osebne izkušnje in preizkušnje. Pisanje je lirsko, mestoma s humorjem, vselej doživeto. Poezijo zastopa Ace Mermolja s pesniško zbirko **Tweet dell'anima**, izborom in prevodom slovenske zbirke **Čivk duše**, ki ga je v italijanščino opravila Darja Betocchi. Knjiga, ki prinaša avtorjeve refleksije in avtobiografske odlomke, vsebuje cikel poezij **Migranti** ter daljše pesnitve **Natura morta**, v kateri avtor daje

svoj pogled na Trst, **Domovina in Čik z Ezro Poundom** – poglobljeno razmišljanje o poeziji in njeni vlogi. Oblikovno se je Mermolja odločil za dolgi verz, za pesnitve ter ritmično in muzikalno razvrščene besede. Osnovna tematika njegovih pesmi je odnos med etiko in estetiko, poezijo in moralo, med umetniško besedo in resničnostjo, ki je večkrat tako brezobzirna in kruta, da jo pesništvo težko doseže, morda se celo "umakne" v lasten svet le-pote. Knjiga **Nepovabljeni** je četrta knjiga Franca Jerončiča, izjemnega pričevalca, doma nad Kanalom v Soški dolini, in njegovega sina, Zorana Jerončiča, ki že vrsto let zapisuje očetove spomine. Ta knjiga, bogato opremljena s slikovnim materialom in dokumenti, govori o zasedbi italijanske vojske področja od Kolovrata do doline

Dušan Jelinčič: TRŽAŠKE PRIKAZNI

Lojze Wieser: Zmaj Direndaj na lovu za poročnim darilom za zmaja Ararata

Maša Poriztek: LJUBO DOMA

Ace Mermolja: Tweet dell'anima

Vlado Slavec: Od Glinščice do Triglava

Barbara Baloh: OD ČRTE DO ČRKE

Marie-Laure Ogrizek: Pesem velikanov

Barbara Baloh: OD ČRTE DO ČRKE

Marie-Laure Ogrizek: Pesem velikanov

Marie-Laure Ogrizek: Pesem velikanov

Barbara Baloh: OD ČRTE DO ČRKE

Marie-Laure Ogrizek: Pesem velikanov

Marie-Laure Ogrizek: Pesem velikanov

Barbara Baloh: OD ČRTE DO ČRKE

Marie-Laure Ogrizek: Pesem velikanov

Marie-Laure Ogrizek: Pesem velikanov

ričnih zvezkov za predšolske otroke **Rišem, brišem in pacam** ter **Od črte do črke**, 1. del, je letos izšel še tretji, **Od črte do črke, igrivo iz vrta v šolo** in ob njem še priročnik za učitelje in starše, ki ga je pripravila in uredila doc. dr. Barbara Baloh. Avtorica zvezkov je vzgojiteljica Ester Derganc, zvezki pa zajemajo vaje za razvijanje orientacije v prostoru in na listu ter grafomotorične vaje, ki postopno vodijo otroka k pridobivanju predbralnih in predpisalnih veščin. Predstavljene tematike so del otrokovega spoznavnega sveta, vaje pa omogočajo različne vrste individualnih in skupinskih dejavnosti. Gradivo je opremljeno z ilustracijami Chiare Sepin, oblikovanje pa podpisuje Peter Ferluga.

Pravljica **Pesem velikanov** francoske avtorice Marie-Laure Depaulis z ilustracijami Dunje Jogan je zelo priročna otroška slikanica, ki je lahko všeč tudi odraslim. Pripoveduje zgodbo o deklici, ki dan za dnem neupodablja najprej v njihni tehniki, zatem pa, zaradi pomanjkanja časa, v tehniki tempere in akvarelirane risbe.

KCLB / Poklon ljubezni - likovna razstava Rudija Skočirja

Ljubezen je vseobsegajoča moč, je začetek in konec

Vrdeče in modro, v vse odtenke zlatega, v kričeče vzorce in elegantne oprijete obleke je ode-ta Eva. Senzualno namiguje, sanjavo zre v neskončnost, pokončno, ponosno gleda kot prava egipčanska kraljica, taka je Skočirjeva muza, umetnikova črnooka kraljica. Spoznamo jo lahko v Kultur-

podzemni svet rudarjev, na drugi pa svetli in fini, krhki svet žena, idrijskih klekljarič. Umetnika in njegovo delo je na odprtju razstave v torek, 12. novembra, po uvodnem pozdravu Franke Žgavec predstavila umetnostna zgo-dovinarica dr. Verena Koršič Zorn. Rudi Skočir, "ustvarja-lec širokih kulturnih obzorij,

smisel življenja, trpljenja, od kod smo, kam gremo". Na njegovih delih se na ozadju v kaosu prepletajo črke, napisi, datumi, ki Skočirjevo ustvarjanje obarvajo v posebno skrivnostno tesnobo. Eva, muza, egipčanska kraljica, "žensko večpomensko bitje z izrazitimi široko odprtimi očmi" - vse umetnikove ženske "se združujejo v eno samo podobo ljubezni, kot bi umetnik od vseh življenjskih zapletenosti iztisnil ljubezen kot edino in najvišjo kategorijo, v kateri se združuje ali izničuje vse". Dr. Verena Koršič Zorn vidi slikarja v vlogi Adama, ki zapoje visoki spev ljubezni dragemu bitju, zvesti življenjski sopotnici, navdihovalki njegovih del. Na platnih nas v slikarjev svet spremljajo simboli, npr. jajce, prerezano jabolko, rdeče srce, ki "bolj ali manj prikrito ostirajo ljube-

Franka Žgavec, Verena Koršič Zorn in Rudi Skočir

nem centru Lojze Bratuž v Gorici, kjer bo kraljevala do konca leta, saj je njej namenjena bogata razstava Rudija Skočirja z naslovom *Poklon ljubezni*.

Akademski slikar Rudi Skočir je tretji od petih otrok. Iz rojstne vasi Kamno se je družina preselila v Staro selo in nato v Kobarid. Tam se je na osnovni šoli pri likovnem pedagogu in slikarju Milošu Volariču srečal s slikarstvom. Na srednjo šolo je odšel v Idrijo, potem je najprej dve leti študiral na Pedagoški akademiji v Ljubljani, nato leto na gradbeni fakulteti in nazadnje štiri leta na Akademiji za likovno umetnost, kjer je leta 1975 v drugem

z izrazito likovno govorico, slikar, grafik, kipar, ilustrator", je v goriškem kulturnem hramu v gosteh že drugič. O njegovi umetnosti je Koršičeva povedala, da je

z izrazito likovno govorico, slikar, grafik, kipar, ilustrator", je v goriškem kulturnem hramu v gosteh že drugič. O njegovi umetnosti je Koršičeva povedala, da je

Ljubezni sta se na odprtju razstave poklonili tudi violinistka Anna Michelon iz razreda Mojce Križnič na SCGV Emil Komel in pianistka in čembalistka Eva Dolinšek, ki sta prisotnim zaigrali skladbo Salut d'amour Edwarda Elgarja.

Skočirjeve ženske, "filigranske ženske figure, čarovniško strašljive, dobre in hudobne sojenice in rojenice, obdane s simboli, barvami igralnih

"eno samo tenkočutno raziskovanje in spoznavanje samega sebe v odnosu do ožje in širše okolice in iskanje odgovorov na vprašanja, ki si jih zastavlja človek, razmišlja-joče večdimenzionalno bitje:

kart", ki zaživijo na platnih, obloženih s kolaži, si lahko ogledamo do konca 1. 2019; do 22. novembra vsako popoldne od 17. do 19. ure, nato ob prireditvah in po domeni.

Katja Ferletič

GORIŠKA
MOHORJEVA
DRUŽBA

KNJIŽNA ZBIRKA 2020

Izven zbirke:

Ivo Kerže — Mahničeva estetika in literarna kritika

Predstavitve:

GORICA — v ponedeljek, 25. 11. 2019, ob 17. uri v galeriji Ars na Travniku.

LJUBLJANA — v sredo, 27. 11. 2019, ob 11. uri, Cankarjev dom, dvorana M1 - Prvo predverje.

TRST — v petek, 29. 11. 2019, ob 18. uri v Tržaškem knjižnem središču na Oberdankovem trgu.

S 1. STRANI Pogovor z deželnim svetnikom SSK Igorjem Gabrovcem

O nastajajočih novih občinskih povezavah

V četrtek, 14. novembra, je reforma krajevnih uprav postala zakon, kako gledaš na končni rezultat?

Na sprejeti novi zakon o medobčinskih povezavah gledam z občutki tistega, ki je v minulem mandatu zelo trpeče spremljal reformo, s katero so bile ukinjene pokrajine in ustanovljene obvezne medobčinske teritorialne zveze. Nov zakon odpravlja najbolj antipatično in problematično plat prejšnje zakonodaje, to je načelo od zgoraj vsiljene obveznosti. To je potlačilo dostojanstvo zlasti majhnih občin in spravljal v kot dejanske nepomembnosti itak že ošibljeno vlogo občinskih svetov. Končni rezultat je vsaj s tega vidika

zmerno pozitiven, čeprav bomo lahko učinkovitost novega pristopa ocenili le, ko bo zakon stopil v veljavo in bo postajalo razvidno, kako se nanj dejansko odzivajo župani oz. občinske uprave.

Kako bodo delovale skupnosti?

S prihodnjim letom naj bi nastajale skupnosti občin, ki bodo, to je najbrž največja novost, osnovane na čisto prostovoljni podlagi. Občine se bodo svobodno odločale, če in s kom naj se povezujejo. Vsaka skupnost bo v svoj statut zapisala pravila igre, se pravi, kako naj deluje in kate-

re naj bodo skupno upravljane javne storitve. Vsaka občina, ki stopi v skupnost, bo štela v

skupščini po en glas, in to ne glede na velikost ozemlja in števila prebivalcev. To je zelo spoštljivo in ugodno za majhne in najmanjše občine, ki jim je tako priznana vloga in predvsem dostojanstvo. Posamezne občine bodo lahko obenem sklepale ločene konvencije tudi z občinami, ki ostajajo nepovezane ali pripadajo različnim skupnostim. Za gorata območja so ponovno predvidene gorske skupnosti, ki jih določa zakon tako glede soudeleženih občin kot tudi glede pristojnosti, ki so vezane na upravljanje in razvoj goratega sveta in odgovarjanja na tamkajšnje družbene šibkosti. Zaradi še vedno preveč raznolikih pogledov in navidežno neuskladjivih stališč raznih občinskih upraviteljev ni bilo pogojev, da bi v avli deželnega sveta vztrajal pri zahtevi, da se že zdaj v zakon zapiše ponovna ustanovitev nekdanje kraške gorske skupnosti ali slične medobčinske povezave v Brdih, ko že ne povezave Brd z Benečijo. Zakon pa omogoča, da se same občine odločijo za take povezave, ki bi jih lahko tudi zakonsko nagradili z dodatnimi kompetencami.

Bo možno združiti več slovenskih občin v eno skupnost? (Ali celo vse?)

Na izrecno zahtevo stranke Slovenska skupnost je v zakonu predvidena možnost, da se lahko občine izjemoma povežejo v skupnost tudi brez neposredne ozemeljske povezave, kar je posebej zanimivo za morebitno

novitve štirih pokrajin. Glede tega sem v svojem posegu izpostavil predlog dveh avtonomnih pokrajin po modelu Trenta in Bocna, ki naj bi tako posnemali najbolj uspešen italijanski primer avtonomnega upravljanja območja in pojem vrhunske učinkovitosti javne uprave. Nov deželni zakon je vsestransko boljši, saj predpostavlja svobodo izbiranja in opredelitve vseh občinskih upraviteljev ter tako odgovarja na glavno kritičnost, ki je zaznamovala prejšnjo zakonodajo.

Postavlja se vprašanje, ali bodo občinski upravitelji zmogli samostojno zgraditi nove in uspešne oblike medsebojnega povezovanja. Zakon namreč še vedno ne odgovarja na glavni problem naših občin, ki ga predstavlja pomanjkanje novega in strokovno usposobljenega osebja ter prenosa finančnih dotacij, ki naj občinskim upravam omogočijo izvajanje zakonsko določenih pristojnosti in torej ponujanje dostojnih storitev lastnim občanom.

Zaradi povedanega ni bilo osnove, da bi zakon brezpogojno podprl, temveč sem s svojim glasom vzdržal izrazil pripravljenost slovenske stranke, da še naprej aktivno sodeluje pri risanju novih odnosov med našimi občinami, pri izboljšanju pogojev delovanja in ponujanja storitev ter pri zagotovitvi dosledne dvojezičnosti in soudeležbe slovenske narodne skupnosti pri upravljanju lastnega naselitvenega prostora.

Matjevž Čotar

Gabrovec za pravilno pisanje slovenskih črk na uradnih dokumentih

Deželni svetnik SSK Igor Gabrovec je med zasедanjem deželnega sveta predložil svetniško vprašanje, s katerim je opozoril na težave, ki se še vedno beležijo v zvezi s pravilnim pisanjem slovenskih imen in priimkov na nekaterih osebnih dokumentih in uradnih listinah. Zakon št. 38 iz leta 2001, poznan kot zaščitni zakon za slovensko manjšino, predvideva v svojem 7. členu, da imajo pripadniki slovenske manjšine pravico, da sta njihovo ime in priimek v vseh javnih aktih pravilno natisnjena ali napisana s slovenskimi pravopisnimi znaki. Po skoraj dveh desetletjih veljavnosti, je zapisal Gabrovec, ostaja (tudi) ta pravica/dolžnost še v preveliki meri neizpolnjena, zlasti ko gre za upravljanje s podatkovnimi bazami. Večkrat se torej dogaja, da so v uradnih dokumentih, obrazcih in potrdilih slovenska imena zapisana nepravilno in popačeno. "Navajam primere zdravstvenih potrdil, osebnih izkaznic uslužbencev deželne uprave, avtomobilska in prometna potrdila, za katere navadno odgovarja deželno podjetje Insiel", je povedal Gabrovec.

Predstavniku Slovenske skupnosti je odgovoril pristojni deželni odbornik Sebastiano Callari, ki je potrdil pomen in nesporno pravico pripadnikov zaščitene skupnosti, da imajo pravilno zapisana lastna imena in da so jim dane enake možnosti dostopa k digitalizaciji javnih storitev. V odgovoru, ki ga je ponovil tudi v Gorici ob informativnem dnevu o delovanju Mreže za slovenski jezik, je predstavnik Fedrigove uprave povedal, da so navedene težave vezane še na uporabo stare računalniške opreme ali podatkovnih baz, ki vsebujejo napačno vnesena imena, saj pred leti ni bilo mogoče upoštevati tujih abecednih znakov.

"Z odbornikovim odgovorom sem zmerno zadovoljen, saj je potrdil nesporno pravico in pomen, ki ga ima pravilno beleženje imen in priimkov, v isti sapi pa napovedal dobro namero, da se dokončno odpravijo razlogi in tehnologija, ki so še vedno vzrok za težave", je ob koncu zapisal Gabrovec, ki bo vprašanje še naprej pozorno spremljal do dokončne rešitve.

Zveza cerkvenih pevskih zborov in Slovenska prosveta

važita na

54. REVIJO ODRASLIH ZBOROV

Pesem jeseni 2019

Nastopili bodo:

MeCPZ Sv. Jernej, ŽePZ Prosek-Kontovel,
MePZ Skala-Slovan, MoPZ Fantje izpod Grmade,
MePZ Ciril Silič, ŽeVS Barkovlje,
Združeni MePZ Repentabor, MoVS Lipa, MePZ Mačkolje

v Prosvetnem domu na Opčinah
v soboto, 23. novembra, ob 20. uri

TKS Kava s knjigo

T(ako) E(nostavno) K(oristen)

Prvo srečanje Kava s knjigo v novembru je bilo namenjeno zdravemu načinu življenja ob tem pa še športu in knjigam. Z urednico Mladike Nadio Roncelli sta se namreč pogovarjala antropologinja, pisateljica in tekačica Jasmina Kozina Praprotnik in tekaški trener Urban Praprotnik. Jasmina Kozina Praprotnik je predstavila svoji dve knjigi, *Bela dama* in *Kazimira*, v katerih pripoveduje o dveh tekačicah, in sicer Kazimiri Lužnik in Heleni Žigon. Kazimira Lužnik se je rodila leta 1934 v glasheni družini, brat je bil slavn dirigent Anton Nanut. V družini so bili zelo tekmovalni na vseh področjih, tudi v športu. V knjigi je opisana življenjska pot Lužnikove vse do trenutka, ko se je pri 46 letih odločila, da se bo začela ukvarjati s tekom. Začela je tekati čisto počasi in na kratke razdalje ter takoj ugotovila, da ji ta dejavnost ugaja. Od takrat je pretekla, z izjemo ene izvedbe, vse ljubljanske maratone in kar desetkrat maraton v New Yorku, poleg številnih drugih v Sloveniji in po

svetu. Pisateljica in tekačica Jasmina Praprotnik jo je spoznala prav na nekem teku v Sloveniji in opazovala, kako se je takrat sedemdesetletnica suvereno pripravljala na štartu in na koncu z zadoščenjem dvignila roke

Foto MC

v zrak in s tem sporočala, kako dobro se počuti in kako je hvalna, da zmore preteči celo razdaljo. Avtorico sta zelo pritegnili ta energija in moč, zanimalo jo je, kako se kljub vsem oviram - kot recimo "kaj boš tekala, ostani doma" - udeležuje tekov in se med mladimi dobro počuti. Tako se je začel v bistvu pogovor med avtorico in go-

spo, ki se je nadaljeval precej časa, saj je protagonistka veliko povedala in se izpovedala, ter spregovorila tudi o zelo osebnih dogodkih. Nastale so tudi težave, kajti ob pogovoru je bil vedno prisoten mož, ki si ni želel, da bi bile v knjigi napisane nekatere osebne zgodbe.

Brez tistih pa knjiga ne bi imela istega pečata, saj so ti dogodki tesno povezani z začetkom tekaške dejavnosti. Nazadnje je avtorici le uspelo prepričati moža in knjiga je pravi biser o življenju, zdravju, vzdržnosti, teku in dobrem počutju. Taka je tudi knjiga *Bela dama*, ki govori o tekačici Heleni Žigon, s katero je avtorica pre-

tekla istrski maraton, ki je bil prav na dan 86. rojstnega dneva gospe. Roman je razdeljen na kilometre s štartom v Portorožu, skozi Piran, Izolo in Koper. Opisan je tek in kako tekačica razmišlja in preide iz opazovanja okolja v svoje življenjske spomine, ki so res "filmski", tako da je zgodba pritegnila celo pozornost ameriške založbe in pred kratkim tudi londonske režiserke, ki že piše scenarij. Zanimiv pogovor ob kavi je na koncu srečanja dopolnil avtoričin mož Urban Praprotnik, ki je predstavil delovanje društva *Urbani tekač* in razkril marsikatero zanimivost glede tekaške dejavnosti ter delil s prisotnimi nekatere dragocene nasvete. Urban Praprotnik je sicer tudi avtor, saj je napisal knjigo o teku, potem pa si je zamislil društvo, začel je tekaške dejavnosti, ki so potem postali treningi in nato tekaški dnevi. Člani društva gredo na tek in spoznavajo kraje po Sloveniji, ki jo Slovenci premalo poznamo in raziskujemo. Gre za tek po stranski poti, v naravo, po mestih in mimo številnih zanimivosti. Praprotnik je na koncu povedal, kako lahko vsi začnejo tekati in kako je tek zdrav za naše telo, saj je beseda tek, kot rad ponavlja, kratica za "tako enostavno koristen". Tudi tisti, ki imajo težave s sklepi, lahko tekajo, potrebne so le dobra volja, disciplina in pravilna drža pri teku, s katero se prepreči, da so sklepi preobremenjeni.

MC

Stolnica sv. Justa / Tradicionalna hvaležnica

Goreča zahvala za prejete darove iz Božjih rok

V nedeljo, 17. novembra, je bila v katedrali sv. Justa v Trstu vsakoletna maša hvaležnica, na kateri se je, kljub slabemu vremenu, zbralo kar veliko slovenskih vernikov, ki jih je ob prihodu sprejelo pritrkavanje zvonov skupine "Turn" iz Mačkolj. Kot vsako leto so slovenske župnije in domači kmetovalci prinesli k mašni daritvi svoje darove, hrano oz. domače pridelke. Hvaležnica je namreč namenjena zahvali za vse pridelke, ki jih človeku nudi zemlja, obenem pa seveda tudi zahvala Bogu za vse materialne in duhovne darove. Mašo, ki jo je daroval nadškof Giampaolo Crepaldi ob so-maševanju slovenskih duhov-

nikov, je spremljalo petje MePz Zveze cerkvenih pevskih zborov iz Trsta, skavtov in skavtinja ter otrok, ki pojejo pri Sv. Ivanu pod vodstvom s. Kar-men. Nadškof se je veselil številne prisotnosti na že tradicionalnem srečanju slovenskih vernikov v mestu in poudaril, da je zahvala vedno izraz vere, upanja in milosti. Na ta posebn dan se želimo zahvaliti Bogu najprej za vse duhovne darove, ki nam jih je namenil v tem letu. Ti so še posebno pomembni, kajti s temi občutimo Gospodovo prisotnost, pomoč, usmiljenje in ljubezen. Ti so darovi molitve, besede in prisotnosti Boga, dar duhovnikov v naših župnijah in dar, da

se obdržimo zdravi v svoji duši, ker duša je naš najpomembnejši del. Bogu se moramo zahvaliti tudi za vrsto vrednot, ki so obogatile naše življenje in naše osebne odnose, predvsem tiste, ki so bili izraz naše milosti in ljubezni. Vsak dar (naj bo materialen al duhoven) osebi v stiski je istočasno enostaven, a kompleksen in pomemben v življenju tiste osebe. Ta dobrodelna dejanja nastanejo z Bogom in se potem naselijo v naša srca. Msgr. Crepaldi se je obrnil na mlade poslušalce in jim povedal, kako pomembna je molitev, kajti z molitvijo odpiramo srce Bogu, in če molimo za druge, odpiramo srce bližnjemu. Msgr. Crepaldi se je

Foto MČ

na koncu homilije zahvalil tudi šolskim sestram od Svetega Ivana ob 150-letnici ustanovitve in 70-letnici nastanitve v Trstu. Delovanje sester je dragoceno in bistvenega pomena za našo tržaško skupnost, je ob

koncu poudaril nadškof. Bogu se moramo zahvaliti tudi za sadove zemlje in tako kot po tradiciji so skavti, predstavniki slovenskih župnij in slovenski pridelovalci prinesli darove do oltarja, kjer jih je msgr. Giam-

paolo Crepaldi blagoslovil. G. Klemen Zalar se je ob koncu slovesne maše v imenu Slovenskega pastoralnega središča in semenišča zahvalil vernikom za številne darove. **MČ**

DIZ Jožef Stefan

Projekt o zaznavanju kakovosti zraka

Problem onesnaževanja zraka obstaja, ni dvoma. So posamezniki (predvsem politiki in gospodarstveniki), ki minimizirajo problem, so pa tudi tisti, ki so zelo zaskrbljeni. Med temi so tudi vodstvo in dijaki Državnega izobraževalnega zavoda Jožef Stefan iz Trsta, ki so v petek, 15. novembra, na tiskovni konferenci predstavili projekt in napravo za zaznavanje kakovosti zraka. Prisotne je pozdravila prof. Helena Pertot, ki je vodila srečanje, predstavila goste in potek tiskovne konference ter predala besedo ravnatelju zavoda Primožu Straniju. Ta je izrazil veliko zadovoljstvo s to pobudo, ki so jo pričeli s sodelovanjem z Legambiente. Pobuda je

nadgradnja tega, na kar so na šoli pozorni že nekaj let, in sicer senzibiliziranje dijakov na temo okolja (lani so se na šoli posvetili temi vode). Kot tehnični zavod imajo na tem področju veliko odgovornost, saj usposablja kadre, ki bodo v prihodnje delali v industriji, in je zato zelo pomemben njihov pogled na okolje. Zato so letos pristopili k temu projektu, ki nosi ime Genki in ima velik vzgojni potencial. V poletnih mesecih so že namestili senzor v ulici Battisti, kjer je šolska podružnica, ki že nekaj mesecev zbira podatke in jih pošilja v omrežje, je povedal ravnatelj. Predsednik tržaškega krožka Legambiente je obrazložil pojem "citizen science", to je znanost, pri kateri sodelujejo

Foto MČ

občani in je zelo pomembna, saj se tako podatki širijo in nadgrajujejo. Na ta način v bistvu šole, združenja in občani dopolnjujejo uradno omrežje Arpa FVG, ki meri le dnevne srednje vrednote mikrodelcev v ozračju. Zbiranje podatkov iz baze in ozaveščanje širšega javnega mnenja občanov ter krajevnih ustanov je potrebno, da smo bolj obveščeni, kakšen zrak dihamo, in torej lahko izboljšamo kakovost zraka s

se vidijo meritve in podatki na omrežju, ter poudaril pomen projekta z vidika vzgoje in kako lahko k temu pristopijo vsi občani s skromnim stroškom. Širjenje senzorjev na območju sestavlja pravo deželno omrežje, ki omogoča primerjavo zbranih podatkov. Ta skupnost se širi in ima

zanemarja problem onesnaževanja, in navedel podatke, ki uvrščajo Trst med mesta s posebno visokim odstotkom mikrodelcev v ozračju in posledičnim visokim odstotkom rakastih obolenj. Dijaka elektronskega oddelka Liam Škerk in Sebastian Pieri sta povedala, kako so sošolci in profesorji izdelali in programirali napravo, ki preko laserja in fotosenzorja zaznava mikrodelce pm 10 in pm 2.5, ki so posebno škodljivi za naša pljuča in telo. Naprava nato pošlje podatke preko omrežja na serverje Lufdaten, iz katerih jih lahko tudi mi prebiramo (splet: lufdaten.info). Dijaka mehanskega oddelka Denis Stefani in Samuel Nali pa sta predstavila, kako so načrtovali in sestavili škatle za namestitve vseh elektronskih delov, ki sestavljajo merilno napravo. Prisotni so na koncu šli na dvorišče zavoda in prisostvovali vklopu novonameščenega senzorja in prenosa podatkov v omrežje. **MČ**

Foto MČ

primernimi ukrepi. Prof. Mario Mearelli, referent projekta za Legambiente, je prikazal, kako

že 10.000 nizkocenovnih naprav po svetu. Profesor je bil zelo kritičen do politike, ki

V Društvu slovenskih izobražencev srečanje o enologiji

Vinska kultura je del splošne kulture

Mnogo ljudi povezuje pitje vina predvsem z njegovimi negativnimi vidiki, s škodljivostjo za zdravje ter možnimi posledicami, ki jih ima prekomerno uživanje alkohola in njegova zloraba. Toda kdor se zaustavi pri tem, ne more odkriti zanimivega sveta enologije, ki sega nič manj kot v dobo antike, v znanje z večtisočletno tradicijo o praksi pridelovanja vina iz grozdja, ki je posebno v zadnjih desetletjih prerasla v pravo znanost. Za laike na področju enologije je bil večer v Društvu slovenskih izobražencev pravo odkritje. Organizatorji so namreč na originalen način proslavili god sv. Martina in običajno ponedeljkovo srečanje namenili okusom in značilnostim vina. Obiskovalce je tokrat sprejela elegantno preurejena Peterlinova dvorana, kjer so bili poleg običajnih sedežev na mizah razpore-

jeni kozarci za degustacijo. Gosta večera, kemičarka, prof. Katja Pasarit in somelje Luka Bresciani, sta svoje bogato znanje o vinih, degustaciji in vi-

bolje razumemo, kako pride pri pridelovanju (proizvajanju) vina do določenih procesov in kako je mogoče povečati njegovo kakovost. Luka Bresciani je namenil pozornost razvoju tehnike proizvodnje vina. Ta se je namreč zelo razvila iz zagotavljanja izobraženim in vestnim vinogradnikom boljše kvaliteto vin, če so pripravljeni slediti navodilom strokovnjakov in investirati denar v izboljšave, od sodov do zamaškov steklenic (najboljši so iz plutovine, saj dovoljujejo ustekleničeno vino, da "dihajo"). Najprej so poslušalci lahko ugotovili, da kvaliteto vino, ki ga pijemo v zmernih količinah, ni samo okusna pijača, ampak ima tudi dokazano zdravilne učinke. Vino vsebuje antioksidante; niža holesterol v krvi, pre-

prečuje kardiovaskularne bolezni, rak in Alzheimer. Zanimivo je bilo odkriti, da vinske trte uspevajo le pod specifičnimi pogoji, npr. v določeni temperaturi in samo v podnebnem pasu, ki sega od 30° do 50° geografske širine. Pridelovanje trte je namreč tesno povezano s "terroire", to je točno omejenim področjem s primernim podnebjem, mikroklimatskimi pogoji, s količino vode, temperaturo in primerno geološko podlago. Predavatelja sta o vinu govorila kot o živem bitju in uporabljala temu primerne izraze, npr. vino "dihajo", se spreminja in se "razvija" še potem, ko ga ustekleničijo in celo ko ga natočimo v kozarec. Zanimiv je tudi podatek, da je vsako vino enkratno, saj je - tako kot ljudje - neponovljivo: nemogoče je v različnem obdobju reproducirati enako vino. Laiki seveda ne vejo, kako bi bilo treba okušati kozarec vina, večina ga le "pogoltne", velikokrat zato, da bi potešila željo. Na srečanju pa so prisotni slišali, kako se lahko bolje oceni kakovost in zavestno občuti užitek ob požirku vina. Oba predavatelja sta poudarila, da če želimo ob vinu uživati, se ga moramo naučiti zaznavati z vsemi čutili. Pitje vina bolj polno občutimo s tem, da vino gledamo, vonjamo in okušamo. Pravo okušanje vinske kapljice se začne že pri izbiri kozarca, ki mora imeti določene značilnosti, npr.

"pecelj". Kozarec držimo za pecelj in ne za čašo, saj bi s tem lahko spremenili lastnosti oz. temperaturo vina. Kozarec mora biti tudi tanek, da v njem najprej opazujemo, kakšna je barva in njeni odtenki, bistrost, intenzivnost in viskoznost. Natočimo ga v kozarec in ga napolnimo samo do tretjine, tako da je dovolj prostora za sprostitve vonjav. Kozarec mora imeti obliko čaše, da v njem lahko zavrtimo vino, ki se pomeša z zrakom (oksidacija); s tem se razživijo vonjave in arome. Vino torej povonjamo in že takoj ugotovimo, ali nas spominja na kakšno zelišče, sadeže ali druge rastline, ki so zreli v istem okolju kot trte. To občutimo šele po določeni vaji. Nato vino pokusimo: začnemo s požirkom majhne količine, ki jo z jezikom zavrtimo po ustih in zavestno občutimo razne okuse, ki smo jih prej zavonjali. Pozorni smo tudi na to, katera izmed osnovnih okusov občutimo. Preverimo, ali je okus intenziven; ali je harmoničen ali pa morda neki okus močno izstopa; poleg tega opazujemo, ali se arome razvijajo in kako dolgo ostanejo v ustih. Iz predavanja je izhajalo, da je izobrazba o vinu del splošne kulture: s širjenjem znanja o vinogradništvu, ki je pomemben del naše kulturne tradicije, prispevamo, da se dvigne kultura pitja. **P. in**

Foto damj@n

Prva izmed štirih delavnic v organizaciji MOSP

Kako pripraviti dobro predstavitev

Vsak dan nastopamo. Ne samo na predstavitev, predavanjih, gledališki predstavi, ampak tudi ko se pogovarjamo s prijatelji ali imamo zagovor za službo. To je eden od poudarkov, ki so jih slišali udeleženci prve izmed štirih delavnic *Slovenska mikrokamera*, ki je potekala 16. novembra v Peterlinovi dvorani v Trstu v organizaciji društva Mladi v odkrivanju skupnih

Izšla je Mladika 9/2019

Raznolike, aktualne vsebine

Deveta številka tržaške revije Mladika je izšla sredi novembra. V uvodni misli je poudarjen pomen in aktualnost študijskih dnevov Draga; kljub temu da so že pred leti prebili zid pol-stoletne meje, so še vedno zanimivi, privlačni in odmevni, za slovenski prostor poučni in dragoceni. V Fokusu sta tokrat v ospredju jezik in naš odnos do slo-

menu in vlogi gledališča, o nje-govi igralski poti, odnosu do poezije in delu z mladimi. V rubriki *Naš utrip* so objavljene fotografije nastopajočih z letošnjih študijskih dnevov Draga in utemeljitev Peterlinov nagrade, ki je šla v roke Jožetu Faganelu. V rubriku *Obletnica* je objavljen daljši zapis o delovanju Slovenskega otroškega in mladinskega društva Vesela pomlad z Opčin, ki letos obele-žuje 40-letnico delovanja. *Uničili ste nam planet! Kako ste si drznili?* je naslov članka s področja ekologije. Rudi Merljak je avtor spominskega zapisa o dolgoletnem vodji Urada RS za Slovence v zamejstvu in po svetu Petru Venclju. Besedilo je bilo podano na simpoziju o prof. Venclju v Kranju 8. junija 2019. Drago Bajc se spominja na nedavno preminulega časnikarja in pisatelja Sašo Martelanca ter astrofizika Pavleta Zlobca, ki se ga spominjajo tudi sošolci s klasične mature iz leta 1958. V rubriki *Prebrali so za vas* Evelina Umek predstavlja knjigo Bogomile Kravos *Slovensko gledališče v Trstu*, Robert Šabec pa knjigo črtic Saše Martelanca *Srečanje za spomin*. V rubriki *Iz tiskarne* so nanizane novosti slovenskih avtorjev v Italiji. V *Literaturi* je objavljena novela Cvetke Pešiček *Vandrovec*, ki je bila priporočena za objavo na 47. literarnem natečaju revije Mladika, cikel pesmi Aleša Jelenka *Selitev v brezimnost* ter pesmi Bojane Daneu Don. Sledi objava zadnjega dela članka o manj znanih slovenskih glasbenikih tostran in onstran državnih meja izpod peresa Franca Križnarja. Mojca Polona Vautič poroča o mednarodnem simpoziju kiparjev *Forma viva* v Portorožu 2019. Mitja Petaros opisuje spominsko medaljo za Alojza Rebulo, ki sta jo izdali založba Mladika in Slovensko zamejsko numizmatično društvo J. V. Valvasor ob pisateljevi prvi obletnici smrti. V osrednjih straneh so novice iz zamejstva in zdomstva, objavljene v rubriki *Antena*.

venščine. Vodilni članek z naslovom *Pesem bo njih jezik* je podpisala Bruna Marija Pertot; pesnica in pisateljica opozarja na resnost in svetost jezika: "Jezik ni igrača... je nekaj dragocenega, svetega, last naroda". Omalovaževalni odnos do jezika pripelje pogosto do nesmislov in pod vplivom tujega jezika do ustvarjanja napačnih zvez in besed, da začne jezik hoditi čisto svojo nepravdo pot. Prof. dr. Vesna Mikolič z Inštituta za jezikoslovne študije ZRS Koper v članku, ki nosi naslov *Mreža različnih slovenščin – od liliputanca do giganta*, opozarja prav tako na pomen zavedanja lastnega jezika ob novih izzivih in ugotavlja, da se za primer Slovencev v Italiji uveljavlja določena specifičnost, ker odraža kulturo tega prostora; nujno potrebno pa je vsekakor usklajevanje rabe slovenskega besedišča in upoštevanje skupnega jezikovnega standarda. V rubriki *Intervju* je objavljen pogovor z gledališkim igralcem Pavletom Ravnohribom o po-

poti (MOSP). Na prvi delavnici o javnem nastopanju je bila predavateljica Betka Šuhel Mikolič, ki je mlade udeležence naučila osnov, kako priti do dobrega javnega nastopa. Poudarila je predvsem pripravo na javni nastop. Z njo lahko tudi odpravimo tremo, ki je večkrat kriva, da naš nastop ni tako uspešen, kot bi lahko bil drugače. Da bi se izognili tremi, Betka Šuhel Mikolič svetuje vsakodnevno športno aktivnost, saj si na ta način zmanjšamo srčni utrip, tudi ko stopimo pred publiko, kjer nam v stresni situaciji srčni utrip zelo narase. Zelo je pomembna tudi sama priprava na nastop. Betka Šuhel Mikolič svetuje, naj se nanj pripravimo 90-odstotno in pustimo zelo malo prostora naključju oz. improvizaciji. Pomembno je tudi, da se začetek in konec predstavitve naučimo na pamet, saj sta najbolj pomembna dela v prezentaciji, s čimer na

začetku pritegnemo pozornost poslušalca, na koncu pa mu pustimo dober občutek. Poudarila je tudi, da je pomembno, kako vse povemo. Moramo se truditi, da besede izgovarjamo razločno in govorimo v celih stavkih, ne izpuščamo besed. In ker kot pri vsaki stvari vaja dela mojstra, je udeležencem svetovala, naj vsak dan nekaj preberejo na glas. S tem bodo namreč vadili svojo izgovorjavo in pravilne poudarke v besedilih. Betka Šuhel Mikolič je izvedenka na

področju javnega nastopanja. V svoji karieri je bila radijska in televizijska voditeljica, zadnja leta pa izobražuje radijske in televizijske voditelje ter javne govorce. To je bila prva od štirih delavnic, ki jih društvo MOSP prireja pod skupnim naslovom *Slovenska mikrokamera*. S tem projektom skušajo z različnimi delavnicami poučiti mlade o pravilnem nastopanju pred kamero. Na programu so še tri delavnice: 23. novembra bosta predavali Lea Pisani o obleki in Irina Giormani o ličenju pred kamero, 30. novembra bosta Jan Leopoli in Daniel Peteani učila, kako uporabljati kamero, 7. decembra pa bo Alida Bevk vodila delavnico o govoru in dikciji. Prijavite se lahko na vsako delavnico posebej, do čerta pred delavnico. Projekt *Slovenska mikrokamera* so si člani MOSP-a zamislili na jesenskem izobraževanju Development.

Urška Petaros

Skokičin vrtljak, nogomet in fair play ZŠŠDI deluje s polno paro

Na Stadionu prvega maja v Trstu se je v organizaciji ZŠŠDI začela nova sezona *Skokičnega vrtljaka*. Prvega srečanja v šolskem letu 2019-20 se je udeležilo skoraj 150 učencev osnovnih šol Finžgar, Župančiči so sodelovali pri krožni vadbi in preizkusili razne športne panoge: nogomet, košarko, odbojko, gimnastiko in atletiko; na voljo so imeli tudi jezikovni kotiček, kjer so utrjevali športno izrazoslovje v slovenskem jeziku. Krožni vadbi sta sledila turnirja za četrtošolce in petošolce, v igri med dvema ognjema, kjer je tako med mlajšimi kot med starejšimi zmagala šola Milčinski. Petošolci Mičinskega so se z zmago uvrstili v deželni finale, ki bo predvidoma na sporedu februarja 2020. Vsi udeleženci so bili na koncu nagajeni. Tretješolci so prejeli trake in pla-

stično ovojnico s Skokico, četrtošolci pa spominsko pestnico ZŠŠDI. Naslednji Skokičini vrtljaki bodo na sporedu 22. novembra za šole openskega ravnateljstva,

januarjem in februarjem 2020. ZŠŠDI je začel tudi nov projekt, ki nosi naslov *Žile na šoli*. Projekt želi predstaviti osnovnošolcem osnove nogometa, poštene igre (fair play) in nogometno

27. novembra za večstopenjsko šolo pri Sv. Jakobu in 12. decembra za šole nabrežinskega ravnateljstva. Ostala ravnateljstva bodo prišla na vrsto med

reprezentanco Slovencev v Italiji, Žile, ki bo junija 2020 nastopila na Europeadi, evropskem prvenstvu avtohtonih jezikovnih skupnosti.

Bajc. Začetek ob 20. uri.

Obvestila

Založbi Mladika in ZIT ter Tržaško knjižno središče vabijo na obisk knjižnega sejma v Ljubljani z avtobusnim prevozom v sredo, 27. novembra. Odhod ob 9. uri iz Trsta, vrnitev okoli 17. ure. Za dodatne informacije se lahko zgledite v Tržaškem knjižnem središču, tel. 040 363494. **V Sportno-kulturnem centru v Lonjerju** bo v petek, 29. novembra, predstavitev zbornika Županovi iz Lonjerja, ki jo prireja Krožek za družbena vprašanja Virgil Šček v sodelovanju s SKD Lonjer-Katinara. Spregovorili bodo predsednica društva Martina Pincer, urednik knjige Ivo Jevnikar in avtorji Ondina Pečar, Tomaž Simčič ter Gorazd

Darovi

Misijonski krožek Rojan je prejel: Za slovenske misijonarje: N. N. 200, Misijonski odsek Mačkolje 2.300 evrov. Za p. Antona Grma – Mozambik: A. A. M. 50 evrov. Za s. Zvonko Mikec – Mozambik: A. A. M. 50 evrov. Za s. Fani Znidaršič – Botswana: A. A. M. 50 evrov. Darove lahko nakažete tudi na: ZADRUŽNO KRAŠKO BANKO IBAN: IT22 L089 2802 2010 2000 0086 948 Codice BIC: CCTSIT2TXXX Misijonski krožek Rojan ul. Cordaroli 29 34135 Trst

DSI / Materni jezik in psihoanaliza

Izhodiščna točka srečanja, ki ga **v ponedeljek, 25. novembra**, organizira Forum lacanovskih psihoanalistov s sodelovanjem Društva slovenskih izobražencev in na katerem bodo posegli ugledni psihoanalisti Pavel Fonda, Eduardo Minesas (Forum Tel Aviv) in Maria Claudia Dominguez, bo razprava o pomenu, ki jo ima materni jezik v strukturi osebe in v klinični obravnavi psihoanalize. Trije strokovnjaki, ki bodo podali svoja izhodiščna poročila, izhajajo vsak iz svojega specifičnega okolja: Slovenec v Italiji, Jud v Izraelu in Hispano-Argentinka italijanskih korenin. Razprava (v Peterlinovi dvorani z začetkom **ob 20.30**) bo tekla o tem, kako s psihoanalitičnega stališča razločevati vlogo, ki ga ima pri osebnosti materni jezik ne samo kakor spoznavni kod med ljudmi, temveč tudi s svojo zvočnostjo, glasom ali pesniško izraznostjo, če se omejimo samo na nekaj primerov. Poezija – še prav posebno – se v svojem odsevu čustvenosti dotakne še nečesa globljega v maternem jeziku posameznika. Z družbenega gledišča predstavlja materni jezik kulturno dediščino neke skupnosti, v isti sapi pa je v njem ukoreninjena tudi osebna usoda vsakega posameznika, kar odločno zaznamuje njegovo identiteto. Prav gotovo bo imel vsakdo v svojem maternem jeziku povedati svojo posebno osebno zgodbo, ki izhaja iz medsebojnih vezi, družinskih vezi ali povezanosti z družbo. Zatorej, kadarkoli se nekaj razodene v lastnem jeziku, osekbe vsakokrat zazna nekaj toplo domačega, vendar se zna včasih zgoditi, da se isto doživetje sprevrže v neko moro ali občutek izgube tal pod nogami. Analitična interpretacija omogoča prehod od tistega prvobitnega glasu, ki spregovori na osnovi travm in ran, k simptomom, ki lahko pomenijo pozitivno ali negativno funkcijo v družbenih vezeh. Tako kakor se nam pokaže metafora japonske umetnosti kingsugi; ko sestavimo spet skupaj razbito vazo, se rane (to se pravi zlepljeni robovi) ne zabrišejo, temveč se premažejo z zlatom. Na enak način psihoanaliza osebnosti pripomore, da travmatične učinke, ki jih je nemogoče odstraniti, lahko z vidika identitete presnovi v nov vir veselja do življenja.

Prvo srečanje, na katerem je sodelovalo štirideset učencev osnovnih šol Pinka Tomažiča iz Trebč in Trubarja-Kajuha iz Bazovice, je bilo zelo uspešno. Učenci so najprej prisluhnili tajniku ZŠŠDI Igorju Tomasetigu, ki jim je z video posnetkom predstavil osnove fair playa, športnega vedenja in navijanja, spoštovanja nasprotnikov, soigralcev, sodnikov in strpnosti v športu nasploh. Posebno je izpostavil nepoštenost kršenja pravil igre z nešportnim obnašanjem, uživanjem nedovoljenih snovi ipd. V nadaljevanju je Evgen Ban predstavil projekt Žile in gosta, Thomasa Renarja, reprezentanta Žil in igralca kriške Vesne. Predstavitvi je sledil vadbeni del popoldanskega srečanja, med katerim so se učenci preizkusili v krožni vadbi na štirih postajah in zaključni nagradni igri, s streli na gol, pri kateri so sodelovali prav vsi učenci in učenke. Prvouvrščena deček in deklica sta prejela spominsko kapo nogometne reprezentance Slovencev v Italiji.

Kulturno bogat konec tedna v Benečiji

Obujanje starih iger in večer poezije

Prva po vremenu zares je-senska sobota v Benečiji ni pokvarila živahnega in pisanega kulturnega dogajanja. Že v popoldanskih urah je v prostorih Inštituta za Slovensko kulturo, SMO, potekala originalna prireditev *Kuo smo se igral ankrat*. V sklopu prireditve Festinparco so se na sedežu multimedialnega muzeja zbrali otroci in odrasli. Ti so mlade generacije učili iger iz svojega otroštva, kot so kampanon, ščink, petecat in pipine ... Otroci so se hitro učili, in kar je najbolj neverjetno, kazalo je, da prav nič ne pogrešajo računalniške tehnologije in se tudi s stari-mi igrami iz srca zabavajo. Z njimi so se seveda zabavali tudi starši, dedki, babice in prireditelji.

V soboto zvečer je bilo v Kovačovem seniku na Liesah, na pobudo KD Rečan Aldo Klodič in pod pokroviteljstvom občine Garmak, tudi srečanje med pesniki, pisatelji in glasbenimi ustvarjalci pod naslovom *V nebu luna plava*. Prvo izmed teh srečanj je bilo že leta 1993, namen kulturnega večera v seniku pa je med seboj približati ra-

zlične deželne kulture in jezike ter najti skupno, vsem razumljivo obliko sporazumevanja, v odtentkih zvoka, glasbe in poezije. O večeru je v imenu prireditel-

Foto Rudi Pausa

jev spregovorila Margherita Trusgnach, ki je po kratkih uvodnih besedah občinstvo prepustila prvemu glasbenemu utrinku dua Gushi and Raffunk. Pesnike iz Slovenije je tokrat zastopala novogoriška ustvarjalka Ivanka Kostantino, ki je občinstvu znana predvsem po svojih haikujih. Tokrat je prebrala nekaj daljših pesmi, ki pripovedujejo o spominih, polzenju časa

ter o grenkih vojnih dogodkih. Ivanka Kostantino se ponaša z bogatim opusom in prevodi v številne jezike, nastopa na natečajih in veliko objavlja na spletu.

V bizjaškem narečju, narečju ozemlja med dvema rekama, Sočo in Timavo, ki ga sicer enačimo z Goriško, piše Marilisa Trevisan, in sicer o temi beguncev, domače zemlje in erotike. Marilisa Trevisan je izdala kar nekaj pesniških zbirk, objavlja tako v narečju kot v

knjižni italijanščini, jezik je bogat, besedila dodelana, poezije so izraz odločne in živahne osebnosti. Najbolj zanimiv del večera pa je bil verjetno tisti, namenjen kantavtorjem ali drugače povedano poeziji v glasbi. Franco Giordani, doma iz vasi Claut v Valcellini in poročen, kot je povedala Margherita, z beneško čečico, je v Nediških dolinah že

poznani gost, saj je za lanske Senjam beneške pesmi uglasbil in zapel pesem Margherite Trusgnach *Ka ostane*. Na večeru *V nebu luna plava* je predstavil nekaj pesmi v narečnih različicah vasic Claut, Erto in Andreis, ki so sicer precej slične furlanščini. Pel je o svojih ljudeh, o njihovih zgodbah, po večini žalostnih, in o težki usodi gorskih vasi, kjer se vse steze končajo in se hiše neizprosno praznijo. To seveda ni samo problem Valcelline, Karnije ali Benečije, temveč vseh goratih pokrajin.

Večer se je končal z izvedbami v beneškem narečju, in sicer z odličnim nastopom domače glasbene skupine Ostajki, v kateri pojejo in igrajo Davide Tomaseg, Jani Skočir in Andrea Drey Trusgnach, ki so seveda avtorji glasbe in besedil. Prihljubljena skupina Ostajki, ki pripravlja svoj prvi CD, je v soju sveč, sredi se na radovednih pogledov plašnih polhov, zapela o krivpetah, lintverju (mitološka figura, ki je doma v Nediških dolinah) in ljubezni ter z nizom odličnih popevk končala uradni del večera, ki se je nato v poltemi starega senika nadaljeval ob klepetu in druženju.

S. P.

Na sedežu KD Ivan Trinko

O duši, jeziku in poeziji

Ace Mermolja, tržaški pesnik, novinar in esejist, je bil pred kratkim gost KD Ivan Trinko v Čedadu; predstavil je svojo novo zbirko *Tweet dell'anima*. Izbor pesmi - v slovenskem izvirniku nosi celotna zbirka naslov *Čivk duše* - je v italijanskem prevodu izšel ob sodelovanju založb ZTT (Založništvo tržaškega tiska) in Vita Activa Editoria. Za tekste v italijanskem jeziku je poskrbela Daria Betocchi, ki pa žal zaradi obveznosti ni bila prisotna na predstavitvi. Po uvodnih besedah predsednice KD Ivan Trinko in urednice Martine Kafol je še avtor sam spregovoril o svojem opusu. Poudaril je, da poezija v današnji družbi nima več pravega prostora in se zanjo zanima vse manj ljudi, kljub temu pa ostaja prisotna, odkrita izpoved duše, ki se

ne prilagaja tržnim zahtevam. Govoril je o jeziku, ne samo kot slovnični entiteti, ampak predvsem kot bistvu človeka in nepogrešljivemu sredstvu za komuniciranje. Ko bi jezika in besed ne bilo, bi bilo vse okoli nas prazno. Poudaril je tudi, da ima vsaka posamezna beseda lahko različen pomen glede na kontekst, v katerem se nahaja, in na kraj, kjer jo poslušamo. Ace Mermolja je spregovoril tudi o vsebini svojih pesmi, ki so, vsaj kar zadeva zbirko *Tweet dell'anima*, vezane predvsem na socialno problematiko, na razumevanje človeškega bistva ter na dojemanje lastnega jaza, domovine in raznolične čustvene entitete človeka. Pesmi je v italijanščini podala beneška pesnica in kulturna delavka Antonella Bukovaz.

S. P.

Kulturni dom Gorica – Faust Vrančič in Leonardo da Vinci

Dva genija in njuni izumi

V goriškem Kulturnem domu je bila do 29. oktobra na ogled dokumentarna razstava *Izumi Fausta Vrančiča* (1561-1617), ki je sledila okrogli mizi *Stisk roke med Leonardom da Vincijem in Faustom Vrančičem, pravim dalmatinskim genijem*. Prav temu izumitelju je posvečen muzej na otoku Prvič pri Šibeniku. Kot Leonardo je bil tudi Vrančič vsestransko izobražen človek, bil je jezikoslovec, inženir, celo škof in diplomat. Vse svoje izume je prikazal v knjigi *Machinae novae*, ki je bila izdana l. 1595. Izdal je tudi petjezični slovar (iz latinščine v italijanščino, nemščino, hrvaščino in madžarščino) *Dictionarium quinque nobilissimarum Europae linguarum* (1616). O filozofiji pa je napisal knjigo *Logica nova in Ethica christiana*.

Faust Vrančič je bil soprotagonist ambientalne gledališke predstave *Zaklad prihodnosti* v produkciji Kulturnega doma, in sicer v sklopu projekta *Leonardo brez meja*, ter Kulturnega društva Sovodnje. Predstava, zamišljena kot sprehod po parku čudovito obnovljenega Rubijskega gradu, je bila na sporedu na sončno nedeljsko dopoldne, 6. oktobra 2019, ob prisotnosti velikega števila gledalcev, ki so spremljali genialnega Leonarda da Vincija (1452-1519) po poteh njegovih izumov. Predstava je bila poklon Leonardu ob 500-letnici njegove smrti, ki so jo zabeležili po vsej Italiji z raznolikimi dogodki. (Prav zdaj je v goriškem Kulturnem domu na ogled razstava *Stroji Leonarda da Vincija - Le macchine di Leonardo da Vinci*, na kateri so prikazani razni načrti, modeli in makete izumov italijanskega genija. Razstava je del stalne zbirke privatnega muzeja iz Firenc). Baje je Beneška republika res povabila Leo-

narda v našo deželo, da bi izdelal načrt za zaščito naših krajev pred turškimi vpadi. Prav zaradi tega si je goriška ljubiteljska režiserka Kristina Di Dio zamislila predstavo, ki bi prikazala Leonarda, kako se mudi pri nas na renesančnem Rubijskem gradu. Tako je nastala uprizoritev, ki je želela gledalcem približati ta veliki um in njegove neverjetne izumitve, ki so bile predhodnice poznejših znanstvenih in inženirskih podvigov. Po dokumentarnem gradivu je napisala besedilo in zrežirala zelo všečno in domiselno predstavo, pri kateri se Leonardo (suvereno in prepričljivo ga je odigral An-

ristila za komičen utrinek, ki je razbremenil "učeni" sprehod, ob katerem so gledalci spremljali Leonarda, ki jim je razkrival svoje izume in razmišljanja po parku Rubijskega gradu do vhoda v grad, kjer se je italijanskemu umetniku pridružil Faust Vrančič. Zgodovinsko bi to srečanje ne bilo možno, saj se je Vrančič rodil več kot štirideset let po Leonardovi smrti, a v fikciji je vse možno. Njuna razmišljanja pa so bila v sozvočju z njunima izumiteljskima dušama. Pogovor je potekal v hrvaščini, slovenščini, pa tudi italijanščini. Besedilo predstave, kot piše v gledališki zbirki in kot je povedala sama režiserka, vključuje izvirne citate Leonarda iz raznih njegov-

ristila za komičen utrinek, ki je razbremenil "učeni" sprehod, ob katerem

Händla. V duetu sta pevc na velikem balkonu nad vhomom v Rubijski grad čustveno odpela *La scia ch'io pianga* istega avtorja. Res lepi, bogati kostumi, ki so jih nosili protagonisti te nenavadne predstave, so bili iz fundusa zavoda Pro Loco iz Krmina. Temu zavodu in Pro Loco iz Gorice ter predsedniku Giorgiu Lorenzoniju in Marku Černicu so prireditelji namenili zahvalne besede. Zahvalo je Igor Komel, predsednik Kulturnega doma, izrekel tudi lastniku Rubijskega gradu Venku Černicu in njegovi hčerki Nataši, ki sta omogočila, da je predstava zaživela v tako lepem okolju. Nataša in Venko Černic sta ti isti dan odprla gledalcem vrata mogočnega renesančnega gradu, ki bi potreboval še veliko finančnih sredstev za popolno obnovo

drea Pahor, ki se mu pozna tleča igralska iskrica) sreča najprej z vojščakom (Peter Figelj), nato s plemkinjo, damo (Alida Passon) in plemičem (Erik Figelj), s padalcem (Saša Klanjšček), ki preizkuša Leonardov izum padala, in Giocondo (Nika Tomsič). Ta snidenja je režiserka prijetno popestrila s tem, da se je Leonardo vpletel v pogovor tudi s preprostim "oštirjem" (Jožef Pipan), ki mu ponuja marsikaj. Ta njun klepet je izko-

vih kodeksov, rokopisov, kot sta Atlantski kodeks in Kodeks o letenju ptic. Nekaj odlomkov je povzela po drugih virih. Gledališko zgodbo bogatijo trije glasbeni trenutki v družbi dveh pevcev z Mednarodne operne akademije iz Križa. Maestro Alessandro Svab je s svojim lepim basom odpel *Amarili* skladateljica Giulia Caccinija (z vzdevkom Romano). Mezzosopranistka Liliia Kosolova pa je zapela *Verdi prati* Friedricha

krasnih prostorov. Udeleženci zanimivega gledališko-znanstvenega dogodka so lahko nazdravili z malvazijo iz l. 2008, ki ima na steklenici in plutovinastem zamašku tloris Rubijskega gradu. Poimenovana pa je *Leonard* po Venkovem očetu. Leonardo Bianchi pa je bil zadnji grof v Rubijah. Tako so se v senci starodavnih grajskih sten isti dan sestali kar trije Leonardi!

IK

Vabilo na pohod

Spoznamo Idrijsko dolino

Idrijska dolina, Val Judrio v italijanščini, je nedvomno eden izmed najbolj pozabljenih predelov Benečije, obenem je to prelepa, popolnoma divja dolina, kjer je narava še neokrnjena. Baje je to najbolj zelena dolina v deželi FJK. Pred kratkim je tretja mreža državne televizije RAI predvajala kratkometražni dokumentarec *S srcem v Benečiji*, ki sta ga ustvarila Erika in Jure Škrlec in govori ravno o prijateljstvu treh krajanov. To je segalo čez Idrijo in seveda čez mejo, ki je nekoč ločevala oba bregova in ljudi te doline. Da bi tisti, ki so si dokumentarec sicer ogledali, a o Idrijski dolini vedo bore malo, pa tudi vsi tisti, ki našo Idrijo zamenjujejo z reko Idrijco, našo dolino pa z dolino med Cernim in Ljubljano, поблиže spoznali kraje na robu Benečije, bodo krajani priredili 7. decembra projekcijo dokumentarca ob prisotnosti avtorjev in nastopajočih ter kulturno informativni čezmejni pohod. Vabilo seveda ni namenjeno samo Benečanom, ampak predvsem Tržačanom, Goričanom in radovednejšem iz Slovenije. Pohod se bo začel ob 11. uri, zborna mesto pa bo ob meji

Podrobu (Stari malin). Od tod bodo udeleženci krenili po desnem bregu Idrije do ene izmed najlepših votivnih cerkva v okolici, cerkvice v Čub-

cih, v Bordonih bo kratek postanek s pogostitvijo, v Salamantih pa bo ogled beneškega senika in vasi, v kateri se je rodila beneška pe-

snica Claudia Salamant. Preko mosta nas bo pot nato vodila na slovensko stran, od tod po starih stezah do Kostanjevice, rojstnega kraja Franca Jerončiča, in do Melinkov, kjer si bomo ogledali njegov etnografski in rezbarski muzej. Cena pohoda s prigrizkom je 7 evrov. Predvajanje dokumentarca bo v Okrepčevalnici Britof ob 17.30. Tu bo nato družabno srečanje z beneškimi harmonikami in z možnostjo večerje.

Če bo slabo vreme, pohoda ne bo, z osebnimi avtomobili pa se bodo udeleženci odpeljali do Bordonov in na ogled muzeja v Melinkih. V tem primeru bo zborna mesto v Britofu ob 15. uri. Za vpis in informacije se lahko obrnete do domačinov Rudija (tel. 335 296 077) in Suzi (tel. 324 957 9827).

S. P.

Spori in obtoževanja med strankami in politiki

Sto let Teološke fakultete v Ljubljani!

V Sloveniji se širijo in poglabljajo spori in obtoževanja med strankami in politiki, najbolj zaradi težnje, da pridejo na oblast in do najrazličnejših privilegijev oziroma koristi, ki jih le-ta omogoča in prinaša. V medsebojnih obračunavanjih se je začela uporabljati tudi beseda mafija, ki v sedanjih različici pomeni tajno teroristično in kriminalno organizacijo. Predsednik Slovenske demokratske stranke Janez Janša pravi, "da Slovenija ni več normalna politična tvorba, ampak je mafija". Premier Marjan Šarec pa se v politično razburjivem ozračju sooča z očitki, da je z ukrepi, ki jih sprejema in vsiljuje vladi in koaliciji, izvedel oziroma bi lahko izvedel državni udar. Na nedavno sejo Sveta za nacionalno varnost, na kateri so obravnavali delovanje t. i. vaških straž in drugih skupin v obmejnih krajih, usmerjeno zoper nezakonite prebežnike, ki si utirajo poti v Slovenijo, ni povabil, ka bi po zakonu moral, predsednika države Boruta Pahorja in predsednika največje parlamentarne stranke, SDS Janeza Janše. Svoj pogled na stanje v državi je na televiziji pojasnila in

utemeljila Ana Lukner-Roljič, ustanoviteljica in voditeljica dobrodelnega sklada Anina zvezdica. Skoraj s solznimi očmi in v čustvenem izbruhu je javnost opozorila, "da nikoli ne bi smeli dopustiti, da Slovenija pade tako nizko. Mi, kot tako mišljena druga Švica, smo še daleč, daleč od tega. Na lastne oči sem videla v kakšnih obupnih razmerah živijo nekateri otroci v Sloveniji. Sistem socialne pomoči ne deluje in bi ga morali v celoti ponovno zgraditi kot še marsikatero druge stvari. Ne verjamem v sedanjih politični sistem in mislim, da bi ga morali znova vzpostaviti ljudje, ki so neobremenjeni, moralno čisti, in niso odvisni od nekakšnih domnevnih stricev iz ozadja". V obrambo obstoječih razmer se je vključila, morda ne po svoji volji, televizijska častnikarka in voditeljica Tanja Gobec, ki je v oddaji z naslovom *Politično Tanjo Gobec*, na javni TV gostila Karla Erjavca in Alenke Bratušek. Ko ju je predstavila gledalcem, na povedala, da sta propadla na volitvah za poslance slovenskega in evropskega parlamenta, saj je Karel Erjavec na slovenskih volitvah prejel zgolj 394 glasov, najmanj od sedmih

ministrov sedanje vlade, ki niso bili izvoljeni za poslance. Oba pa sta kljub političnim nezaupnicam postala minister oziroma ministrica sedanje vlade, o čemer pa ni bilo izrečene niti besede. Pač pa je Tanja Gobec Karla Erjavca in Alenke Bratušek, kot najbolj pristojni osebnosti, spraševala o njunih pogledih in stališčih o pomembnih temah in zadevah v Sloveniji. Pomisleki, ki jih imam do omenjene oddaje, pa seveda ne pomenijo, da bi nasprotoval nastopanju Karla Erjavca in Alenke Bratušek bodisi na televiziji kot tudi v javnosti nasploh. Če povzamemo razmere in odnose v Sloveniji in politiki, tudi tiste, ki so v procesu nastajanja, je razvidno in očitno, da so po večini v nasprotju s stanjem in vrednotami v drugih državah s parlamentarno demokracijo. Med najbolj perečimi vprašanji pa je dejstvo, da še nič ne ve-

mo, v kakšno smer naj bi se Slovenija kot država razvijala v prihodnje. Morda najpomembnejši dogodek v prejšnjih dneh je bilo proslavljanje 100-letnice usta-

Ana Lukner-Roljič

novitve Teološke fakultete v Ljubljani, zato ker ne gre za politično ustanovo, pač pa je ta fakulteta navdihovalka vere in duhovnosti. Teološka fakulteta

se je zasnova sočasno z ustanavljanjem ljubljanske univerze, leta 1919. Tedaj je Ljubljana dobila pet fakultet, med katerimi je študij najbolj popolno začela Teološka. Ta je že decembra 1919 potekal v vseh štirih zasnovanih letnikih. Poznejši razvoj Teološke fakultete, vključno do zdaj, je bil uspešen, toda v nekaterih obdobjih tudi zelo težak. Težnje po ukinitvi te fakultete so se pojavile že v prvih dvajsetih letih njenega delovanja. Leta 1949 so jo izključili z univerze, s pretvezo, da je treba upoštevati ločitev države in Cerkve. Junija 1952 je izgubila še položaj državne ustanove. Posledice so občutili študentje, ki so izgubili svoj status, vse pravice so izgubili tudi učitelji. Teološka fakulteta je naslednjih štirideset let morala delovati kot interna cerkvena ustanova, zunaj javnega šolskega sistema. Bila je edina zasebna visoka šola v Sloveniji. Izvajali so se pritiski na študente, duhovnike so klicali na zaslisanja, jih poniževali. Teološka fakulteta je bila v vseh pogledih izolirana, tako kot Cerkev v Sloveniji. Kardinal Franc Rode, ki je v tedanjih hudih razmerah na Teološki fakulteti deloval kot učitelj in predavatelj, pravi, "da je bilo to eno najlepših ob-

dobij v njegovem življenju". Boštjan Debevec, odgovorni urednik slovenskega katoliškega tednika Družina, je v uvodniku tega časnika zapisal, "da je Teološka fakulteta od formalne ustanovitve pred sto leti pa vse do zdaj v slovenski duhovni in intelektualni prostor vedno znova prinašala pogled na človeka in svet, ki presega njegovo materialno naravo". Dekan Teološke fakultete Robert Petkovšek pa zatrjuje, "da se trudi jo za nekaj človeškega, kar vsaka družba v svojem temelju potrebuje". V tem akademskem letu je na Teološki fakulteti zaposlenih 37 visokošolskih učiteljev in asistentov, vseh študentov na tej fakulteti pa je okoli 300. Med dogodki iz tekoče kronike življenja in dogajanja v Sloveniji navajam sporočilo voditeljev dobrodelnih ustanov ob tretjem svetovnem dnevu ubogih. Ugotavljajo, da v Sloveniji kljub gospodarski rasti živi v revščini še vedno okoli 268.000 Slovencev. Med njimi je 45.000 mladoletnih otrok. Voditeljica študijskega centra za narodno spravo, zgodovinarica dr. Andreja Valič Zver, je v intervjuju, objavljenem v slovenskem katoliškem tedniku Družina, povedala, da poleg nekaj drugih pomembnih osebnosti obstoj in delovanje študijskega centra za narodno spravo podpira tudi predsednik Slovenije Borut Pahor.

Marijan Drobež

Z 2. strani

"Quod nullum est, ..."

Potem ko je sedanja senatorka tako rekoč skozi šivankino uho prilezla v parlament in po ustavni spremembi glede zmanjšanja števila parlamentarcev kar za eno tretjino, je končno v celi manjšini (in morda tudi v Sloveniji, a o tem nisem prav prepričan) zazvonil alarmni zvonec, da utegnemo Slovenci na naslednjih parlamentarnih volitvah ostati brez izvoljenega zastopnika. Na ponedeljkovi predstavitvi študije raziskovalca CNR Giuliana Salberinija, ki jo je senatorka Tatjana Rojc skoraj leto in pol najavljala kot dokument, v katerem bo manjšina našla pravno utemeljitev, kako sestaviti ustavno vzdržan model, ki bi manjšini omogočil, da lahko pride do svojega predstavnika v Rimu, smo vsi prisotni - ne boste verjeli - doživeli kar dve hladni prhi naenkrat: Najprej, ko je deželni tajnik PD Shaurli hladnokrvno izjavil, da njegova stranka ne namerava predlagati nobene spremembe volilnega zakona za olajšano zastopstvo tudi zato, ker nasprotuje "etničnim strankam", in da bodo pač poskušali, kolikor je ob tretjini manj parlamentarcev sploh še mogoče, tudi v prihodnje pomagati izvoliti Slovence, če pa to ne bo šlo, nas bo pač zastopal Italijan (kar je v njegovi levičarski logiki pravzaprav vseeno). Za številne prisotne je bila to ledeno hladna prha, zame pa ne, saj že vsaj tri leta - tudi javno - zatrjujem, da PD nima nobenega interesa, da bi podprl kakršno koli zakonsko določbo, ki bi Slovence olajšala dostop v parlament, saj tako in tako pokasirajo vse slovenske glasove, ki bi jih ob vsaki, za Slovence koristni zakonski volilni spremembi ne bili več samoumevno deležni. Če hočemo torej Slovenci uspeti s katerikoli predlogom o

olajšanem zastopstvu, moramo politične zaveznike najti drugje, sicer imamo sami sebe za norca (a to je tudi "nacionalni šport", ki ga številni v naši skupnosti najraje prakticirajo, zato nam tudi gre tako, kot nam gre...), ujeti, kot so - mene se to ne tiče - v logiko, da kar prihaja z leve sredine, je za manjšino vedno dobro (tudi ukinitve pokrajini, tudi Serracchianijeva reforma krajevnih uprav, tudi za nas nemogoča volilna zakonodaja itd.), vse, kar prihaja (od koderkoli) z desne sredine, pa je za nas vedno pogubno (tudi konkretna ponudba predsednika Fedrige za olajšano zastopstvo), a to je že druga zgodba. Vrnimo se na ponedeljkovo predstavitev: ker smo torej vsi nestrpnost čakali rezultate tako visokodoneče in slovesno najavljene

zgodovine prava zadnjih desetletij s tega področja, ki jo itak imamo v mezinu vsi tisti, ki smo se s to problematiko malce bolj poglobljeno ukvarjali, oz. tisti, ki smo doslej sestavili že najmanj dvajset vsebinskih amandmajev za olajšano zastopstvo k raznim volilnim zakonom, ki so se pisali v Rimu v zadnjih petnajstih letih. Zakonodajne službe parlamenta so dobesedno vse te amandmaje ocenile kot pravno dopustne, na kar sem posebno ponosen. Rezultat te študije je torej popolna "NULA", strel v prazno in čisti fiasco za senatorko Tatjano Rojc, upoštevajoč še zlasti, kako zveneče in visokodoneče jo je napovedovala in slovesno najavljala najmanj vsake dva-tri mesece, odkar sedi v parlamentu. Študija pa predstavlja pravo razočaranje tudi glede na pričakovanja, ki jih je senatorka ustvarila s svojimi

neutemeljenimi napovedmi, in ne nazadnje, ker je strah, da ne bomo imeli več poslanca, zlezel v kosti tudi tistim, ki so cela desetletja "zafkravali", da je olajšano zastopstvo le problem SSK. Očitno so strokovnjaki (vendar za čisto drugo področje) naivni senatorki podtaknili v senatni skupini PD, saj se je avtor doslej ukvarjal s povsem drugačnimi pravnimi področji: predvsem s pravom varstva osebnih podatkov in pravom informatike, okoljevarstvenim in aeronavtičnim pravom, NIKOLI doslej pa z manjšinami in njihovim varstvom, kaj šele

s specifikom volinega prava narodnih manjšin. Tudi tokrat torej je kolega najbrž ponovil svojo: "Quod nullum est nullum producit effectum". P. S.: In da ne bi izpadel nepravilno do avtorja študije Salberinija, sem ga po predstavitvi eksplicitno vprašal, ali je bila naloga, ki jo je prejel od sen. Rojc tudi v tem, da manjšini predoči konkretne volilne modele (ladinskega, evropskega oz. kakega drugega, ki ga morda še nismo upoštevali, itd.), tako da bi senatorka lahko kaj inovativnega predlagala kot konkretno rešitev za olajšano zastopstvo. Odkrito in prostodušno mi je odgovoril, da ne... Torej je senatorka celo manjšino, vse nas, kar leto in pol zavajala.

Cristiano Shaurli, Tatjana Rojc in Giuliano Salberini (foto JMP)

študije s strani naše senatork, se je na predstavitvi tudi kar trlo vseh najvišjih predstavnikov naše skupnosti: od glavnih v obeh krovnih organizacijah, do dveh nekdanjih slovenskih parlamentarcev, političnih vodij SSK in slovenske komponente PD, predstavnikov konzulata R. Slovenije, odgovornih urednikov in novinarjev slovenskega radia, časopisov in televizije itd. In kaj smo tam slišali? Popolnoma NIČ! Nobenega predloga, nobene analize volilnih modelov, o katerih je bil v manjšini doslej govor (ladinski model, evropski model itd.), nobenega alternativnega ali novega predloga, nobene ocene ustavnosti dosedanjih predlogov oz. modelov, pač pa le nekaj

Z 2. strani

SSO na 22. seminarju ...

Večernih urah je sledil kulturni program z nastopom mešanega pevskega zbora Peca. Sobota, oziroma tretji dan srečanja, se je začel s predstavitvami najboljših praks koroških Slovencev. Bernard Sadvnik je predstavil delovanje

koordinatork delovne skupine. Soglasno je na to mesto bila izvoljena koroška Slovenka Angelika Mlinar, ki je tudi podpredsednica v predsedstvu FUEN. Prihodnji 23. seminar AGSM pa bo potekal oktobra meseca pri Hrvatih v Moliseju. Zaključka seminarja se je

Alpe-Adria Centra za čezmejno sodelovanje. O namenih in projektih Slovenske gospodarske zveze je spregovoril predsednik Benjamin Wakounig. Kmetijstvo in zastopnost kmetov je bil argument, s katerim se je predstavila predsednica Skupnosti južno koroških kmetov Maria Mader-Tschertout. Nastanek in razvoj čezmejnega Geoparka je predstavila geologinja Darja Komar. Seminar je nato nadaljeval z obravnavo stanja posameznih slovenskih skupnosti. Osrednje težave slovenskih manjšin so šolanje v materinem jeziku, politično predstavništvo in jezikovne pravice. Razvidna je bila tudi velika razlika uživanja pravic med posameznimi slovenskimi manjšinami. 22. seminar slovenskih manjšin se je zaključil z izvolitvijo nove

udeležilo tudi predsedstvo FUEN s predsednikom Loranom Vincem na čelu. Slednji se je dosedanjemu koordinatorku Bernhardu Zieschu zahvalil za dolgoletno vodenje delovne skupine in mu v imenu vseh podaril koš tipičnih dobrot, ki karakterizirajo enogastronomijo vsake posamezne manjšine. Po zaključku 22. seminarja slovenskih manjšin so udeleženci prisostvovali žrebanja skupin za evropsko nogometno prvenstvo narodnih manjšin EUROPEADA 2020, ki je potekalo v Škocijanu v Podjuni. Na EUROPEADI bo nastopila tudi reprezentanca Slovencev iz FJK-Žile. Na prvenstvo se je prijavila preko Sveta slovenskih organizacij, ki je bil na letošnjem kongresu FUEN sprejet kot redni član te največje organizacij narodnih manjšin v Evropi.

STARE JEDI V NOVIH LONCIH (61)

Tudi lepenka je dobra, če jo scvremo! Pomišlite, kako slastne so bile jabolčne "fritole", po katerih je čudovito dišalo v kuhinji moje

tašče. Pripravila jih je za vse nas, še posebno pa za svojega moža, saj ga vsakič spominja na mamo, na otroška in mlada leta, ki jih je preživel v Štandrežu, na rdečo ribico, ki je prezgodaj končala svoj pot na našem svetu. Ob krožniku "fritol" nam je začel pripovedovati. Sladico mu je pripravljala mama ob posebnih priložnostih, ko je bilo treba kaj praznovati ali ko je bil žalosten, in tudi takrat, ko mu je na tla padla okrogla vaza, v kateri je imela svoj dom rdeča ribica. Lepo je skrbel zanjo, vsake tri dni ji je zamenjal vodo. Kupil si jo je s kovančki, ki jih je s težavo zaslužil, pri starem gospodu, ki je na tržnici v ulici Boccaccio v Gorici prodajal ribice in kopenske želve. Živali je prevažal na svojem triciklu, tovornem vozilu s tremi kolesi in "lesenim kasonom". Veliko obrtnikov in trgovcev se je v šestdesetih letih prejšnjega stoletja

posluževalo tricikla. Moj tast se je spomnil bratov Ballare', ki so na triciklu prevažali orjaški lesen stroj, na katerem so bili pritrjeni številni klini in žebli. Vozili so se od doma do doma in popravljali stare blazine: odšivali so prevleko, volno s strojem počesali in očistili ter ponovno zašili v blazino. Vse so ljudje nekoč pridno reciklirali. S triciklom so se po vaseh prevažali tudi trgovci, ki so odkupovali staro šaro, blago, papir in kovino, ki so jo ljudje včasih pridobivali iz starega vojnega orožja. Vsako pomlad so se v Štandrež in Sovodnje na svojem triciklu pripeljale ženske iz Beneške Slovenije: prodajale so lesene izdelke, žlice, majhne deske za rezanje, valjarje

in suho robo, ki so jo izdelale med dolgimi, mrzlimi zimskimi večeri v zasneženih hribih. Tudi prodajalci sadja so s triciklom potovali po vaseh in kupce vabili s trobilom. Ljudje so se v desetletjih po drugi svetovni vojni začeli sami premikati, krožili so po vaseh in mestih. To je bila velika pridobitev za preproste ljudi, ki so prej zelo malo potovali; v primeru, da so morali kam iti, pa so se morali posluževati vlakov in trajektov. V petdesetih in šestdesetih letih prejšnjega stoletja je tudi pri nas prišlo do neverjetnega razvoja prevoznih sredstev. Moj tast se spominja, kako srečen je bil, ko je dobil svoje prvo kolo. Nekateri srečneži so si s posebnim montažnim kompletom, ki ga je izdelovalo podjetje Garelli, na svoje kolo pritrčili motor in si tako sami izdelali Mosquito - s približno 22.000 lirami oz. dvomesečno plačo se jim ni bilo treba več truditi, približno tako kot danes z modernimi električnimi kolesi. Mladi so se na kolesih vozili tudi v dveh ali treh. V Štan-

drežu so se zapeljali do Soče, kjer so nabirali robidnice in "cimberje". Zdela se jim je, da se vozijo na luksuznem motorju, saj so na kolo večkrat pritrčili kos trde lepenke, ki je ob vrtenju trkala ob kolesne napere (špice) in zelo ropotala kot pravi motor. Ko so zrasli, so kolo uporabljali za v službo in začeli so sanjati o "motorinu", motornem kolesu. Več mesecev so morali mladi vajenci garati, da so si prislužili dovolj denarja za "motorin". Nekaterim je kakšno liro dal tata, tako so si kupili novo motorno kolo Benelli s tristopenjskim menjalnikom. Pri šestnajstih letih so mladi delali vozniški izpit za motor v goriški avtošoli Filippucci in si kupili staro Lambretto, pri osemnajstih je prišel čas za avtomobil. Moj tast se spominja na svojo Fiat Cinquecento, katere vrata so se odpirala narobe, "controvento" (proti vetru), streha je bila platnena in dalo se jo je odpreti, pod preprogami pa so bile manjše in večje luknje - nezaželeni dodatek. S svojim avtom je hodil v službo in s prijatelji na ples - dosegel je celo hitrost 85 km na uro - "Bili so dru-

gi časi, zadovoljni smo bili s tistim, kar smo imeli, saj prej nismo imeli ničesar, le pot pod nogami"! V šestdesetih letih so nekateri Štandrežci še prevažali marsikaj z vozovi na konjsko vprego. Tast se spominja bratov Galileo in Dante. Galileo je s svojim vozom prevažal pesek in najrazličnejše druge materiale. Po opravljenem delu je njegov konj sam poznal pot do vseh štandreških gostin in pozno ponoči je gospodarja, ki je navadno pregloboko pogledal v kozarec, varno pripeljal v domačo štal, kjer je Galileo navadno prespal, saj ga žena ni pustila v hišo. Dante je pesek prevažal s trikolesnikom Guzzi Ercole 500, ki je imel na zadnji strani prikolico - izpušna cev prevoznega sredstva je tako ropotala in pokala, da "se je zdela, da strelja top"! Najbogatejši kmetje so v tistih časih imeli trikolesno Ape Piaggio, revnejši so zelenjavo prevažali z "burelami" in vozovi. Pridelek so pozno zvečer nosili do zbirnih mest v Štandrežu, kjer so ga grosisti odkupovali, ti pa so zgodaj jutraj šli na tržnico v Trst. Na poti so se ustavili na bencinski črpalki v Dolu, kjer jim je gospa Ana skuhala kavo, v katero je dodala radodaren odmerek šnopčka. Zanimivo, kako je moj tast spjel pripoved: od fritul in rdečih ribice do vaških posebnosti, pomembnih izumov v avtomobilski industriji, pa še do razvoja prevoznih sredstev na Goriškem. Končno pa smo, hvala Bogu, le "parkirali" spet ob krožniku jabolčnih "fritol".

"JABOLČNE FRITOLE"
Sestavine:
250 g moka, 50 g sladkorja, pol kozarca olja, 2 jajci, pol kozarčka likerja (ruma, žganja), sol, dve jabolki, pol kozarca mleka, 70 g rozin, pol vrečke pecilnega praška, olje za cvrenje.

Priprava:
V skledi stolčemo jajci s sladkorjem, dodamo liker, sol, olje, mleko, presejano moko, rozine in pecilni prašek. Pustimo, naj zmes počiva dobrih trideset minut, med tem časom olupimo in zrežemo jabolka na kocke ter jih dodamo v zmes. Z žlico damo testo v vroče olje. Ko so "fritole" cvrte, jih položimo na kuhinjski papir, ponudimo jih potrese z vanilijevim sladkorjem.

Še o plinski centrali v Štandrežu

Ko piha veter sprememb ...

"Ko piha veter sprememb, nekateri gradijo zidove, drugi vetrne turbine", pravi sodoben kitajski pregovor, ki ga nekateri politiki pri nas še niso razumeli. Naša se na dejstvo, da je svet že izbral pot obnovljivih virov za prihodnost in da ni poti nazaj, če hoče človeštvo preživeti. Vlada,

ki se resnično zaveda najpomembnejših izzivov (okoljskih in ne finančnih!), naj preneha nenehno zasledovati nekaj stotin odstotka v razvoju BDP-ja (Pil) in najraje predstavi resen projekt resničnega razvoja: vlaganje v prihodnost in njeno blaginjo, v kulturo, inovacije in varnost okolja in ozemlja. To mora biti verodostojen projekt, ki lahko pritegne aktivno sodelovanje vseh vpletenih akterjev, državljanov, podjetnikov in institucij. Toplogredni plini, onesnaževanje zemlje, podnebne spremembe jasno kažejo, da sta naši Zemlja in atmosfera zelo krhki in da ne moreta vzdržati hitro in stalno rast gospodarstva, ki sloni samo na porabništvu, ne da bi utrpela resnih posledic, ki bi ogrožale kakovost življenja. Kriza, ki je nastala zaradi takega gospodarstva, kaže tudi na popolno neustreznost BDP kot kazalca napredka. Italijansko podjetje ENI trdi, da je "bil v zadnjih letih dosežen velik napredek pri uporabi obnovljivih virov energije, toda pot je dolga in proizvodni stroški so še vedno previsoki in ti viri še ne zadoščajo za vso energetsko potrebo Italije, pa tudi drugih držav na svetu. Moramo se še vedno zanašati na fosilna goriva. Edini, ki zagotavlja nizke emisije, trajnostne stroške, kontinuiteto

proizvodnje in dolgoročno razpoložljivost, je zemeljski plin, trdijo nekateri". Ali je to vse? Vincenzo Balzani, bolonjski znanstvenik, kandidat Nobelove nagrade za kemijo, nam posreduje zelo ostro analizo stanja. Res je, pravi Balzani, da je količina ogljikovega dioksida, ki se ustvarja z uporabo metana 24 %

nevezdržna. Ali gre le za več dobička? Saj se električna energija, ki jo pridobivajo pri izogrevanju plina, prodaja zelo dobro. A komu gre zaslužek? Pred kratkim smo zasledili poročilo, da je podjetje Metaenergia, ki je lastnik bodoče centrale na plin, dobilo dovoljenje za gradnjo termoelektrarne 148 na zemljišču v ulici

manjša od emisije bencina (z enako proizvedeno energijo), vendar pri prenašanju metana po ceveh iz daljnih krajev nastanejo izgube na celotni dobavni verigi, in to ni nekaj obrobnege. Po podatkih ameriške agencije za varstvo okolja znašajo izgube približno 3,2 % svetovne proizvodnje (glej knjigo Tonyja Sebe "Čista motnja"). Metan ima namreč toplogredni učinek 70-krat večji od drugih goriv in znanstveniki pravijo, da ne bomo izboljšali stanja, če bencin ali premog nadomestimo z metanom. Zakaj pa občinske politične sile želijo v Štandrežu po vsej sili graditi centrale na plin? In to v bližini stanovanj? Načrtovana termocentrala ima moč 148 MWt. Zakon pravi, da centrale z močjo 150 MWt morajo nujno skozi okoljska opazovanja. Zakaj so se temu izognili? Že zdaj sta hrup in smrad v nekaterih dneh

Anton Gregorčič v Štandrežu. Zdaj mora podjetje predstaviti vso dokumentacijo goriški občini. V roku šestih mesecev se nato lahko začne gradnja. Od predstavitev dveh peticij, ki ju je podpisalo več kot 3000 občanov, ki so zahtevali razpravo o gradnji termocentrala, je minilo kar nekaj časa, toda pravega odgovora z občine ni bilo. Občinski svet z dne 7. maja lanskega leta je imel na dnevnem redu dva predloga, ki sta zahtevala, da se sproži razprava o peticiji. Tedaj je bilo prisotnih tudi precej Štandrežcev. Vodilni svet ni želel nobene razprave in je zapustil dvorano. Tretjega junija lani je bila v občinskem svetu končno debata o tem, a svet je s pomočjo večine zavrnil peticiji. Občina je imela tudi možnost zahtevati od dežele mnenje o peticijah. Zakaj tega ni storila?

Karlo Nanut

Erika Brajnik

NATUROPATSKI NASVETI (268)

Zanositev in naturopatski pristop (3)

Rmanov čaj odpravlja menstrualne bolečine, ureja menstruacijo, krepi maternico in jajčnike. Lahko ga pijejo tudi moški, saj krepi prostato. Zato svetujem eno skodelico zvečer pred spanjem 2 meseca.

Zunanje hemoroide lahko tudi splakujemo z rmanovim čajem.

Rman deluje tudi protiparazitno, zato pomaga, tudi če ga uporabljamo za splakovanje ob srbečem anusu. Pitje rmanovega čaja je priporočljivo tudi ob vnetju mehurja. Poleg tega, da krepi urogenitalni del, pomaga tudi prečistiti kri; ko se kri izboljša, se bodo tudi rane lažje celile. Rano lahko tudi pokapamo s sokom rmana: vzamemo svež cvet in liste rmana, jih zdrobimo ali ssekkljamo, stisnemo sok in ga pokapamo na rob odprte rane. Rman sicer zdravi predvsem ženske organe in krepi njeno telo. Tudi deklici, ki se razvija v žensko, lahko ponudimo rman pred spanjem ali ob prvi menstruaciji v puberteti.

Sama svetujem 1x letno enomesečno kuro z rmanov vsaki ženki, in sicer 1 skodelico vsak večer za 1 mesec, in sicer tisti mesec, v katerem ima "pacientka" rojstni dan. Saj smo takrat ženske najbolj občutljive.

Poleg rmana za zanositev svetujem tudi jedilnik, ki je sestavljen iz polno dobrih beljakovin in zelenjave, nič rafiniranih mok, sladkorjev in mlečnih izdelkov, saj ti sprožijo v telesu inzulinško nihanje, ki moti produkcijo hormonov. Tak primer je vranični jedilnik iz moje knjige *Naturopatski priročnik za samopomoč*.

Poleg tega sem vsaki ženski, ki si je prizadevala

zanositi, svetovala samomasažo stopala, in sicer refleksne točke maternice na nogi, pod gležnjem na notranji strani stopala (*kot na sliki*).

Pomembno je, da masiramo to točko vsak dan 5 minut na vsaki nogi. Masiramo s členki, pritisniti moramo tako, da malo boli. Fizično bo ta masaža sprožila, da do maternice in jajčnikov pride več krvi in več kisika, organ bo bolje prekravljen in se bo bolje čistil, njegove sluzi se bodo bolje obnavljale. Tako preprečujemo nastanek cist, miomov itd.

Pomembno je tudi, da sami sebe masiramo, saj tako prevzamemo odgovornost za svoje zdravje. Jaz sem tisti, ki se moram masirati vsak dan, jaz sem tisti, ki želi biti zdrav, če tega ne naredim, sem sam kriv, ni maser ali kdo drug, ki bi me moral masirati.

Na takšen način se sproži vsak dan proces samozdravljenja v telesu, torej želja po

zdravju! Moje stranke, ki so želele zanositi, so prišle vsaka s svojo zgodbo; v Naturopatkem centru Saeka je s pomočjo naturopatskega pristopa zanosilo že več tisoč žensk.

Prevzemi odgovornost za svoje zdravje, delaj in trud se bo obrestoval! To je formula, ki je cenovno zelo hvaležna in spoštljiva tudi do narave.

Ko ženska na takšen način okrepi svoje telo, da pravilno proizvaja hormone in naravno zanosi, potem z lahkoto tudi donosi in rodi. Če pa silimo telo v nekaj, za kar ni pripravljeno, potem imamo težave še z vsem ostalim.

Iščimo zdravje.

/konec
www.saeka.si

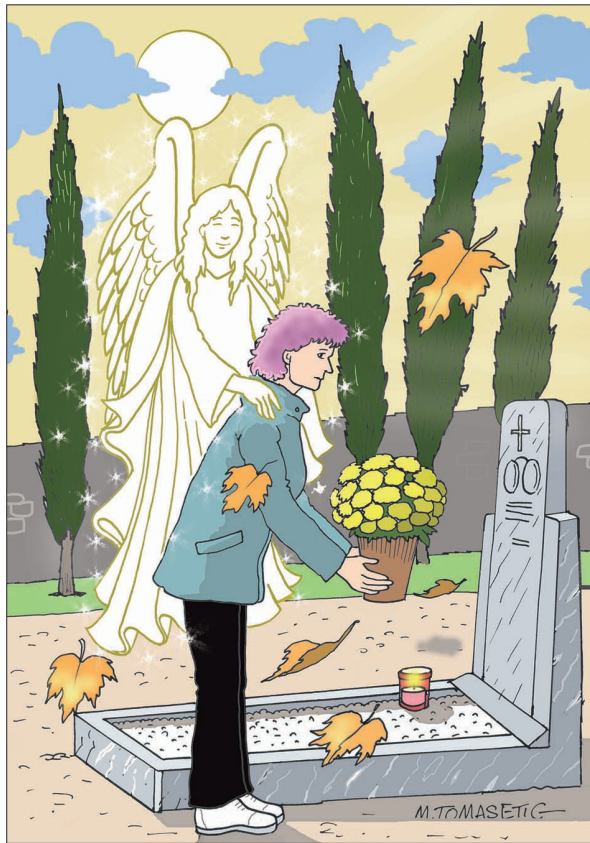
Poslavljanje od svetlobe ...

November (2)

Ko sem tu med grobovi, pod mano pa je pokrajina, ki je božansko lepa, a mi noče in nekako ne more postati dom, imam občutek, da ne bom nikoli nikjer zares doma. Večen popotnik v iskanju miru. Identitete. Na begu pred odtujenostjo in samotjo. Upam, da bo moj grob nekje med skalami, da mi bodo družbo delale kavke, da bo nad mano samo nebo, pod menoj pa nedostopni prepadi. Tam, nekje, bom našla svoj mir. Tam, kjer je meja med večnostjo in minljivostjo nedorečena, nejasna. Kjer vsega tega, kar je zemeljsko, enostavno ni več. Skoraj sem že odločila, da letos ne bom šla na grob svojih staršev na prvi november. Na pokopališču, kjer nikogar ne poznam in ljudje govorijo jezik, ki ga ne razumem, furlansko namreč, se na ta dan, ki je že itak prepoln temnih mislim, počutim osamljeno. Tako

osamljeno, da me je groza. Pa sem nazadnje vendarle šla. Na grob. Zaradi mame in očeta. Kot bi zaslutila njuno potrnost in prazen grob v jesenskem soncu. Prazen grob nad vinogradi. Samota sredi tujine in teža zemlje, ki je tako drugačna od naše, domače. Prazen grob bo ostal brez blagoslova, samo uvelo cvetje bo rdelo ob zatonu. Ne bosta sama, sem pomislila. Ne bom ju pustila med tujci. Že itak je meni prehudo, ko skušam z nasmehom preganjati osamljenost, ki me razžira. Tu še najbolj, v tej prekrasni dolini, kjer imam sicer nekaj prijateljev, a kjer imam občutek, da sem in bom ostala vekomaj tujec. Dan je krasen, čeprav veter pojenjuje in je na koncu nižine, tam, kjer se Furlanija poljublja z Jadrantom, že zaznati prve sive odtenke. Jutri bo namreč dež. Zberemo se v cerkvi. Zaman iščem znan obraz. Pet let sem tu, a še vedno skoraj nikogar ne

poznam. Ko skupina žensk zapoje, se z bolestjo spomnim naših slovenskih pesmi, ki sem jih že kot otrok pela vsako nedeljo pri maši. Te besede so mi tuje. Teh molitev ne poznam. Duša je prazna. Najraje bi zajokala, čeprav ne vem zakaj. Ta odtujenost, ta nemir, ta neizprosna samota, mi ne dajo živeti. Molimo, zaznam izza oltarja. Potihoma molim v svojem jeziku, domača beseda mi greje srce. Pogrešam molitve iz otroških let. Materinščina. Kako lepa beseda. Kako pogrešam naše molitve, ko sem tu pri italijanski maši, kjer si vsi šepetajo v furlanščini, vse bolj sama in vse bolj neboljena. Ta prekleti občutek odtujenosti. Ta nemir. To iskanje in večni beg pred

samoto. Samoto nosimo v sebi. Sami smo vedno. Sami smo vsi. A domača beseda nam vendarle greje dušo. Varnost je v njej. Toplina. Otroštvo. Morda nekaj, kar

vsakdana. Temačen je. Nekje sem prebrala, da je prav ta skrivnostni pridih, ki postane tedaj, ko je svetlobe vse manj, nebo pa skoraj ne pozna več modrine, celo grozljiv,

botroval temu, da so že naši predniki, staroverci, ta čas posvetili čaščenju prednikov. Na vahte je vezano nešteto predkrščanskih obredov. Navad. Mrtve, ki naj bi se vračali, čakata ponekod prigrizek in pijača. Luč gori zanje. Luč jih čaka. Luč, ker se celo mrtvi bojijo samote. Z otožnostjo v srcu se spominjam, kako sva nekoč z mamo na ta dan obiskovali sorodnike in grobove. Na vahte. Zbirali smo se po hišah in klepetali dolgo v noč. Skupaj smo premagovali strah, temo, negotovost. Nekoč je bilo vsakdanje, da so se ljudje zbirali, da niso bili sami. Zdaj živimo v dobi samote. Vse več je je. V nas in okoli nas. Neizbežna je. Nepremagljiva. Kot breme jo prenašamo. Spremlja nas povsod, kot bi bili uklenjeni v njej. Kot bi ne bilo izhoda iz nje. In dejansko ga ni. Samota je stalnica življenja. Vsepovsod je, čutiti jo je na vsakem koraku, ko preži na naše misli. Samoti ne moremo uiti. Samoto nosimo s seboj. Samoto nosimo v sebi.

/konec
Suzi Pertot

Tretja številka otroške revije Pastirček v š. l. 2019/2020

Spet prišel si, mesec sivi ...

Spet prišel si, mesec sivi, // z dežjem in meglami, tako se glasita prva dva verza otroške pesmi *November* naše drage pesnice Ljubke Šorli (1910-1993). Njenim stihom v teh deževnih jesenskih dneh žalostno pritrjujejo tudi Pastirčkovi bralci, ki imajo v rokah novembrsko številko Pastirčka. V svoji beležki urednik Marijan Markežič zatrjuje, da je november mesec živih, saj naši dragi umrli "živijo pri Bogu in so naši priprošnjiki". Ta mesec je tudi zahvalna nedelja, ko se Bogu še bolj goreče zahvaljujemo za vse, kar smo prešli iz Njegovih rok. Prav o tej "zlati nedelji" se v zapisu *Najbolj zlata skodelica* pogovarjata mamica in mala Betka, ki ju je v ilustraciji prikazala Monica Quaggiato. S praznikom Kristusa Kralja (24. novembra), ki naj bo kralj našega srca, se končuje cerkveno leto.

Zakaj je očka tako nenadoma šel v raj, se sprašuje deklica v pesmi *Večerna molitev*, ki jo je napisala Berta Golob, ilustrirala pa Monica Quaggiato. Zakaj je morala v preani grob dolgoletna, zvesta sodelavka Pastirčka Paola Bertolini Grudina, ki se je poslovila od nas konec oktobra, se sprašujemo vsi, ko občudujemo njene ilustracije v toplih mehkih barvah, ki

tako srčno in pristno nagovarjajo male in velike bralce. Tako prisrčen je tudi prizorček, ki je izšel iz njene bujne likovne zamisli in prikazuje Zaheja na smokvi (*na sliki*) ter spremlja tokratno zgodbo iz Svetega pisma, ki jo predstavlja Paolin mož Walter Grudina. Na spoznavanje Svetega pisma se navezuje tudi Paolina dopolnjevanja na petnajsti strani novembrske številke Pastirčka, ki ga bo gotovo še zlahknilo njeno pero, čeprav ona zdaj že gotovo uživa Božji mir v raju, saj je njena likovna dediščina, namenjena najmlajšim, zelo obširna.

O sv. Janezu Mariji Vianneyju (1786-1859), čigar 160-letnico smrti obeležujemo prav letos, piše Mariza Perat, ki bralcem v zgoščenem, a izčrpnem opisu razkriva svojemu poslanstvu globoko predano svetniško dušo. Vianneyja, znanega tudi kot odličnega spovednika, je za svetnika razglasil papež Pij XI. l. 1925.

Na Pastirčkovih straneh se najdejo vselej drobni vzgojni utrinki. Eden od takih je skrit v kratki zgodbi Janeza Trdine *Velikost ni*

vse. Protagonistka je bahava bukev, ki se šopiri zaradi svoje mogočnosti. V tokratnem Pastirčku sta kar dve uglasbeni pesmici: o sv. Martinu, ki goduje ta mesec, poje pesmica Berte Golob v uglasbitvi Janeza Bitenca; o jesenskem vetru, ki raznaša listje, pa pesmica *Sem in tja*, ki jo je napisal domačin iz Sovodenj Franjo Rojec, v glasbo pa prelil Patrick Quaggiato. Tisti, ki se radi ukvarjajo z glasbo, bodo gotovo poskusili, kakšne zvoke lahko oddaja navaden svinčnik, če z njim "zaigramo" po klopici, tabli, stolu...

Pesmica *Naravoslovje* V. Tihomirja Arharja ob prikupni ilustraciji Danile Komjanc igrivo razkriva, kako nastajajo padavine. Kako se tudi s svojim lepim slovenskim jezikom lahko poigramo, nam kaže Berta Golob z *Nazajskimi besedami*: npr. črv-vrč, mak-kam. Zelo dobro uporabna, tudi pri šolskih urah slovenščine, je rubrika *Slovenščina za v žep* učiteljice Barbare Rustja. Otroci bodo postavili pravilne samostalnike k pridevniku *topel* in s tem utrjevali slovnična pravila ter bogatili besedni zaklad.

Najmlajšim je na voljo rubrika Danile Komjanc *Besede v podobah*. Spoznali bodo, kako se poimenujejo deli hiši oz. vrtno opreme. Kako pa lahko iz steklenih lončkov nastanejo lepe lučke, ki bodo gorele našim dragim rajnim, prikazuje izvrstna likovna umetnica Vesna Benedetič, seveda v družbi simpatičnih medveda in zajčka. Če bi si zaželeli izvedeti kaj več o Čedadu ob reki Nadiži, pa brž preberite zapis *Mesto z več imeni* izpod peresa Eveline Umek.

Jesen nam podarja veliko sadja, tudi "zlata jabolka" - kakije, ki so bili včasih nepogrešljivi gostje vsakega domačnega vrta. Otroci, odložite telefončke, videoigrice itd. in se pojdite igrati. Za dve privlačni in šaljivi igri boste izvedeli iz novembrskega Pastirčka. Predlaga jih Hema ob ilustraciji Polone Kossec. Na Pastirčkovih straneh so še rubrika *Kar lepo po vrsti*, 52 krasnih risbic nadarjenih risarjev v Pastirčkovi pošti, pa še kaj zabavnega za bistré glave in seveda Packo, ki po svoje modruje o vpljudnih besedah, ki si jih "ljudeki" (!) izrekamo ob raznih priložnostih: "Kaj ni lepo, da pred eno garo atletike, ti rečejo dobertek"?

IK

GORICA KCLB / Multimedijška predstava CON-FRONT

Ljudje so bežali in bežijo, na koncu pa upanje še obstaja

Projekt CON-FRONT je multimedijška predstava, ki je nastala v sklopu evropskega projekta na EU Programu Ustvarjalna Evropa. Poleg Fundacije Poti miru v Posočju so projektni partnerji še Le Grand Mix (Francija), Muziekclub 4AD (Belgija) in MKC (Severna Makedonija). Evropski projekt podpira EU Program Ustvarjalna Evropa in kulturne institucije Le Fresnoy iz Francije, namenjenih mu je bilo okoli 330.000 evrov, slovenski pridruženi projektni partnerji pa so Goriški muzej, Zavod za šport, kulturo, mladino Občine Tolmin in Kino Šiška Ljubljana.

Predstavo je v četrtek, 14. novembra, v goriškem Kulturnem centru Lojze Bratuž predstavila vodja Fundacije Poti miru Maša Klavora, vodja projekta pa je Erika Kapitan. Rdeča nit je sodelovanje in "con-frontiranje" preteklosti s sedanjostjo o temi vojne in zgodb vojnih beguncev - projekt ni zgolj zgodovinski in dedinščinski, a je umetniško obarvan. Fundacijo, prav tako kot KCLB, je k sodelovanju pritegnil Goriški muzej oz. kustos muzeja dr. Marko Klavora, ki je lani v goriškem hramu organiziral razstavo o beguncih. Razstava je potrjevala dolgoletno plodno sodelovanje in je bila čudovita priložnost za ustvarjanje novih sodelovanj z evropskimi umetniki.

Predstavo, katere vsebina je interpretirana na sodoben način, sestavlja dokumentarni film in glasbeno-vizualni koncert. Ustvarilo jo je osem izbranih mladih pop in rock glasbenikov in vizualnih umetnikov iz Slovenije, Italije, Francije, Belgije in Severne Makedonije. Prvotna zamisel je bila, da vsak od sodelujočih partnerjev na podlagi javnega povabila izbere dva mlada, kompetentna umetnika, enega s področja glasbe,

dr drugega s področja filmske umetnosti. V Sloveniji sta bila izbrana Samo Vovk in Neli Maraž. Skupina umetnikov je pod vodstvom umetniškega vodje, Belgijca Mathijsa Bertela, v zadnjem letu in pol po en teden skupaj bivala na petih kulturnih rezidencah v vsaki od držav: skupaj so raziskovali, zbirali gradivo in posnetke ter ustvarjali. Že v procesu ustvarjanja je bilo vsem jasno, da želijo po-

tegniti vzporednice med vsemi vojnami - prva svetovna vojna in vojni begunci so tako postali glavna tema predstave in dokumentarnega filma. Projekt se bo končal marca 2020, a nastali so že trije odlični rezultati: prvi je avdio-vizualna predstava CON-FRONT, drugi dober rezultat je nastajal sočasno - 30-minutni dokumentarni film z naslovom *Hey, Youth* (s podnapisi v slovenščini), ki ga je ustvarila mlada filmska ustvarjalka Chiara Caterine. Film prikazuje proces ustvarjanja predstave, ki na poseben način pripoveduje izbrano temo. Tretji rezultat projekta je namizna družabna igra, namenjena srednješolcem oz. zadnjim razredom osnovne šole. Projekt se je razvil na temelju resničnih zgodb vojnih beguncev iz različnih vojn in držav, družabno igro pa bodo organizatorji podarili nekaterim srednjim in osnovnim šolam, da jo bodo učenci lahko igrali v razredu in po bližje, na drugačen način, spoznali tematiko vojn. Četrty rezultat projek-

ta je še v nastajanju, gre za priročnik o sodobnem obeleževanju vojnih obletnic. CON-FRONT se z dokumentarnim filmom predstavlja na evropski turneji v državah partnericah. Njen osrednji del je glasbeno-vizualni do-

godek, v katerem so glasba in podobe neločljivo povezani. Različna čustva, ki spremljajo ljudi v begu iz konflikta, so raziskana v desetih dejanjih, "vizualnih pesmih". Predstava subtilno povezuje terenske posnetke, arhivsko gradivo, animacijo in video v smiselno enoto, podprto z glasbo, ki jo lahko označimo kot post-rock, elektronsko, neoklasično in kinematografsko. Na odru

KCLB so nastopili Mathijs Bertel (violina), Samo Vovk (električni bas, akustična kitara in vokal), Martina Barakoska (bobni in tolkala), Joana Risteska (električna in akustična kitara), Koen Quintyn (rodos, klavir, elektronika in "Prophet") in Baptiste Roger (elektronika), za vizualno oblikovanje pa so poskrbeli Aëlien Reyns, Neli Maraž in Loup Bla-

ster. CON-FRONT odraža sporočila miru, prijateljstva in povezovanja, združuje Zahodno Evropo z Balkanom. Povsod ob frontah so enako prizadete pokrajine, ljudje s svojimi zgodbami - od Nieuwpoorta v Belgiji prek Kobarida vse do Dojrana v Severni Makedoniji. Ljudje so bežali in bežijo - "we left without shoes, without clothes, and we walked, walked, walked"... Beg spremljajo različna čustva: utesnjenost, izgubljenost, upanje. Za nekatere so meje med državami še vedno zakoličene, zastražene, v CON-FRONTU pa zbledijo, žanri se topijo, preteklost in sedanjost se ujemata, posamezne zgodbe se kristalizirajo v bolečo univerzalno resničnost. Zgodovina se še naprej neumisljeno ponavlja; kar se nam zdi, da je za vedno izginilo, je v resnici še sodobno vprašanje. Na koncu pa obstaja še upanje, poskus predelovanja travm, otroci in njihove sanje.

Kat

DEVIN Lepo doživetje

Praznik ob obnovitvi sedeža devinskih zborov

Doživet praznik za širšo skupnost. Tako bi lahko v enem stavku opisali praznovanje ob koncu izrednih obnovitvenih posegov na sedežu devinskih zborov, v katerem delujejo vse od leta 1988. Po treh desetletjih so v sezoni 2016/17 s pomočjo deželnega denarnega prispevka poskrbeli za redna obnovitvena dela: sanacijo strešne kritine, ureditev električne napeljave in razsvetljave ter preureditev ogrevalne napeljave. V minulemu letu pa so Fantje izpod Grmade ponovno zaprosili deželno upravo za nov finančni prispevek, tokrat za izredna dela. Namenili so jim 40.000 evrov, s katerimi so prostore prilagodili novim zakonskim predpisom glede dostopnosti tudi za prizadete osebe, oziroma prilagodili sanitarije tem zakonskim določilom tudi z ustreznimi vstopnimi vrati. Uredili so potrebne napeljave, ki bodo omogočale boljše osvetljevanje in koriščenje elektronskih naprav. Postavili so stopnice na manjšo kaščo nad novimi stranišči in poskrbeli, da je kuhinja bolj uporabna. Kot se spodobi ob koncu tako pomembnih posegov, so zbori v soboto, 9. t. m., priredili praznik.

Člani Devinskega mladinskega krožka so si dogodek zamislili in zrežirali. Nina Pahor je z osvetljevanjem zgodovine gradnje sedeža in obnove teh prostorov strnjeno povezovala posamezne točke, s katerimi so predstavili vse, ki uporablja sedež. Na ekranu pa so predvajali niz fotografij, ki so dokumentirale grad-

njo in obnovitvena dela. Slišali smo o OPZ Ladjica, ki je obenem tudi duša lutkarskih delavnic in gledališkega abonmaja Pristanišče. Nato sta Lara in Lara za devinsko podružnico SCGV E. Komel na kitaro zaigrali Pesem slovesa, 'za stare ploščice', kot so se pošalili. Za 'bivanje' na sedežu so se zahvalili tudi skavti vodov galeb in kondor, ki delujeta v Devinu. Dekleta DMK so nato povedala, da nekajkrat na leto nastopa tudi njihov 'neredni' zbor, ki je tokrat podal zasanjano priredbo ljudske *Da bi jaz znala*, in tako idealno uvedla fantovski zbor Devin-Nabrežina, ki je nastal pred tremi leti in ki včasih za vaje uporablja te prostore. V soboto pa je pod vodstvom Mirka Ferlana razveselil občinstvo z dvema pesmima.

Večer je bil seveda tudi priložnost, da so se prisrčno zahvalili ne le vsem podjetjem in posameznikom, ki so sodelovali pri tokratnih obnovitvenih delih, ampak izrecno tudi požrtvovalnemu predsedniku zbora Fantov izpod Grmade Igorju Antoniču, ki je bil, po zgledu svojega nonota Franca, ves čas ne le spodbujevalec in duša vseh obnovitvenih del, ampak je tudi osebno opravil nešteto delovnih ur za pripra-

vo gradbišča. Ob njem so izpostavili še Ivana Komarja, Boruta Breclja in Marka Antoniča, ki so mu tudi veliko pomagali. Skoraj neopazno se je tako sklenil prvi del večera, namenjen obnovi sedeža, in se z nastopom Ženskega zbora Devin, ki že nekaj let sicer ne poje, preobrazil v poklon zborovodji in organistu Hermanu Antoniču, ki je pred kakim mesecem obhajal svoj 70. rojstni dan. Pevke so z ljudsko *Kje so tiste stezice* obudile spomin na čase, ko jih je zborovodja tudi vozil na nastope, in mu v šali poklonile plakat, na katerega so dale natisniti več spominskih

Foto damij@n

membno, da ljudje in zlasti mladi spoznajo in gojijo duhovno zavest, h kateri gotovo spadajo tudi slovenska molitev, slovenska cerkvena pesem in slovenska služba božja. Zato, tako kot doslej, tudi v prihodnje v tem domu vztrajno gojite prav to skrb, da širite obzorja duha vsem, ki med te stene zahajajo". Nato je

slik. Nazdravile pa so mu z Maličevo *Zdravljico*. Presenečenje je uspelo in Herman Antonič je pozdravil dejstvo, da so se spet zbrale in pokazale voljo do petja. Na oder je stopil nato devinski cerkveni zbor, ki ga tudi vodi Herman Antonič. Na vrsti je bil blagoslov prostorov s krajšim nagovorom g. Giorgia Gianninija, ki je zlasti izpostavil, da "je po-

prosil Svetega Duha, zavetnika devinske cerkve, naj vsem vlije milost svojih sedmih darov. Povezovalka večera Nina Pahor je seveda orisala jubilejnost vlogo pri zboru Fantov izpod Grmade, ki mu je bil ustanovni član. Jeseni 2011 je od Iva Kralja prevzel vodstvo zbora, pred tem pa je Herman vodil dekliški in nato ženski zbor. Povabila je na oder

Fante, da bi pod njegovim vodstvom tudi zapeli. Za nastop je Herman Antonič izbral *Vračko-rožmarin*, ker je bila to pesem, ki so jo radi prepevali brstovski pevci, in še *Kernjakovo Je na Dravce mehva*, pri kateri se je kot solist izkazal predsednik zbora Igor. Sledilo pa je še eno presenečenje, ki ga je napovedovala povzela z besedami, da je Antonič ob koncu minule sezone presenetil pevce z napovedjo, da si morajo poiskati novega zborovodjo, ker se misli kot pevovodja "upokojiti", češ da je dopolnil 70 let in da želi odslej več prepevati in manj mahati. Zato so se mu pevci zahvalili za vodenje zbora in da bo z njim odslej sodeloval kot pevec in korepetitor, v spomin pa so mu poklonili fotografijo zbora, ki je nastala ob praznovanju 50-letnice. Prisotne je nagovoril tudi sam Herman in nekaj povedal o svoji glasbeni poti od časa, ko je, kot še ne14-leten fant, stopil na devinski kor, do nastanka Fantov izpod Grmade pri njih doma in do drugih zborovodskih izkušenj.

Večer v Devinu je bil končno tudi priložnost, da so Fantje izpod Grmade predstavili svojega novega zborovodjo, to je Bogdana Kralja, ki zbor dobro pozna, saj je pri njem na začetku 80. let prejšnjega stoletja tudi sam nekaj časa prepeval in je tudi zato rad sprejel ta novi izziv. Pod njegovim vodstvom sta Harejeva *Grmada kres* in Vodopivčeva *Pobratimija*, s svojim obvezujočim sporočilom, idealno sklenili praznični večer.

Besedo so na koncu imeli še trije. Prvi se je oglasil deželni svetovalec Slovenske skupnosti Igor Gabrovec, ki je izpostavil, da so pomembni predvsem ljudje, da prostori, obnovljeni z javnim denarjem, živijo od pobud in življenja. Sledil je poseg občinske odbornice za kulturo Annalise D'Errico, ki je med drugim, ob prispodobni drevesa, ki črpa moč iz zdravih korenin, povedala, da vedno znova odkriva bogastvo slovenske kulturne ponudbe na tem območju. Na koncu pa je vsem nastopajočim čestitala še predsednica ZCPZ Rossana Paliaga in se zahvalila, da od nekdaj sodelujejo z ZCPZ. Lepo praznično vzdušje se je nato ob gostoljubni ponudbi in fantovskem petju zavleklo v noč.

E. G.

Odisejada slovenskega velikana Telekom

Slan račun za slovenski telefon...

Slika slovenskega gospodarstva postaja vse bolj zanimiva, hkrati je tudi v nekaterih obrisih dokaj skrb vzbujajoča. Vlada Marjana Šarca je imela dobro leto miru na tem področju. Zaradi gospodarske konjunktore. Danes je slika drugačna. Pa ne samo zaradi ohlajanja globalnega gospodarstva. Pa tudi ne samo zaradi sporov z Levico. Nekaj iskric, ki bi lahko zanetile požare, smo zabeležili tudi pri večjih podjetjih, predvsem tistih, ki so v lasti države. **Vladne rošade že, a vendar...** Zadnjič smo spregovorili o stečaju Adrie Airways. V zadnjem mesecu pa je bilo več primerov kriz v podjetjih, ki so stresle vlado. Predvsem gre tukaj izpostaviti dva. Govorimo o Telekomu in Petrolu. Tokrat se bomo posvetili telekomunikacijskemu velikanu. Najprej je treba seveda pojasniti, da v primerjavi z Adrio Telekom ne tvega žalostnega konca. Telekom je zelo donosno podjetje. In zato je tudi še vedno v rokah države. Pa čeprav je bilo, tako kot Adria Airways, konec leta 2013 na vladnem seznamu za prodajo. Junija 2015 je bila država tik pred tem, da svoj večinski delež proda. Posel je bil sklenjen, a je naposled padel v vodo. A pogledajmo, zakaj je v tem trenutku Telekom Slovenije tako

medijsko zanimiv. Dva dogodka sta bila posebej na udaru medijev. Prva je razsodba arbitraže, ki je Telekomu naložila plačilo kazni v višini 23 milijonov evrov. Druga vest, pri kateri je bil Telekom v ospredju, pa je bil odstop direktorja Matjaža Merkana le dobra dva meseca po njegovem imenovanju na čelo največje slovenske telekomunikacijske družbe. Uradno je šlo za odstop iz zasebnih razlogov, neuradno mediji pišejo o tem, naj bi Merkan ne bil kos nalogi. Merkanov korak nazaj je že drugi odstop z direktorskega mesta v pomembnih podjetjih v dobrem mesecu. Pred tem je bila na vrsti uprava Petrola, ki je odstopila, kljub temu da je njegov direktor Tomaž Berložnik le nekaj mesecev prej prejel nagrado "Menedžer leta". Če je bilo jasno, da je bil Berložnik "odstopljen", pa za Merkana te dinamike niso povsem jasne. Ni namreč znano, koliko sta ga k temu silila nadzorni svet in lastnik (država), oziroma ali je to bila res njegova odločitev. Dejstvo pa je, da sta vlada in šarec v obeh primerih, torej pri dogajanju na Petrolu in Telekomu, v javnosti pustila ne preveč prepričljivega vtisa. Rošade vlečejo vse vlade. Tako

funkcionira politika v državno večinskih podjetjih. Posebej ko je šlo za zamenjavo pri Petrolu, je širša javnost dobila vtis, da so se stvari šarču izmuznile iz rok. Ni bilo namreč jasno, kdo je zahteval in dosegel Berložnikov padec. Šarec se je po medijih samo ježno odzival in

iskal krivce med koalicijskimi partnerji. Pri Telekomu je bila sicer slika nekoliko drugačna. Premier se zaradi odstopa direktorja Telekomu ni tako vznemirjal, pa čeprav je mandat, ki se po dveh mesecih sklene z odstopom, vseeno dokaj nenavadna zadeva. Res je sicer, da je Merkana na direktorsko mesto imenovala prejšnja predsednica nadzor-

nega sveta Telekom, Tržčanka Lidia Glavina. LMS do nje ni nikoli kazal pretiranega navdušenja. Glavinova je v času Šarčeve vlade morala zapustiti mesto predsednice uprave SDH, zamenjali so jo tudi v nadzornem svetu. Nazadnje pa je odstopil še direktor Telekomu, ki ga je ona imenovala.

Precej več kot politično obračunavanje
Zakaj vse to navajamo? Ker je

igra z imenovanji v družbah precej več kot preprosto politično obračunavanje med različnimi frakcijami. Telekom je to občutil na svoji koži. Le dva tedna pred odstopom Merkana je namreč prišla na dan razsodba arbitražnega sodišča v Švici, ki je odločalo o sporu med Telekomom in grško družbo Antenna. Donekdavnja sta bili obe družbi del-

ničarja slovenske firme Antenna SI TV, ki upravlja televizijo Planet TV. Spor je nastal pri izstopu Grkov, ki so svoj 34-odstotni delež prodali prav Telekomu. Družbama pa ni uspelo se dogovoriti o ceni. Poenostavljeno je spor šel tako daleč, da so ga predložili švicarski arbitraži. Njena odločitev je bila dokončna. Telekomu je naložila plačilo v višini skoraj 18 milijonov evrov. Če k temu prištejemo še sodne stroške in obresti, bo pod črto Telekom moral izplačati 23 milijonov evrov. To je, po izračunu dnevnika Finance, toliko, kolikor je celoten letošnji načrtovani Telekomov dobiček. K temu moramo dodati, da je Telekom eno od bolj dobičkonosnih slovenskih podjetij, ker deluje v panogi in pogojih, v katerih denarni tok ne zmanjka. In je zaradi tega tako zanimiv za politiko. Ni odveč povzeti še razkritja TV Slovenija, ki je ugotovila, da je bila med Telekomovimi odvetniškimi pisarnami v Švici tudi pisarna Umbricht iz Züricha, ki ima med podizvajalci Evropski center za reševanje sporov. Njegova ustanoviteljica je nekdanja notranja ministrica Katarina Kresal.

Pa da ne bo nesporazumov. Podjetje, zaradi katerega je nastal spor, je imelo konec lanskega leta za skoraj 12 milijonov evrov negativnega kapitala in skoraj 4 milijone evrov izgube. Predsednik uprave Telekomu Rudolf Skobe, ki je bil v prejšnjih letih na čelu skupine, je aprila ob odhodu s položaja

dosegel dogovor o odpravnini v višini 6 mesečnih plač in odpovednem roku 10 mesecev, v katerem bi prejemal redno plačo (12.500 evrov bruto). Ta dogovor so (delno) preklicali samo potem, ko je prišel v javnost in sprožil splošno razburjenje.

Vrednost padla za skoraj dve tretjini
Telekom je zaradi vsega tega tako pomemben za politične akterje na oblasti. Ker je neusahljiv vir denarnega toka. Omenili smo kazen v višini 23 milijonov evrov, ki so jo Telekomu naložili zaradi družbe Antenna. To pa zdaleč ni edini tovrstni primer. Da najdemo nekaj podobnega in še veliko hujšega, je dovolj, da zavrtimo časovnico nazaj za dobro leto. Septembra lani se je Telekom zaradi zlorabe prevladujočega položaja na trgu po tožbi, ki jo je vložilo podjetje T-2, odločil za poravnavo in tako dejansko priznal očitano krivdo. Tudi omenjena poravnava je bila zelo draga. Telekom je takrat sprejel, da bo družbi T-2 izplačal kar 50 milijonov evrov. V dobrem letu je iz Telekomovih blagajn tako izpuhtelo skoraj 75 milijonov evrov. Kako vpliva vse to na Telekom, ki bi moral biti hrbtenica slovenskega gospodarstva? Ne bomo dolgočezili. Številke povedo vse: leta 2014 je vrednost delnice Telekomu znašala 159 evrov. V petih letih je od takrat izgubila skoraj dve tretjini vrednosti. Danes se njena vrednost giblje okoli 60 evrov.

AČ